

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
МІЖНАРОДНИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ АКАДЕМІКА СТЕПАНА ДЕМ'ЯНЧУКА

На правах рукопису

**Вербицька Христина Іванівна**

УДК 32.019.57: 070 (477.86)(043.3)

**ПРОБЛЕМА ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ  
В ДРУКОВАНИХ МАС-МЕДІА  
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

27.00.01 – теорія та історія соціальних комунікацій

**ДИСЕРТАЦІЯ**

на здобуття наукового ступеня кандидата наук  
із соціальних комунікацій

Науковий керівник:  
доктор філологічних наук, професор  
Фінклер Юрій Едуардович

РІВНЕ – 2016

## ЗМІСТ

<b>ВСТУП</b> .....	3
<b>Розділ 1. Проблематика державотворення як соціально-комунікаційна категорія</b> .....	12
1.1. Теоретико-методологічні та організаційні засади дослідження державотворення як чинника контенту публікацій у пресі Івано-Франківщини.....	12
1.2. Загальна характеристика обласної преси Івано-Франківщини у контексті державотворення.....	31
1.3. Загальна характеристика районної преси Івано-Франківщини у контексті державотворення.....	53
Висновки до розділу 1.....	64
<b>РОЗДІЛ 2. Концептуальні особливості публікацій у пресі Івано-Франківщини, присвячених державотворенню</b> .....	67
2.1. Державотворення як одна з основних тематичних категорій преси області.....	67
2.2. Патріотизм як чинник процесів державотворення.....	83
2.3. Проблема еліт як чинник процесів державотворення.....	93
Висновки до розділу 2.....	102
<b>РОЗДІЛ 3. Тематичні особливості публікацій у пресі Івано-Франківщини, присвячених державотворенню</b> .....	104
3.1. Поточні аспекти проблеми державотворення.....	104
3.2. Історичні аспекти проблеми державотворення .....	121
3.3. Ознаки замовності у публікаціях державотворчої проблематики .....	134
Висновки до розділу 3.....	153
<b>ВИСНОВКИ</b> .....	156
<b>СПИСОК АНАЛІЗОВАНИХ ДЖЕРЕЛ</b> .....	163
<b>СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ</b> .....	194

## ВСТУП

### **Актуальність теми.**

1. Контекст державотворення, а надто – як чинник функціонування держави – є одним із найпопулярніших тематичних напрямків публікацій у пресі західних областей України загалом. Цей регіон вважається осередком українського патріотизму, духовності та носієм традицій і національних цінностей. Таким чином патріотична думка у матеріалах друкованих мас-медіа Західної України має довгу історію та багаті традиції, що не припинялися навіть в умовах радянського режиму, розвиваючись латентно і в сильно завуальованому вигляді.

2. Місцева преса виступає фокусом висвітлення найбільш болючих та цікавих проблем, які є актуальними для місцевої аудиторії. Серед декількох видів друкованих мас-медіа саме місцева преса є таким видом мас-медіа, який містить в собі чи найбільш привабливі для аудиторії публікації: багато інформаційних подач та аналітичних матеріалів, які додають уявлення про події, що вже відбулись, повідомлення рекламного та розважального характеру тощо. Відмінністю місцевих мас-медіа є те, що вони часто подають ексклюзивні як для цієї місцевості, так і для видань, що тут виходять, інформацію.

3. Місцеві мас-медіа були і залишаються цікавим документальним супроводом усіх основних подій, які мали місце в той чи інший історичний період. Особливого значення це твердження набуває, коли йдеться про друковані медіа. Газети – важливий елемент віддзеркалення часу, який досліджуєш, свідчення як про самі події, так і про те, що залишалось за канвою цих подій.

4. Особливого інтересу набуває вивчення друкованих мас-медіа, які оперують двома характеристиками.

Перша характеристика: аналізуються видання нещодавнього часу. Газети п'яти-десятилітньої давності цінні тому, що дослідниця сама була свідком тих подій, про які йдеться в публікаціях.

Друга характеристика: аналізовані видання виходять у тому регіоні, суспільно-політична ситуація якого є знайомою дослідниці. А тому актуальність обраної для аналізу проблеми видається нам беззаперечною.

Як апріорні, в контексті даного дослідження авторкою для аналізу виносяться такі положення.

1. Терміни «друковані мас-медіа», «преса», «газети», «видання», «періодичні видання» розглядаються як синоніми.

2. Під поняттям «обласна преса» маються на увазі друковані мас-медіа, які виходять в обласному центрі та мають загальнообласне розповсюдження.

3. Під поняттям «преса області» мається на увазі сумарність усіх друкованих мас-медіа, які виходять в обласному центрі, в районних центрах, в містах обласного підпорядкування.

4. Географічні одиниці «Івано-Франківська область», «Івано-Франківщина», «Прикарпаття» означають територію сучасної Івано-Франківської області.

**Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.** Дисертаційне дослідження безпосередньо здійснене в межах комплексної науково-дослідної теми «Журналістська етика» (номер державної реєстрації 0108U008428) кафедр теорії і методики журналістської творчості та реклами і мови ЗМІ факультету журналістики Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука (м. Рівне), здобувачкою якого є авторка дисертації.

**Мета дослідження** – з'ясувати особливості висвітлення проблеми державотворення друкованими мас-медіа Івано-Франківської області.

Зважаючи на необхідність виходу на новий рівень теоретичного осмислення проблеми, що аналізується, досягнення зазначеної мети потребує розв'язання таких завдань:

- визначити теоретико-методологічні та організаційні засади дослідження контенту державотворення у пресі Івано-Франківщини
- дати характеристику соціально-комунікаційним особливостям відтворення державотворчих аспектів різними типами преси Івано-Франківщини;
- здійснити аналіз публікацій з проблем державотворення як однієї із основних тематичних категорій преси області;
- розглянути висвітлення друкованими мас-медіа області проблем патріотизму та еліт в контексті державотворення;
- проаналізувати поточні та історичні аспекти проблеми державотворення;
- визначити та вивчити ознаки замовності в публікаціях державотворчої проблематики.

*Об'єктом дослідження* є друковані мас-медіа Івано-Франківської області.

*Предметом дослідження* є проблема державотворення.

*Джерельна база* дослідження – 24 обласні та районні газети Івано-Франківської області.

*Хронологічні межі дослідження* охоплюють період 2006 – 2010 років. Обрання такого періоду дослідження зумовлене тим, що цей період є міжмайданним, міжреволюційним, таким, який слідував за Помаранчевою революцією та був насичений подіями, що привели до Революції гідності. Недосконале та половинчате державотворення виступало однією із базових засад невдоволення українців.

**Ступінь наукового опрацювання проблеми.** Друковані мас-медіа конкретної місцевості виступають не просто як об'єкт у науці про соціальні

комунікації, це – своєрідна медійна модель, яка – із розвитком новітніх інформаційних технологій – постійно розширюється завдяки розвитку мережі мас-медіа. Така тенденція властива не лише для великих міст України, але і для місцевостей із невеликою чисельністю населення.

На жаль, вивчення місцевих мас-медіа у вітчизняній науці про соціальні комунікації представлене невеликою кількістю праць. Це суттєва «біла пляма» цієї науки, тому що паралельно з дослідженнями глобального контексту друкованих мас-медіа актуалізується потреба розширення знань про локальне медіасередовище.

Контент державотворення в місцевій пресі виходить за межі науки про соціальні комунікації, ця проблема є синергетичною. Варто вести мову про комунікаційно-політологічний контекст проблеми державотворення в місцевій пресі. Пропонуємо наукові дослідження, присвячені аналізу наукового опрацювання проблеми, поділити на три групи.

Перша група наукових розвідок – праці вчених, які вивчають загальні тенденції розвитку соціальних комунікацій. В Україні це, зокрема, В. Владимиров [489], В. Демченко [494 – 495], В. Золяк [501 – 502], В. Іванов [503 – 513], М. Комова [519 – 523], Н. Костенко [525], О. Мелещенко [537], О. Мітчук [538 – 540], О. Пастушенко [541], О. Порфімович [542 – 543], Г. Почепцов [548 – 554], В. Різун [555 – 562], К. Серажим [564], О. Холод [567] та інші.

Друга група наукових розвідок – праці вчених, які в межах науки про соціальні комунікації вивчають тенденції висвітлення проблем державотворення в українських мас-медіа. Це, зокрема, О. Бутирська [483], О. Бухтатий [484], Ф. Вауліна [486], О. Гаврилюк [490], Н. Горошкевич [491 – 492], С. Квіт [517], О. Квасинця [516], С. Кость [526], І. Крупський [527], В. Лизанчук [529 – 534], Б. Потятиник [544 – 547], В. Шкляр [568 – 569] та інші.

Третя група наукових розвідок – праці вчених, які в межах науки про соціальні комунікації вивчають тенденції розвитку місцевих мас-медіа. Це, зокрема, О. Вільчинський [488], Т. Гузенко [493], О. Дженжебір [498], М. Дяченко [499], С. Кличко [518], О. Корчагіна [524], А. Матюшина [536], Г. Сенкевич [563] та інші.

При цьому малорозробленими в соціальних комунікаціях залишаються проблеми типології місцевих мас-медіа – зокрема, друкованих. Великою мірою це стосується проблеми державотворення, що лише підкреслює актуальність даного дослідження.

**Методи дослідження.** Методологічну основу дослідження становить поєднання загальнонаукових методів з метою вивчення контенту окреслених видань. Опрацювання джерельної та контентної бази дослідження ґрунтувалося на застосуванні аналітико-синтетичного методу. Дослідження історичного досвіду функціонування принципів державотворення як контентного зацікавлення місцевими друкованими мас-медіа Івано-Франківської області здійснювались за допомогою *історичного* методу. Метод *контент-аналізу* було застосовано при визначенні змістового наповнення матеріалів. *Аналітичний* метод використано при розкритті типологічних складників контенту державотворення. Застосування *індуктивного* методу дало можливість здійснити загальну типологію публікацій. Керування психологічною, політичною та соціологічною напругою при висвітленні проблеми державотворення в Україні примусило використати *синергетичний підхід* до визначення ролі і місця цього контенту в місцевих газетах Івано-Франківської області.

**Наукова новизна одержаних результатів** зумовлена сучасним баченням висвітлення пресою Івано-Франківської області проблеми державотворення. Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в роботі вперше в науці про соціальні комунікації проаналізовано висвітлення проблеми державотворення друкованими мас-медіа окремої

області. Вперше на прикладі 24 обласних і районних газет однієї області здійснено детальний аналіз тематичного наповнення публікацій з проблеми державотворення.

Дисертація є науковою працею, в якій досліджуються особливості висвітлення проблеми державотворення пресою Івано-Франківської області. При розв'язанні поставлених завдань у дисертації :

*уперше в соціальних комунікаціях:*

- здійснено аналіз публікацій з проблем державотворення як однієї із основних тематичних категорій преси Івано-Франківської області;

- подано загальну характеристику обласної та районної преси Івано-Франківщини у контексті державотворення;

- визначено соціально-комунікаційні особливості відтворення державотворчих аспектів різними типами преси Івано-Франківщини;

- розглянуто особливості висвітлення друкованими мас-медіа області проблем патріотизму та еліт в контексті державотворення;

- проаналізовано поточні та історичні аспекти проблеми державотворення;

- визначено ознаки замовності у публікаціях державотворчої проблематики;

*удосконалено:*

- наукові підходи до визначення функціональних характеристик контентного наповнення місцевої преси;

*набули подальшого розвитку:*

- теоретичні дослідження функціонування місцевої преси України;

- теоретичні дослідження типологічних характеристик контенту місцевої преси України.

**Теоретичне значення** дисертації полягає в розробленні теоретичних аспектів науки про соціальні комунікації щодо функціонування місцевої преси в контексті відтворення певного тематичного контенту.



**Практичне значення дисертації** полягає в тому, що стає можливим продемонструвати журналістам-практикам та науковцям взірці висвітлення проблеми державотворення друкованими мас-медіа окремої області України. Проведене дослідження у прикладному сенсі корисне тим, що визначає конкретну типологізацію та особливості розвитку контенту державотворення газетами області. Матеріали дисертаційного дослідження можуть бути використані при викладанні дисциплін спеціальності 061 Журналістика галузі знань 06 Журналістика.

**Апробація роботи.** Основні положення та результати дослідження представлено та обговорено на таких наукових конференціях.

1. IV Всеукраїнська науково-практична конференція молодих науковців, місто Луцьк, травень 2013 року, доповідь «Регіональні мас-медіа і проблема державотворення»,

2. V Міжнародна наукова конференція ICS-2016, місто Львів, квітень 2016 року, доповідь «Регіональні друковані мас-медіа в системі патріотичного контексту функціонування держави: західноукраїнський досвід»,

3. XIX Міжнародна науково-практична конференція з проблем функціонування і розвитку української мови «Мова. Суспільство. Журналістика», місто Київ, квітень 2013 року, доповідь «Наратив проблеми державотворення у текстах регіональних медіа»,

4. Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми розвитку вищої школи в 21 ст.», місто Рівне, жовтень 2013 року, доповідь «Національна ідея як ключова характеристика публікацій Івано-Франківських районних газет»,

5. IV Міжнародна наукова конференція «Прикладні соціально-комунікаційні технології», місто Київ, листопад 2013 року, доповідь «Патріотичні мотиви в публікаціях регіональних Інтернет видань»,

6. IV Всеукраїнська науково-практична конференція для студентів та аспірантів «Актуальні проблеми розвитку засобів масової комунікації в сучасній Україні», місто Вінниця, жовтень 2014 року, доповідь «Героїка минулого у регіональній друкованій пресі України»,

7. Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми медіаосвіти в Україні та світі», місто Запоріжжя, квітень 2016 року, доповідь «Місцеві друковані мас-медіа в системі медіаосвіти України»,

8. Міжнародна науково-практична конференція «Морально-етичний дискурс сучасних ЗМІ в координатах викликів доби», місто Буча, квітень 2016 року, доповідь «Вплив місцевих медіа на владні структури: досвід районних газет»,

9. Всеукраїнська науково-практична конференція «Перспективні напрямки дослідження українського медійного контенту: фундаментальні та прикладні аспекти», місто Київ, квітень 2016 року, доповідь «Проукраїнський заголовок публікацій як елемент патріотичного контенту місцевих газет»,

10. Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні проблеми сучасного мас-медійного простору», місто Херсон, вересень 2016 року, доповідь «До проблеми організації роботи друкованих мас-медіа західних областей України».

**Публікації.** Основні положення і результати викладено в семи публікаціях авторки (одноосібних – сім), із них: 4 статті у провідних наукових фахових журналах і збірниках наукових праць, затверджених ВАК України, та одна стаття у закордонному виданні. Всі публікації здійснені авторкою самостійно.

**Структура дисертації.** Структура дослідження обумовлена поставленими цілями і завданнями. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, що містять дев'ять підрозділів, висновків та списку аналізованих джерел і списку використаних джерел (усього – 569 позицій). Обсяг

основного тексту роботи – 162 сторінки, загальний обсяг роботи – 204 сторінки.

# РОЗДІЛ 1

## ПРОБЛЕМАТИКА ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ ЯК СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАЦІЙНА КАТЕГОРІЯ

### 1.1. Теоретико-методологічні та організаційні засади дослідження державотворення як чинника контенту публікацій у пресі Івано-Франківщини

Наука про соціальні комунікації проблемі державотворення приділяє небагато уваги. Принаймні, за роки існування галузі не здійснено жодної теоретичної чи прикладної дисертаційної розробки соціально-комунікаційних особливостей цього феномену чи втілення аспектів державотворення у комунікаційну практику. Відмітимо при цьому, що взаємодію засобів масової інформації та органів державної влади в умовах демократичного державотворення дослідив політолог О. Бухтатий [484]. Прикра тенденція, оскільки і теоретичне осмислення державотворення, і прикладна технологічна спрямованість цього явища являють не лише якийсь відсторонений інтерес.

Готуючи матеріал для написання дисертації, ми звернули увагу на те, що термін державотворення не притаманний багатьом мовам – зокрема, англійській (тут вживається вираз *state formation*). При цьому автором цього терміну є власне американець – соціолог і політолог Ч. Тіллі. У праці «Війна і державотворення як організована злочинність» [566] він вперше запропонував термін «державотворення» як чинник структурованого організму функціонування держави та суспільства. Пан Чарльз Тіллі практичне значення державотворення розумів у двох аспектах. Перший: державотворення притаманне великим і могутнім націям, які мають спроможність створити великі і могутні держави, що здатні себе захищати.

Другий: аналогія державотворенню існує – це організована злочинність, яка має чітку і тверду структуру організації та певні правила поведінки.

До речі, діапазон інтерпретацій явища державотворення і ставлення до процесів державотворення в сучасній Україні доволі широкий. В цілому сучасній Україні вимальовується тенденція до позитивного сприйняття феномену державотворення. Так, видатні українські філософи Є. Бистрицький та О. Білий не лише сприймають позитивно самі процеси державотворення, але й розробляють стратегії його впровадження та укорінення в Україні [500]. Ф. Вауліна розглядає державотворення в історичному контексті [486]. А ось видатний філософ і письменник Є. Сверстюк до цього поняття і практики державотворення ставиться песимістично, вважаючи, що він є проявом радянського архетипу мислення [500].

Дуалістичне розуміння державотворення Чарльзом Тіллі не може задовольнити нас повністю, тому для подальшої характеристики феномену українського державотворення як контентного чинника публікацій в газетах Івано-Франківської області необхідно уточнити поняття «державотворення». Ми не знайшли сталих дефініцій поняття «державотворення» не тільки в науці про соціальні комунікації, але і в суміжних науках. Через це спробуємо зробити це самостійно – за допомогою однієї з останніх версій Великого тлумачного Словника сучасної української мови, рекомендованого Міністерством освіти і науки України.

Показово, що цей Словник не містить статті «Державотворення». Натомість є статті «Держава» [497, с. 215] та «Творити» [565, с. 1234]. Аналітико-синтетичне опрацювання цих двох статей дозволило вважати, що під державотворенням коректно розуміти виконання певних дій, спрямованих на підтримання функціонування країни з конкретним апаратом політичної влади в суспільстві. Соціально-комунікаційний контекст державотворення дозволяє розглядати державотворення як такий чинник

контенту, який віддзеркалює в комунікаційному середовищі рівень і ступінь функціонування країни з конкретним апаратом політичної влади в суспільстві.

Розглядаємо висвітлення проблем державотворення в мас-медіа чинником відтворення процесів утвердження міцної країни з апаратом політичної влади, чітко визначеними конституційним державним ладом та державною організацією суспільства. Коло проблем державотворення містить питання політики, релігії, права, історії, культури, освіти, філософії, діяльності ЗМІ та багато інших.

Особливості відтворення державотворчих процесів у пресі Прикарпаття значною мірою зумовлені характеристиками самих видань. В основу цієї характеристики покладено Державний стандарт України 3017-94 «Видання. Основні види. Терміни та визначення» [487]. Керуючись цим Стандартом та проаналізувавши чинники, що впливають на висвітлення газетами державотворчої проблематики, та визначивши найважливіші з них, ми дійшли висновку про доцільність поділу досліджуваних нами часописів за територіальною ознакою та формою власності.

За територіальною ознакою можна виділити всеукраїнські, обласні та районні газети. Відразу зазначимо, що хоча деякі видання і декларують, що вони мають «всеукраїнський» статус (наприклад, «Прикарпатська правда»), але насправді всі проаналізовані нами газети розповсюджуються за малим винятком лише в межах регіону. Тому доцільно вести мову про особливості обласних та районних видань. Саме такий поділ нам пропонує каталог видань України.

Переважно газети обласного статусу виходять в м. Івано-Франківську. Хоча трапляються і винятки, коли видання мають статус обласних, проте виходять у райцентрі (наприклад, коломийський «Вільний голос»). Хоча в такій ситуації доволі важко точно визначити, до якої категорії віднести видання, адже у нашому дослідженні нам важливий насамперед контент

видання, а вже потім задекларований статус. Якщо газета за територією висвітлюваних журналістами подій не охоплює всю область, то таке видання все-таки належить до районних чи міжрайонних (деякі науковці вживають такий термін) і за особливостями висвітлення проблематики державотворення теж є ближчим до районних. У нашому дослідженні ми орієнтувалися на найяскравіші взірці обласних та районних видань.

Слід зазначити, що кардинальних/діаметральних відмінностей між обласними та районними виданнями Івано-Франківщини немає, переважно йде мова про більшу чи меншу ступінь прояву тієї чи іншої ознаки. До спільних рис слід віднести велику увагу до проблематики державотворення, патріотичний настрій публікацій. Під впливом багатьох чинників у Галичині склалася певна парадигма державотворчих поглядів і концепцій. Не можна сказати, що вона є чимось сталим і має чітко окреслені рамки, це скоріше компіляція певних державотворчих теорій, ідей, наукових праць і народних настроїв. Її вплив дуже помітний у публікаціях як обласних, так і районних видань.

Основними особливостями цієї парадигми, що знаходять своє відображення на шпальтах видань Івано-Франківщини, є: надзвичайно велика увага до історії України, відновлення історичної справедливості та заповнення «білих плям», непорушний авторитет діячів минулого, бачення державотворчих завдань у виконанні заповітів провідників нації та повернення до суспільних цінностей минулого і принципів державотворення, накреслених видатними мислителями XIX та XX століть. При цьому часто ігноруються сучасні реалії, а державотворча думка орієнтована насамперед на минуле, а не на майбутнє.

Ось у такому ключі часто подаються матеріали з державотворення. Це, на нашу думку, є значним недоліком таких публікацій, адже в межах цієї ж парадигми в часи становлення національної ідеї на початку XX століття, велика увага приділялася вихованню сильного всебічно розвинутого

молодого покоління зі стійкими національними цінностями, а також шляхам розвитку незалежної української держави у майбутньому. Тепер же подається викривлене бачення державотворення навіть в межах цієї парадигми. Адже чимало принципів та завдань повинні бути переосмислені в дусі нового часу та адаптовані до нинішніх реалій. Зазначимо, що ці особливості сильніше проявляються в районних ЗМІ.

До спільного у висвітленні проблематики державотворення можна віднести також те, що автори та редактори рідко піднімають власне питання державотворення, концепції розвитку української держави у майбутньому. Основну ж масу матеріалів складають подачі, що розглядають певну проблему у контексті державотворення або певний аспект державотворення у контексті інших проблем.

Зазначимо, що значний відсоток матеріалів, що дотичні до питань державотворення, складають подачі на історичну тематику. Більшості з проаналізованих нами публікацій бракує глибини дослідження, розгляд питань доволі поверховий та примітивний, науковий рівень таких подач досить низький. Переважно вони розраховані на масового читача та повторюють «прописні істини», або ж подають оригінальні авторські ідеї, які, на жаль, не підкріплені науковими знаннями та яким бракує базового розуміння процесів державотворення. Таким чином якісні матеріали, яким було би притаманне цілісне та адекватне висвітлення проблематики державотворення, трапляються дуже рідко.

Якщо детальніше розглянути висвітлення державотворчих питань обласною та районною пресою, то очевидними стають і певні відмінності. По-перше, судячи з характеру матеріалів у обласних періодичних виданнях, вони розраховані на освіченішу, інтелектуальнішу публіку, адже для їх розуміння потрібен певний рівень знань та відповідний поняттєвий апарат. Для прикладу можемо навести публікації: «В Івано-Франківську буде Ідеальна республіка?» (матеріал у газеті «Репортер» про культурницьку



ініціативу організації «Цинамоновий Хрущ») [39], «Кайдани порвімо!.. Інформаційні» (матеріал у газеті «Галичина», присвячений необхідності формування власне українського інформаційного простору як основи державності в умовах інформаційної ери) [362].

Публікації в обласних виданнях, особливо недержавних («Репортер», «Вечірній Івано-Франківськ»), також часто є доволі провокативними, тому вимагають від читача певної свободи думки, сучасного мислення та толерантності, наприклад – подача «Проліт над гніздом отстою» («Репортер») [152], що критикує та висміює застарілість і формальність підходів до державотворення «професійних патріотів», а також вказує на непрофесіоналізм та нігілізм піар-технологів.

Окрім того, зазначимо, що значну частину аудиторії обласних видань складають жителі Івано-Франківська, а також інтелігенція, представники так званого «середнього класу» районів області. Натомість автори районних видань орієнтуються переважно на місцевих жителів, намагаючись зробити видання максимально доступним для всіх.

Таким чином, можемо зробити висновок про те, що обласні та районні видання орієнтуються на різну читацьку аудиторію. Автори обласних видань бачать насамперед освіченого читача, який іде в ногу з часом, має широкий світогляд та великий багаж знань, вони прагнуть орієнтуватися на кращі зразки вітчизняної та зарубіжної преси. Районні видання орієнтуються на масового читача, який привик до певного стилю викладу інформації та до певних усталених поглядів, тому вони переважно залишаються вірними традиціям та майже не змінюються з року в рік.

Інша відмінність між публікаціями з державотворення в обласних і районних виданнях зумовлена територіальною ознакою. По-перше, районні газети в основному висвітлюють події в районі, все інше – переважно вторинна інформація: передруки з інших газет, перероблені матеріали з інтернету. Обласна ж газета охоплює всі райони Івано-Франківщини,

залежно від бюджету і статусу може також подавати кореспонденції про важливі події у інших регіонах України. Окрім того, в обласних виданнях значно більше можливостей залучити експертів, авторитетних у певній галузі людей, взяти інтерв'ю у політика чи знаменитого письменника. Натомість у районних видань перелік «відомих людей» зазвичай доволі обмежений.

Публікаціям в обласних виданнях притаманні більший масштаб і глибина дослідження. Якщо автори районних видань ставлять за мету задовольнити початковий, побічний інтерес до певної теми чи проблеми, то в обласних виданнях питання розглядаються поглиблено, автори проводять власні дослідження, аналізують і роблять свої висновки. В той же час в районних виданнях подають мінімальний набір інформації та шаблонні роздуми й висновки, при цьому автори скоріше орієнтуються на інші публікації чи на власний життєвий досвід, аніж беруться за справжнє дослідження питання. Тому за якісними характеристиками публікації в районній пресі значно програють.

Обласні видання на загал відрізняються більшою незалежністю, тоді як районні видання часто перетворюються на «кишенькові газети» місцевих чиновників чи бізнесменів. Проте в плані залежності від влади доцільнішим буде проаналізувати газети за формою власності. Від цього ж чинника залежить і розміщення так званих «замовних» матеріалів.

Можемо сказати, що замовні матеріали присутні як в обласних, так і в районних періодичних друкованих виданнях. Часто наявність чи відсутність таких публікацій свідчить не про редакційну політику, а про доцільність розміщення цих матеріалів у конкретному виданні з точки зору замовника. За досліджуваній нами період, у районних та обласних виданнях за кількістю матеріалів, що мають ознаки замовності, лідирували БЮТ і «Наша Україна», адже Галичина – регіон їхніх симпатиків або потенційних прихильників.

Другий немаловажний чинник, що визначає редакційну політику, а відповідно й контент газети, це питання власності ЗМІ. Саме у відповіді на

запитання: хто засновник і власник газети – криються причини тих чи інших політичних уподобань та особливостей висвітлення різних аспектів державотворення. Нині в умовах політичної багатовекторності та масового використання медіа як інструменту в політичній боротьбі, питання власності ЗМІ є доволі складним і заплутаним. Більшість видань декларують, що вони – незалежні, зазначають засновником колектив редакції, при цьому справжній власник залишається за кулісами.

Проте саме від того, кому належить видання, переважно залежить редакційна політика й ті акценти, що майже непомітно розставляють у публікаціях. Але визначити, хто насправді є власником конкретної газети, насправді дуже складно. Адже засновником часто значаться різноманітні ТОВ, ПП, ФОП, медіа-холдинги та корпорації, що виступають лише прикриттям, ширмою для серйозних гравців на медіаринку. Тому у нашій роботі ми не будемо вдаватися до детального розслідування, кому ж саме належать ЗМІ Прикарпаття, а візьмемо за основу поділ на державні та недержавні видання. Такий поділ якнайкраще відображає особливості висвітлення газетами Івано-Франківщини проблематики державотворення. Окрім того, він є оптимальним в умовах, коли питання власності недержавних медіаресурсів є зовсім непрозорим. До державних ЗМІ ми відносимо ті, засновниками чи співзасновниками яких значаться органи державної влади, та які фінансуються (повністю чи частково) з державного бюджету. До недержавних – медіа, засновані підприємствами різних організаційно-правових форм.

Як уже було зазначено, більшість районних видань належать до державних. До цієї ж групи відносимо обласні газети: «Галичина» (засновники – Івано-Франківська обласна рада і трудовий колектив редакції) та «Західний кур'єр» (засновник і видавець – Івано-Франківська міська рада). Складнішою є ситуація з проаналізованими нами недержавними обласними виданнями: «Репортер» (засновник – ТзОВ «Редакція газети РепортеР»),

«Галицький кореспондент» (засновник – ТзОВ «Медіа-Альянс»), «Івано-Франківський Оглядач» (засновник – приватний підприємець Пономарчук Галина Ярославівна), «Світ молоді» (засновник - ТзОВ «Редакція газети «Світ молоді»), «Станіславська газета» (засновник – ТзОВ «Видавничий дім «Літера»), «Вечірній Івано-Франківськ» (засновник – Благодійний фонд «Станіславська надія»), «Прикарпатська правда» (засновник – колектив редакції газети «Прикарпатська правда» та агрофірма «Іскра»). Недержавні районні газети складають порівняно незначну частку в масиві періодичних друкованих видань Прикарпаття та рідко приділяють увагу проблематиці державотворення.

До окремої категорії можна віднести періодичні видання, засновані різноманітними політичними, громадськими та іншими організаціями. Переважно такі часописи виступають друкованим органом своєї організації, висвітлюють її концепцію та позицію з важливих питань, зокрема таких, як державотворення. Контент таких видань визначається позицією організації-засновника, вони створені для того, щоб донести до читачів певні ідеї та погляди.

Тому не можна говорити загалом про особливості висвітлення такими часописами проблематики державотворення, кожне таке видання слід розглядати окремо, починаючи з особливостей державотворчої позиції організації-засновника. Таким чином, тут роль відграють зовсім інші чинники, аніж у випадку з державними виданнями чи виданнями, засновниками яких значаться підприємства різної форми власності. Такі часописи в дечому схожі на державні видання (одна з їхніх основних функцій – пропаганда), з другого – вони не залежать від влади, інколи навіть перебувають в опозиції.

Окрім того, вони все-таки завжди подають проблематику державотворення крізь призму партійної чи іншої ідеології, тому тут мова йде скоріше не про особливості видань, а про особливості концепції тієї чи

іншої організації. З цієї причини ми не розглядаємо детально державотворчий дискурс в таких виданнях, а зосереджуємо увагу на газетах, що хоча би формально себе позиціонують як незалежні.

Розглянемо детальніше, як позначається те, є видання державним чи ні, на характері публікацій, присвячених питанням державотворення. При цьому зазначимо, що найбільше відмінностей між недержавними обласними виданнями та державними районними.

Найбільше матеріалів у контексті державотворення подають державні періодичні видання. Зазвичай висвітлення процесів державотворення є важливим напрямом діяльності таких часописів і неодмінною складовою редакційної політики. Одним із основних завдань газет, заснованих органами влади, завжди є висвітлення державотворчої діяльності, поглядів і позицій щодо питань державотворення місцевої влади.

Саме в обласній газеті «Галичина» опубліковано «Концепції національного і духовного відродження Івано-Франківщини» [212]. Постійно публікуються матеріали різних жанрів і різної тематики, мета яких – підкреслити великий внесок місцевих керівників у розбудову незалежної української держави: «Віхи нашого життя» [44], «Повсякчас і нині слава Україні!» [69]. Окрім того, державні видання друкують чимало так званих «офіційних» матеріалів: тижневик «Західний кур'єр» подає документи, призначені для оприлюднення, від Івано-Франківської міської ради та мерії, а газета «Галичина» – «публікує ухвали сесій обласної і місцевих рад, розпорядження голови облдержадміністрації, виклики в суди та інші офіційні матеріали» [551]. Те саме стосується і районних державних видань.

Якщо висвітлення проблематики державотворення у державних виданнях часто вписано до основних засад редакційної політики, то у концепції недержавних видань воно посідає значно скромніше місце або й узагалі не згадується. Редакційна політика щодо державотворчих питань у недержавних часописів доволі розмита, а іноді складається враження, що й

узагалі відсутня. Хоча, у порівнянні з багатьма всеукраїнськими періодичними друкованими виданнями, а особливо – з виданнями східних і південних регіонів нашої країни, – усім галицьким виданням притаманний патріотизм і вболівання за долю нашої держави, небайдужість до процесів державотворення, що здобуває перевагу над журналістською безпристрасністю. Зазначимо, що районні недержавні видання значно більше підкреслюють свою увагу до проблематики державотворення, аніж обласні.

Залежність державних видань від органів влади є очевидною, державна преса в кращому випадку просто уникає критики влади, стараючись обійти суперечливі питання, у деяких виданнях публікацій про негаразди в регіоні взагалі немає, хіба що у контексті успішного подолання владою труднощів. Зазначимо, що обласна преса має значно більшу свободу та принаймні зовні зберігає видимість об'єктивності.

Окрім того, важливу роль відіграє те, який час орган влади є засновником видання. Так, газета Івано-Франківської обласної ради «Галичина» доволі вільно дає оцінку діям міської влади, а тижневик міської ради «Західний кур'єр» досить критично висвітлює діяльність обласної влади. Районна преса часто повністю залежить від влади й виступає рупором/спікером державної адміністрації та органів місцевого самоврядування. Навіть у публікаціях недержавних районних часописів помітним є доволі лояльне ставлення до влади: проблемні питання піднімаються, проте критика місцевої влади дуже обережна. Виняток становлять видання, які з самого початку створені як опозиційні або ж які основним своїм завданням ставлять викривальну діяльність і подання гострих злободенних матеріалів. Причина такої лояльності до влади криється у вразливості районних видань, як у фінансовому, так і в інших планах, місцева влада має достатньо важелів впливу на них, нехай і опосередкованого.

Натомість незалежні обласні видання дозволяють собі іноді доволі гостру критику влади, вдаючись подекуди до їдкої сатири та відвертих звинувачень чиновників. Найкритичніші подачі подає газета «РепортеР» [383, 389], дещо поміркованіші «Галицький кореспондент» [411]. Опозиційною до міської влади обласного центру Прикарпаття є газета «Вечірній Івано-Франківськ».

Судячи з публікацій, об'єктом критики цього видання виступає не лише міська влада Івано-Франківська, а й чимало чиновників з обласного та районного керівництва [438]. Такі матеріали зазвичай окрім гнівної риторики містять справжні журналістські дослідження, автори не лінуються не лише спілкуватися з людьми та побувати на місці події, а й підняти архіви та звернутися з запитами до відповідних інстанцій. Проте чимало критиків цього видання закидають його «викривальним» матеріалам «замовність».

Варто відзначити таку тенденцію: недержавні видання значно частіше піднімають питання підприємництва загалом, розвитку окремих галузей і конкретних підприємств, більше акцентують увагу на зловоденних проблемах міста, району чи області, самі стають ініціаторами обговорення певних вад суспільства чи проблемних аспектів державотворення. Натомість державні видання зазвичай намагаються не акцентувати увагу на проблемах і невдачах у державотворенні, а вести мову про успіхи влади й державотворчі плани або побажання щодо останніх.

Окрім того, вони рідко стають ініціаторами обговорення зловоденних проблем у регіоні, або ж це відбувається з подачі влади і подають такі матеріали насамперед позицію чиновників. Тому якщо серед подач недержавних видань великою є частка так званих «проблемних» статей, то державні газети основну увагу зосереджують на висвітленні різноманітних заходів, особливо організованих владою.

Зазвичай державні видання приділяють велику увагу діяльності політичних партій, публікуючи їхні програми [332] та інформацію про

партійні заходи [67]. Проте тут все залежить від політичної забарвленості місцевих рад, так, у проаналізованих нами державних виданнях дуже часто хвалять «Нашу Україну» (яка домінувала в означений період у обласній раді) [276], рідше – БЮТ [475], УНП [214] та інші політичні сили так званого «помаранчевого табору».

Натомість майже немає матеріалів, присвячених діяльності опозиційних та малочисельних у Галичині політичних сил – Партії регіонів, Соціалістичної партії України, Комуністичної партії України (за винятком газети «Прикарпатська правда», яка фактично виступає на Прикарпатті рупором опозиції). Зазначимо, що на присутність у виданні матеріалів, що мають ознаки замовності, не сильно впливає той факт, є часопис державним чи ні. Такі матеріали присутні практично у кожному виданні, варіюється лише їхня кількість і замовник таких публікацій. Тому незалежно від того, є видання приватним чи державним, забарвлення публікацій залежить від того, яка політична сила на цей час контролює газету.

Хоча при професійному підході у виданнях, що є успішними бізнес-проектами, явної політичної реклами значно менше, а втручання власника у редакційну політику – не дуже помітне. До таких видань можемо віднести газети «РепортеР», «Станіславська газета», «Івано-Франківський Оглядач». При цьому свої акценти у політичних матеріалах вони все-таки розставляють; так, «РепортеР» конструктивно, але наполегливо критикує БЮТ. За політичними симпатіями «Галичина» більше підтримує «Нашу Україну», а «Галицький кореспондент» схиляється до БЮТ. Врешті присутність великої кількості рекламних матеріалів свідчить не лише про певну редакційну політику, а й про фінансовий стан видання. Адже саме газети з обмеженим бюджетом публікують найбільше «джинси». Детальніше про політичну рекламу і замовні матеріали у виданнях Івано-Франківщини йтиметься у розділі 3.3.



Слід відзначити і таку специфічну особливість, характерну насамперед для преси Галичини: процеси державотворення розглядаються в єдності з церковним життям [88]. Найчастіше апелюють до релігійних почуттів громадян державні медіа (особливо районні). У таких публікаціях часто з пропагандистською метою пов'язують в єдине ціле державотворення, Церкву та переважно конкретну політичну силу чи владу загалом. Хоча робиться це дуже завуальовано: читачеві лише натякається на певний зв'язок між цими поняттями, його підштовхують до такої думки, спонукаючи висновки зробити самому. Недержавна сучасна преса, особливо обласна, хоча й приділяє певну увагу питанням релігійного життя, проте загалом є досить «світською».

Виданням Галичини часто закидають таку рису як «містечковий націоналізм». Не будемо втручатися у дискусії довкола того, що саме можна вважати «містечковим націоналізмом», адже з одного боку це – історично зумовлена особливість місцевого патріотичного руху, що в ті чи інші роки відіграла позитивну або негативну роль, з другого – шкідливий «ярлик», який намагаються навішати вороги всього українського на будь-які патріотичні прояви.

У нашій роботі під «містечковим націоналізмом» ми маємо на увазі відсутність глобального мислення, домінування дрібних «містечкових» інтересів над стратегічними інтересами нації, перебільшення ролі свого регіону в історії України та світовій історії, намагання «законсервувати» місцеві звичай і традиції навіть в ущерб прогресу, а також беззаперечне домінування авторитету діячів минулого (науковців, письменників, сподвижників становлення української державності) над авторитетом діячів нашого часу. Йдеться про так званий «інтровертований» націоналізм, спрямований на збереження певних традицій і устоїв окремого регіону, що відкидає все нове як непатріотичне та не здатен змінюватися, адаптуватися до нових умов. Такий підхід насправді перешкоджає розвитку української

держави, зводить саме поняття націоналізму до чогось архаїчного і формального, навіть ворожого прогресові.

Зазначимо, що, публікації, написані у такому ключі, у публіцистиці Івано-Франківщини присутні. Проте відзначимо позитивний факт: з кожним роком їх стає все менше. Незалежні обласні видання переважно повністю позбавлені «містечковості» – це сучасні часописи, які за стилем і наповненням публікацій нічим не поступаються всеукраїнським, тверезо й адекватно оцінюють події та факти, глибоко й по-новому аналізують процеси державотворення, не боячись піддати сумніву стереотипи минулого. Найбільше публікацій у дусі «містечкового націоналізму» – в районних державних виданнях, такі матеріали також іноді трапляються в обласних державних газетах. Їхні автори – переважно люди старшого віку, які вирости на цих ідеалах і вважають таку позицію найвищим проявом патріотизму.

Окрім того, такі публікації значною мірою відповідають запитам читацької аудиторії цих видань – місцевої інтелігенції старшого віку, яка вважає авторитет традицій і поглядів наших предків беззаперечним та не бачить потреби щось змінювати. Зазначимо, що в районних недержавних газетах, попри всіляке підкреслення важливої ролі свого регіону та патріотичну домінанту, таких публікацій майже не трапляється. Автори таких видань намагаються творити модерні тексти, промовляти до читача зрозумілою йому мовою, за допомогою сучасних понять і привабливих для сучасної людини символів.

Не можна оминати увагою і таку особливість редакційної політики державних видань: усвідомлення своєї великої ролі у процесах державотворення, відчуття себе неодмінною складовою цих процесів і, відповідно, постійне акцентування на цьому у публікаціях газети. Так, в одній із подач автор «Галичини» підкреслює, що передплатити таке обласне видання як «Галичина» – обов'язок кожного національно свідомого громадянина [336].

При навіть поверховому огляді преси Івано-Франківщини одразу впадає у вічі така тенденція: недержавні видання з метою привернути увагу, зацікавити читача постійно дбають про контент видання, створюють нові цікаві та неординарні рубрики і проекти, намагаючись запропонувати читачеві щось таке, чого немає в інших виданнях. Ця тенденція поширюється і на матеріали з державотворення. Наприклад, постійними рубриками «РепортеРа» є «Політ-Аналізи» [341], «Топ-коментар» [460], сторінка «Культ особи» [152], а також менш дотичні до проблематики державотворення «Легенди старого Станиславова» та цикл публікацій, присвячених видатним науковцям Прикарпаття. «Галицький кореспондент» подає оригінальну рубрику «Світ про нас» [369], сторінку «Спецтема» [464], а «Вечірній Івано-Франківськ» – провокаційні матеріали під рубрикою «Махра каже» [33].

Натомість державні газети більш консервативні та рідко проявляють креативність у поданні матеріалу. Це зумовлено значною мірою різними завданнями державних і недержавних видань. Недержавні видання – це переважно насамперед комерційні проекти, що змагаються за увагу читача. Державні ж видання отримують стабільне фінансування і отримання прибутків не є їхнім найважливішим завданням, натомість вони зобов'язані подавати матеріали від органів влади та висвітлювати їх діяльність у потрібному ключі. Тому при зіставленні державні видання переважно програють перед аналогічними недержавними часописами.

Перелічимо інші риси публікацій, що особливо виражені у державній і районній пресі: застарілість, перенасиченість штампами, обмеженість трактування проблематики державотворення, зведення її в основному до історичної тематики та мізерна увага до державотворчих планів на майбутнє. Детальніше про ці особливості йдеться у розділі 2.3.

Зазначимо, що публікації у державній і недержавній пресі також відрізняються за мовностилістичними особливостями. Не можна сказати, що наші висновки стосуються всіх без винятку публікацій, це скоріше

констатація тенденцій у пресі Івано-Франківщини. Мова і стиль недержавних видань Івано-Франківщини є повністю сучасними, їхні автори активно використовують сучасну лексику, нові надбання української мови, іноді вдаються до сленгу та іншої так званої «маргінальної» лексики. Для недержавної преси характерними є сучасні стилістичні конструкції, прагнення до експериментів зі стилем і формою подачі. В той же час державним газетам притаманна застаріла стилістика, схильність до мовних штампів, надмірна «пишність» висловлювань, що не властиво сучасній пресі.

Особливістю публікацій у державних виданнях є надмірне захоплення розлогими цитатами висловлювань представників влади, громадських, політичних і культурних діячів, при чому такі цитати несуть мінімальне смислове/інформаційне навантаження, часто повторюють одна одну та мають доволі великий обсяг [69]. До позитивних мовностилістичних особливостей державних видань слід віднести певну витонченість мови, порівняно з недержавними виданнями, в державній пресі стриманіше вживають неологізми, зате більше дбають про чистоту мови та грамотність, відповідність текстів канонам журналістики.

Підсумовуючи все сказане вище, можемо зробити висновки, що виданням Івано-Франківщини притаманний патріотизм і постійна увага до проблематики державотворення. Проте дуже мало подач «від і до» присвячені цій тематиці, переважно мова йде скоріше про контекст державотворення, що є значно ширшим поняттям.

Характер висвітлення питань, пов'язаних з державотворенням, має досить великий діапазон, з одного боку якого перебувають публікації обласних недержавних видань, а з іншого – подачі районних державних газет. Відзначимо особливості висвітлення аспектів державотворення різними категоріями преси Прикарпаття:

- державні видання частіше звертаються до тематики державотворення, а також розглядають питання, що лише опосередковано пов'язані з

проблемами розвитку держави, у контексті державотворення; висвітлення проблематики державотворення – переважно важлива складова редакційної політики державних видань, натомість у редакційній політиці недержавних видань воно не займає такого почесного місця;

- державні ЗМІ дотримуються більш традиційних поглядів на державотворення, що склалися під впливом багатьох (серед них і історичних) чинників на теренах Прикарпаття, недержавні – часто по-новому трактують проблеми державотворення, піддають сумніву усталені погляди та стереотипи, подають своє незалежне бачення різних аспектів державотворення, навіть можуть публікувати доволі провокативні матеріали, що переважно є неприпустимим для державних ЗМІ;

- у пресі Івано-Франківщини більше уваги приділяють питанням історії, державотворенню минулих років, аніж проблемам сьогодення та перспективам розвитку держави у майбутньому, ця тенденція найбільше проявляється в державній і особливо – у районній державній пресі;

- обласні та районні видання орієнтовані на різну читацьку аудиторію, з них обласні є більш елітарними, а районні – масовими, хоча такий поділ доволі умовний. Районні видання доступні буквально для кожного, хто вміє читати, обласні – вимагають певного мінімального рівня знань, ерудиції. Відповідно і публікації в районних видань носять більш поверховий характер, немає глибоких досліджень, серйозної аналітики;

- у районних газетах первинна інформація – це зазвичай подачі місцевих авторів про події у регіоні, все інше – переважно вторинна інформація: передруки з інших газет, публікації, створені на основі матеріалів з інших джерел, зокрема інтернету. Публікації в обласній пресі відрізняються значно більшим масштабом: вони висвітлюють новини всієї області, інколи подають власні репортажі з інших регіонів, містять серйозні аналітичні матеріали, глибокі дослідження певної теми чи проблеми;

- вплив органів влади на публікації з державотворення у державних виданнях значно помітніший, аніж вплив власників видань на публікації з цієї ж тематики у недержавних виданнях; якщо одним з основних завдань державних видань є висвітлення у позитивному ключі державотворчої діяльності та позиції влади, то недержавні видання є переважно комерційними проектами, а тому вони прагнуть до неупередженості, нехай іноді й позірної;

- обласні видання (навіть державні) відрізняються більшою незалежністю (нехай і формальною) у порівнянні з районними;

- політичні інтереси власників (засновників, співзасновників) видань переважно визначають акценти у публікаціях, присвячених сучасним процесам державотворення, особливо там, де вони перегукуються з політичними пристрастями; при цьому так звані «замовні» матеріали присутні практично у кожному виданні;

- державні видання частіше апелюють до релігійних почуттів громадян, поєднуючи в одне ціле Державу, Церкву та владу чи певну політичну силу;

- недержавні видання більше дбають про новизну тем і оригінальність їхньої подачі, створюють нові цікаві сучасні рубрики, це стосується і публікацій, дотичних до питань державотворення;

- державним, а особливо районним державним виданням на загал більше властиві такі риси, як застарілість, стереотипність і перенасиченість штампами, обмеженість трактування проблематики державотворення, відсутність стратегічного мислення;

- відмінність між різними категоріями преси Івано-Франківщини полягає також в особливостях мови та стилю публікацій: якщо мова й стиль недержавних видань повністю сучасні, то для державних видань характерними є використання застарілих стилістичних конструкцій, схильність до мовних штамів і надмірної «пишності»; при цьому слід

зазначити, що державні видання загалом відрізняються вищим рівнем грамотності та витонченістю мови публікацій.

## **1.2. Загальна характеристика обласної преси Івано-Франківщини у контексті державотворення**

Контекст державотворення – один із найпопулярніших тематичних напрямків публікацій у пресі Івано-Франківщини та Галичини загалом. Цей регіон традиційно вважається осередком українського патріотизму, духовності та носієм традицій і національних цінностей. Таким чином державотворча думка у пресі Івано-Франківщини має довгу історію та багаті традиції, що не припинялися навіть в умовах радянського режиму, розвиваючись латентно і в сильно завуальованому вигляді.

Тут жили й творили визначні науковці, громадські діячі та публіцисти. Так історично склалися обставини, що наша нація тривалий час не мала можливості втілити в життя своє прагнення до державності, перебуваючи у складі двох могутніх імперій. Тому питання державотворення завжди були дуже актуальними, що неминуче накладало свій відбиток не лише на публіцистику, а й на суто художні жанри – ми маємо напрочуд багату спадщину художньої літератури, що зачіпає проблеми державотворення.

Протягом аналізованого періоду періодичні видання краю продовжують державотворчу традицію, у їхніх публікаціях значне місце відведено проблемам державотворення, історичних аспектам творення української держави і пошукам шляхів подальшого розвитку України як незалежної, суверенної, демократичної та правової держави.

У Західній Україні традиційно є сильнішою патріотична домінанта, навіть порівняно із республіканськими виданнями, не кажучи вже про періодику східних та південних регіонів нашої держави. Якщо порівнювати пресу Івано-Франківщини з всеукраїнськими виданнями, то слід відзначити,

що друковані ЗМІ Прикарпаття приділяють більшу увагу проблемам державотворення, тексти мають яскравіше національне забарвлення та характеризуються більшою цілісністю у баченні основних аспектів державотворення. Натомість у всеукраїнських виданнях ці проблеми висвітлюються значно рідше, а публікаціям на цю тематику притаманна більша поміркованість, своєрідна нейтральність та бажання подати діаметрально протилежні точки зору, що межує з космополітизмом. Крім того, у виданнях, що поширюються на території всієї країни, автори публікацій вимушені більш глобально підходити до певних проблем, розглядати кожен аспект державотворення в контексті реальної ситуації та тих відмінностей у ментальності кожного регіону, що історично склалися на цей час.

Така особливість зумовлена значною мірою читацькою аудиторією цих періодичних видань. Всеукраїнські видання орієнтуються на жителів Заходу, Центру, а також Сходу та Півдня країни, відповідно і публікації, присвячені проблемам державотворення, мусять мати більш універсальний характер, звучати переконливо як для жителя Львова, так і для жителя Харкова. Вони орієнтуються на спільні цінності та спільне бачення концепції державотворення, державницької ідеології та шляхів розвитку України. Крім того, їхню читацьку аудиторію в основній її масі менше хвилюють питання державотворення, вона менше ознайомлена з усіма нюансами становлення української державності, відповідно і публікації мають інший характер, це стосується як частоти висвітлення цієї проблематики, так і загальної тональності, глибини і акцентів у матеріалах.

У періодичних видань Івано-Франківщини аудиторія більш монолітна, традиційно її визначають як національно свідому, патріотичну, з високим рівнем знань з історії України – зокрема, у контексті державотворення. Тому у пресі Прикарпаття значно більше публікацій, присвячених цій тематиці. Контекст державотворення присутній тут навіть у тих подачах, які



висвітлюють події, що мають тільки опосередковане відношення до державотворення; таким чином автори самі розглядають певні явища дійсності, події, особистостей у контексті державотворення [76, 39, 147]. Це свідчить про високу національну державницьку свідомість журналістів та редакторів прикарпатських ЗМІ. А також про те, що проблематика державотворення часто є домінантною у публікаціях різного змісту, а отже – одним із пріоритетів редакційної політики проаналізованих нами ЗМІ.

Коротко подамо загальну кількісну характеристику періодичних друкованих ЗМІ Івано-Франківщини за даними Державного комітету телебачення та радіомовлення України станом на березень 2010 року:

«Зараз в області нараховується 374 друковані засоби масової інформації місцевої сфери розповсюдження.

Зокрема з них: газет – 301, журналів – 38, альманахів – 5, бюлетенів – 17, збірників – 7, дайджест – 1.

Засновниками 267 друкованих ЗМІ є юридичні особи (в т. ч. 24 видання засновано органами місцевого самоврядування, 20 – органами виконавчої влади, 33 – політичними партіями, 28 – громадськими організаціями, 14 – релігійними організаціями, 20 – навчальними закладами), 107 – фізичні особи.

Переважна більшість видань виходить українською мовою. Проте зареєстровано 2 російськомовні та 1 англomовне видання, а також 6 двомовних видань (4 – українською та російською мовами, 1 – українською та польською мовами, 1 – українською та англійською мовами)...

Близько 90 % тиражу комунальних засобів масової інформації та від 10 до 50 % тиражу інших видань розповсюджується за передплатою, решта через мережу торгових закладів «Укрпошти» та приватними розповсюджувачами...

Більшість перерахованих засобів масової інформації займають виважену конструктивну позицію і розміщують матеріали, які «дозволяють

читачу ознайомитись з різними точками зору на важливі суспільні проблеми» [485].

Основним видавничим центром Прикарпаття є обласний центр – Івано-Франківськ. Саме тут виходить найбільше видань, саме в Івано-Франківську видаються найавторитетніші, найпопулярніші та найцікавіші газети і журнали області. В Івано-Франківську зосереджений великий інтелектуальний потенціал, це місто є без перебільшення є одним із центрів розвитку державотворчої думки в Україні.

Медіа Прикарпаття є патріотичними по духу і традиційно приділяють велику увагу проблематиці державотворення. Становлення більшості сучасних ЗМІ Івано-Франківської області відбувалося на початку 90-х років – у вирішальний період українського державотворення. Чимало з них внесли свою лепту у здобуття Україною незалежності, послідовно висвітлювали перші кроки на шляху розбудови української держави, заповнювали прогалини у знаннях про справжню історію боротьби українського народу за свою державність. У досліджуваній нами період медіа Івано-Франківщини продовжують державотворчі традиції, започатковані у той буремний час.

Найактивніше висвітлюють питання державотворення саме газети області, значну частину ефірного часу приділяють проблематиці державотворення ОТБ «Галичина» та обласне радіо. Що стосується інших медіа, то можемо сказати, що місцеві інтернет-видання аналізованого періоду залишаються доволі байдужими до проблематики державотворення, як і приватні радіостанції та телестудії.

Зазначимо, що на Івано-Франківщині видають декілька журналів, окремі публікації яких дотичні до проблематики державотворення. Проте у досліджуваній у нашій роботі період журнали області перебували на етапі становлення, вироблення та поглиблення своєї концепції; в окремих випадках побачили світ лише кілька випусків журналу. Тому в нашій роботі ми не вдаємося до детального аналізу журнальних видань, а зосереджуємо

увагу на такому виді періодичних друкованих видань як газети. Саме вони на даному етапі є основним носієм державотворчого дискурсу, приділяють найбільше уваги питанням розвитку молодшої української держави.

Основою нашої роботи став моніторинг і аналіз обласних видань, що є найяскравішими представниками преси Івано-Франківщини та якнайкраще демонструють особливості висвітлення пресою Прикарпаття різних аспектів державотворення. У нашій роботі ми також проаналізували деякі районні періодичні друковані видання, адже вони є важливим складником загальної картини обласних друкованих медіа. Важливим чинником дисертації є аналіз зворотного зв'язку взаємодії у системі «преса – державотворення». Тобто, ми розглядаємо не лише висвітлення пресою Івано-Франківщини різних аспектів державотворення, але й внесок проаналізованих видань у розвиток концепції державотворення, демократичних процесів у країні.

У контексті державотворення уваги заслуговують насамперед такі обласні газети: «Галичина», «Західний кур'єр», «Світ молоді», «Репортер», «Галицький кореспондент», «Прикарпатська правда», «Станіславська газета», «Вечірній Івано-Франківськ», «Івано-Франківський Оглядач».

Проблематика державотворення є дуже широкою і часто органічно охоплює суміжні галузі. Державотворення – комплексний довготривалий процес, спрямований на утворення держави, який включає культурні, політичні, міфологічні, релігійні та інші чинники. Таким чином, коло проблем державотворення включає в себе питання політики, релігії, права, історії, культури, освіти, філософії, а також діяльності ЗМІ та багато інших.

У нашій роботі ми проаналізували проблематику державотворення, яка висвітлюється у друкованих медіа Івано-Франківщини за період від 2006 до 2010 року. Одні проблеми автори зачіпають частіше, іншим присвячені лише поодинокі публікації.

Лідером за кількістю публікацій, присвячених державотворенню, є газета «Галичина». Вона вважається першою демократичною газетою

незалежної України. Заснована навесні 1990 року внаслідок розколу редакційного колективу компартійної газети «Прикарпатська правда», одна частина якого під проводом Богдана Галюка стала осердям редакції «Галичини» – органу Івано-Франківської обласної ради першого демократичного скликання, в якій комуністи вже перебували в меншості.

Серед засновників цього видання є Івано-Франківська обласна рада, а це значною мірою зумовлює як характер публікацій, присвячених цим питанням, так і велику увагу до проблематики державотворення. Газета виступає основним друкованим органом обласної влади, тому подачі «Галичини» чи не найкраще відображають «офіційні» погляди на державотворення. Саме у цьому виданні опубліковані «Концепції національного і духовного відродження Івано-Франківщини» [212].

У «Галичині» оприлюднюються також інші «офіційні матеріали»: ухвали сесій обласної і місцевих рад, розпорядження голови облдержадміністрації, виклики до суду тощо. Автори «Галичини» у своїх публікаціях завжди лояльні до обласного керівництва, дотримуються традиційних поглядів на державотворення; статті непровокативні, автори дуже рідко виступають проти якихось суспільних устоїв, навіть якщо вони є застарілим стереотипом, що приносить більше шкоди, аніж користі для подальшого розвитку держави.

При цьому створюється видимість представлення та зіставлення різних точок зору. Так, в одному випуску газети за 26 липня 2008 року подаються матеріали: про героїзм українських радянських військ при визволенні Станіславова [156] та роздуми про значення перемоги радянських військ для України під назвою «Визволення чи нова окупація?» [110].

«Галичина» активно висвітлює політичне життя у контексті державотворення: публікує програми різних політичних партій – «Наша мета: нова сила – нові люди – нова влада – нова держава» [284], «Передвиборна програма Ліберальної партії України» [331], «Передвиборна

програма Української партії честі» [332] та ін.; інформацію про з'їзди та численні заходи політичних партій, блоків та інших організацій – «Відкиньмо байдужість і зневіру» [52], «Вихід з кризи є – споживай своє» [67]; публікації, присвячені сучасній політичній ситуації в Україні («І нести важко, і кинути шкода» [310]) та краї («А треба було порадитися з громадою» [109]).

У процесі дослідження нам часто траплялися матеріали, що мали ознаки замовних. За проаналізований період часу найбільше уваги та похвал «Галичина» приділяла «Нашій Україні», яка на той час мала більшість в облраді, а отже й певний вплив на газету. На шпальтах видання також нерідко згадували й інші політичні сили так званого «помаранчевого табору»: УНП, КУН, ЄЦ, а також БЮТ. Натомість практично відсутня інформація про представників так званої «опозиції» – політичних сил, що не мають великої підтримки серед населення області, – Партії регіонів, Соціалістичної та Комуністичної партій.

У контексті державотворення газета публікує численні інтерв'ю та подачі за матеріалами прес-конференцій з лідерами області, міста, районів (головами рад, адміністрацій, відомств, управлінь) [339], приділяє велику увагу ситуації в районах загалом, різноманітним програмам їх розвитку, круглим столам з приводу актуальних проблем області. На шпальтах газети мають змогу висловитися автори з району (особливо місцеві чиновники) та розповісти про стан справ у їхньому районі, поділитися своїми роздумами та пропозиціями.

Ведучи мову про контекст державотворення у публікаціях «Галичини», слід відзначити, що лєвова частка таких подач присвячена історичним аспектам державотворення. «Галичина» публікує матеріали про переломні моменти української історії [88], факти, що до цих пір замовчувалися радянським режимом [106]; жодна значна дата в історії України не залишається поза увагою авторів цього часопису [91]. Велика увага

приділяється спорудженню монументів та іншому вшануванню славних подій і постатей минулого [95].

Державотворчий дискурс у газеті нерозривно пов'язаний з історією, це є водночас і сильною стороною «Галичини», і недоліком, адже державотворчий дискурс переважно переводиться у площину минулого, а майбутньому приділяється порівняно незначна увага. А це вже призводить до того, що замість сприяти процесам розвитку української державності, такі публікації мають і гальмівний вплив.

Велика увага приділяється питанням релігії, адже Церква в Україні завжди була неодмінним учасником державотворчих процесів [189]. З газет області саме «Галичина» найчастіше піднімає проблеми інформаційного простору України, вітчизняних медіа, їхньої ролі у процесах державотворення. Слід зазначити, що у таких подачах автори «Галичини» всіляко підкреслюють великий внесок свого видання у розбудову української держави, його сильні сторони, використовують контекст державотворення для реклами свого видання серед патріотично налаштованої аудиторії [102].

Слід відзначити велику жанрову палітру публікацій, якщо в інших виданнях подачі з державотворення переважно обмежені одним-двома жанрами, яким надають перевагу журналісти чи редактори, то у «Галичині» нам пропонують різноманітні за стилем і жанром матеріали, в яких присутній контекст державотворення: починаючи від коротенької замітки [52] і закінчуючи розлогим есе [362]. Загалом варто зазначити, що переважна більшість публікацій має описовий характер, їх можна скоріше віднести до інформаційних або художньо-публіцистичних жанрів. Аналітичні матеріали, присутні у незначній кількості у випусках видання, мають порівняно невеликий розмір, є доволі поверховими та часто в кінцевому результаті зводяться до шаблонних висновків. Хоча не можна сказати, що «Галичина» не публікує «серйозних» та глибоких матеріалів з актуальних питань розвитку української держави, області, міста. Щоправда, авторами таких

публікацій зазвичай є не співробітники редакції, а авторитетні в Україні люди: В. Лизанчук [235], Т. Возняк [83], які можуть дати ґрунтовний фаховий аналіз ситуації та зробити зважені адекватні висновки/підсумки.

Звернемо увагу на те, що подачі, пов'язані з державотворенням, переважно приурочені до певних історичних дат чи подій сучасності, тобто до конкретного інформаційного приводу, та практично не виходять далеко за межі його висвітлення. Значно рідше автори самі стають ініціаторами дискурсу з питань державотворення. Зазвичай при створенні подач, присвячених цій проблематиці, автори «Галичини» відштовхуються від загальноприйнятих поглядів на державотворення, завдання, що стоять перед молодим українським суспільством.

Але іноді трапляються доволі оригінальні та нестандартні ідеї [362, 373], що найчастіше втілюються в такій жанровій формі як есе. Попри беззаперечне новаторство у царині державотворчої думки, такі подачі, на жаль, доволі суперечливі та непродумані, їм бракує цілісності та завершеності, як і викладеним у них концепціям.

Характеризуючи подачі з державотворення у «Галичині», потрібно зазначити, що зазвичай це доволі якісні матеріали, створені за канонами журналістської творчості, написані витонченою та чистою українською мовою, сповнені патріотизму і поваги до нашої історичної спадщини. До недоліків публікацій можна віднести надмірну пафосність та перенасиченість штампами, іноді – застарілість та інертність викладу, що, безумовно, негативно позначається на сприйнятті читачами, особливо коли мова йде про молодіжну аудиторію. І все ж, окрім всіх перелічених чеснот і недоліків, «Галичина» послідовно і наполегливо пропагує патріотичні ідеї, роблячи таким чином свій внесок у процес державотворення.

Підсумовуючи, можемо сказати, що «Галичина» найкраще репрезентує державні видання області, поєднуючи характерне для них зацікавлення проблематикою державотворення та прагнення зробити контент газети

максимально цікавим для читачів. Таким чином – перед нами якісне регіональне видання, що зберігає традиції публіцистики Прикарпаття.

Одночасно з «Галичиною» з'явилась інша державна газета Івано-Франківщини – міське видання «Західний кур'єр». Засновником часопису є Івано-Франківська міська рада, а до редколегії входять міський голова та міські чиновники. У публікаціях видання відчувається залежність від влади, подачі про діяльність міської влади дуже помірковані, автори уникають суперечливих моментів; газета постійно публікує офіційні матеріали: рішення сесій міськради та її комісій. У той же час щодо обласної влади поведінка «Західного кур'єра» доволі незалежна. Зазначимо, що тривалий час газета «намагалася мати власну думку щодо політичних та соціально-економічних процесів у регіоні і навіть дозволяла собі інколи «поскубувати» перших осіб області» [38].

Газета приділяє значно менше уваги проблематиці державотворення порівняно з «Галичиною», «РепортеРом» чи «Вечірнім Івано-Франківськом», про які мова йтиме далі. Опубліковані в «Західному кур'єрі» матеріали, що містять контекст державотворення, переважно представляють для нас незначний інтерес, адже оригінальних яскравих публікацій, що глибоко й всебічно розглядали би певний аспект державотворення, тут дуже мало. Переважно ж ми маємо справу з невеликими за розміром публікаціями інформаційних жанрів, передруками з інших видань та різного роду вторинною інформацією, в основному з інтернет-джерел, а також численними інтерв'ю, кореспонденціями та іншими матеріалами, що мають лише опосередковане відношення до будь-яких аспектів державотворення.

Проте зазначимо, що іноді все-таки трапляються і цікаві оригінальні подачі, створені власне журналістами чи редакторами «Західного кур'єра», для прикладу наведемо інтерв'ю з Вахтангом Кіпіані з приводу проекту «Великі українці»: «Вахтанг Кіпіані: «В історії першої половини двадцятого століття більшої людини від Бандери немає» [202]. Загалом мусимо



констатувати, що для «Західного кур'єра», як і для «Галичини» характерною рисою є схильність до різного роду штампів, це стосується як змісту публікацій, так і їхніх мовностилістичних особливостей.

«Західний кур'єр» з проаналізованих нами обласних газет Прикарпаття лідирує за кількістю публікацій, що мають ознаки замовних [294, 475]. У деяких випусках газети вони займають одну або й дві повних шпальти, при цьому в одному і тому ж номері можуть співіснувати замовні матеріали від різних політичних сил, наприклад публікації, що явно вихваляють «Нашу Україну» і різко критикують БЮТ і ПР, та матеріали, скоріш за все проплачені БЮТом. Зазначимо, що такий стан справ, вочевидь, зумовлений тим, що видання має обмежені ресурси, тому керівництво газети змушене вдаватися до пошуків нових джерел фінансування та компромісних рішень. Порівняно з «Галичиною», що виходить тричі на тиждень і має можливість здійснення власних проєктів, де задіяно багато авторів і дописувачів, «Західний кур'єр» виходить лише раз на тиждень і має доволі невеликий штат працівників.

Характеристика цього обласного видання буде неповною, якщо не згадати часопис «Снятинська вежа» [203, 463]. Це видання іноді виходило окремим вкладишем разом з «Західним кур'єром». «Снятинська вежа» – напрочуд патріотичне видання, що мало не в кожній публікації звертається до питань державотворення. Як для газети, що значно обмежена географією та створена переважно дописувачами, це видання є доволі цікавим та подає змістовні й неординарні матеріали, що мають яскраве авторське обличчя, активно використовують різноманітні мовностилістичні прийоми, пронизані любов'ю до Батьківщини, глибоким захопленням культурою та історією нашого краю, в яких відчувається готовність працювати задля розбудови молоді української держави. Проте поруч з такими беззаперечними чеснотами, цим публікаціям притаманні й численні недоліки: автори не дотримуються принципу об'єктивності, безпристрасності, не представлено

різні погляди на проблему, використовується багато експресивно забарвленої лексики.

Яскравим взірцем сучасної якісної недержавної преси, що подає чимало публікацій з питань державотворення, є газета «РепортеР». Засновником цього порівняно молодого видання (перший випуск вийшов у 1991 році) зазначено ТзОВ «Редакція газети «РепортеР». Часопис позиціонує як «інформаційно-аналітичну газету». Провівши тривалий моніторинг публікацій видання, ми дійшли висновку, що «РепортеР» залишає враження одного з найбільш критичних, найбільш гострих, найбільш динамічних ЗМІ області; подачі цього видання завжди злободенні, проблеми розглядаються по суті та без прикрас, автори не бояться зачіпати болючі теми, критикувати владу та представників бізнесу. Іноді публікації «РепортеРа» доволі різкі та стоять на межі дозволеного, для них характерними є іронія та гротеск, яскрава жива мова з використанням подекуди маргінальної лексики.

І все ж, при цьому газета дотримується принципу об'єктивності та намагається представити різні точки зору, критика аргументована, а різкі матеріали є адекватними ситуації. А тому вважатимемо, що «РепортеР» є одним із найцікавіших прикарпатських видань, яке прагне наслідувати кращі взірці світової преси та перебувати «на вістрі» подій в області та Україні.

Значна частка публікацій цього видання подається у контексті державотворення. При тому, що немає гучних декларацій редакції про її державотворчу позицію, для контенту видання характерними є постійна увага до процесів розвитку української держави, державницька свідомість, проекція тих чи інших подій, проблем, тенденцій на процеси державотворення. При цьому якщо у багатьох виданнях постійна увага до проблематики державотворення є нав'язливою та штучною, то у «Репортері» вона є органічною та повністю логічною, не набридає, а змушує читача замислитись у відповідному напрямі. Цікавими для нашої роботи стали

рубрики «Політ-Аналізи» [341], «Топ-коментар» [461], подачі В. Єшкілева [152] та А. Микитина [253], об'єднані рубрикою «Культ особи», а також рубрика «Легенди старого Станиславова», присвячена історії міста, маловідомим фактам минулого Івано-Франківська. «Політ-Аналізи» – сатиричний аналіз висловлювань у медіа з приводу знакових явищ сучасного державотворення.

У публікаціях рубрики «ТОП-Коментар» подаються коментарі відомих діячів з приводу актуальних проблем державотворення; у таких подачах зіштовхуються різні, часто протилежні точки зору, єдиним їх недоліком є те, що читачеві пропонуються переважно коментарі одних і тих же персон. Virізнюються на фоні інших публікацій нестандартні та часто дуже провокаційні есе Володимира Єшкілева та Андрія Микитина, які подають своє бачення актуальних питань нашого буття, що часто протирічить «загальноприйнятій» думці, вдаються до оригінальних прийомів, щоб привернути увагу читача та змусити його переосмислити певні проблеми.

Окрім того, контекст державотворення присутній і в багатьох інших публікаціях, що не входять до перелічених рубрик: це висвітлення різноманітних проблем краю, співзвучних із всеукраїнськими проблемами («Вимираємо. Повільно, але впевнено» [85]), роздуми з приводу питань, дотичних до державотворення («Партизанка — FOREVER!» [378]), репортажі чи кореспонденції з патріотично забарвлених заходів («Наш стяг вище хмар» [4]), матеріали, присвячені вшануванню героїв славної минувшини («Бандера чи спорт? Бандера і спорт!» [84]), проблемні статті, що критикують міську владу, зокрема бездіяльність депутатів («Приниженим» депутатам любов не допоможе» [101]). Цікавими у контексті державотворення є філософські есеї Олега Головенського [122, 123].

Значну частку матеріалів «Репортера» можна охарактеризувати як «політичні». У цьому контексті варто зазначити, що хоча публікацій з

ознаками замовності у виданні порівняно менше, проте такі подачі все-таки трапляються [103].

Узагальнюючи, виокремимо характерні риси публікацій «Репортера» з державотворення. Газета подає критичний підхід до всього, починаючи від діяльності чиновників і закінчуючи традиційною для регіону концепцією державотворення. Автори видання часто самі стають ініціаторами дискусії з важливих проблем українського державотворення; так, Володимир Волков піднімає питання пріоритетів державної політики [84], а Володимир Єшкілев – застарілості та шаблонності державотворчих підходів [152]. Подачі «Репортера» відрізняються свіжістю думки, незаангажованістю поглядів і постійним творчим пошуком; при всьому розмаїтті думок автори часопису виходять з патріотичних позицій.

Серед інших обласних недержавних видань Івано-Франківщини аналізованого періоду якісним і цікавим контентом вирізняється також тижневик «Галицький кореспондент». Газета пропонує добірку матеріалів з усіх сфер життя Івано-Франківська, області та України загалом, у кожному номері на читача чекають цікаві рубрики та якісні журналістські матеріали. Газета висвітлює найважливіші події та злободенні питання, пропонує актуальні проблемні статті та розважальні матеріали. Можна без перебільшення сказати, що вона є одним із найпопулярніших видань краю. Але тематиці державотворення присвячено доволі мало публікацій, переважно проблеми державотворення побічно зачіпаються у контексті інших проблем [94, 288].

Цікавою рубрикою «Галицького кореспондента» є «Світ про нас» [369] – добірка невеликих уривків з публікацій у авторитетних закордонних виданнях, які присвячені Україні. Контекст державотворення присутній у цих подачах дуже часто, іноді ми зустрічаємо принципово новий погляд на державотворчі процеси в Україні, таким чином ця рубрика є цікавою для

читача, вносить свою лепту у розвиток державотворчого дискурсу та свідчить про орієнтацію видання на кращі зразки світової преси.

Значний інтерес представляють оригінальні публікації видання, дотичні до нашої тематики, вони публікуються не так вже й часто, зате пропонують читачеві якісний матеріал, що вичерпно та незаангажовано висвітлює певну тему чи проблему, наприклад, подача Єгора Соболева «Курс на усвідомлення» [379].

У «Галицькому кореспонденті» іноді трапляються передруки аналітичних публікацій з серйозних відомих видань, що в більшій чи меншій мірі стосуються проблем державотворення. Зазначимо також, що подекуди ми маємо справу з матеріалами, що мають явні ознаки замовності. Хоча такі публікації присвячені діяльності різних політичних партій і блоків – НУНС, ЄЦ, досить помітним є переважання подач, що симпатизують БЮТу [222], а також тяжіння до Блоку Литвина.

Напрочуд цікавою для нашої роботи стала опозиційна до міської влади обласного центру газета **«Вечірній Івано-Франківськ»**. Хоч видання виходило лише раз на тиждень і мало невеликий наклад (навіть як для регіональної газети), воно виділялося на фоні місцевої преси оригінальними яскравими подачами та стійкою державотворчої позицією редакції: навіть тематично віддаленіші питання розглядаються у контексті державотворення; об'єктом нашої уваги стала чи не кожна друга подача видання. Засновником газети вказано благодійний фонд «Станіславська надія», керівником якого значиться головний редактор видання Зіновій Бойчук.

«Вечірній Івано-Франківськ» позиціонувало себе як незалежне видання нового типу, що подає якісні матеріали, проводить об'єктивні дослідження, зачіпає цікаві теми та злободенні проблеми. Помітною є цілісна редакційна політика видання, що проявляється як у доборі матеріалів для публікації, так і в особливостях висвітлення тем і проблем, «свіжий» погляд на усталені поняття, нестандартний підхід до начебто звичних тем.

Патріотизм, вболівання за долю України, розвиток регіону, державницьке мислення – характерні риси, що є визначальними для редакційної політики видання. Позитивним моментом є також те, що у своїх публікаціях видання часто намагається вийти за межі регіону та подавати свої оригінальні матеріали всеукраїнського масштабу.

Значне місце серед публікацій «Вечірнього Івано-Франківська» посідають так звані «викривальні» матеріали: доволі великі за обсягом подачі, що показують зловживання чиновників різного рангу, викривають корупцію та інші суспільні вади. Характерними для них є порівняно великий масштаб дослідження: журналісти не лише описують ситуацію, а й самі відвідують місце події, проводять власні опитування очевидців і експертів, працюють з архівами та подають відповідні запити до органів влади. Яскравим прикладом служать подачі «Фальсифікація по-калуськи, або як голова Калуської райдержадміністрації Іван Живачівський «шив» звання заслуженої журналістки працівниці РДА» [141] та «То не вода каламутна хату затопила, а людська ментальна совість очі затулила» [438].

Газета була явно опозиційною до міської влади та, зокрема, мера Віктора Анушкевичуса. Цікаво, що численні конфлікти між мером та головним редактором газети знайшли активне висвітлення у місцевих інтернет-ЗМІ. Приходимо до висновку, що газета складає доволі суперечливе враження: з одного боку, вона подає сміливі розслідування, розвінчує міфи про діяльність чиновників і не боїться відвертих звинувачень, а з іншого – таким матеріалам часто закидають замовність і односторонність, а саму газету вважають знаряддям для втілення амбіцій її власників.

Видання публікує також політичні матеріали, що мають очевидні ознаки замовності, переважно такі подачі спрямовані на підтримку БЮТу [172]. Наші висновки підтверджують і слова головного редактора видання Зіновія Бойчука (депутата облради від цієї політичної сили): «Орієнтована наша газета на БЮТ».

«Вечірній Івано-Франківськ» подавав також велику кількість матеріалів з державотворення, але ці публікації не мали жодного стосунку до політичних пристрастей. Такі публікації можна умовно поділити на дві групи.

Першу групу публікацій складають оригінальні історичні матеріали, які стосуються суперечливих, малодосліджених аспектів української історії, зокрема, історії Галичини [37]. Автори видання піднімають невідомі широкому загалу теми та події нашої минувшини, не бояться зачіпати доволі складні питання, що отримали неоднозначну оцінку [36].

Друга група – це публікації, що наголошують на культурній самобутності українців і необхідності пошуку свого власного шляху державного розвитку. У цьому контексті обов'язково слід згадати нестандартні, а подекуди різко дискусійні подачі Юрка Будзика [33, 34, 35].

Зазначимо, що видання подає чимало цікавих, розтягнутих у часі проектів [61]. Підсумовуючи, зазначимо, що матеріали «Вечірнього Івано-Франківська» при всій своїй сильних і слабких сторонах, іноді відвертій провокативності, роблять свій внесок у державотворчий процес, піднімаючи певні питання, спонукаючи читачів до дискусії.

Одне з найстаріших видань краю – **«Прикарпатська правда»**. Газета заснована 23 вересня 1939 року та до проголошення незалежності України була друкованим органом правлячої Комуністичної партії. У 90-х роках минулого століття видання зазнало значних змін і було реформовано відповідно до нових умов.

У аналізованій період засновником часопису був колектив редакції газети. У кожному числі вихідні дані декларують, що «Прикарпатська правда» – це «незалежна всеукраїнська суспільно-політична газета». Видання стало ліберальнішим, проте пережитки радянської доби ще добре давалися взнаки – це стосується і добору матеріалів, і принципів їх подання. Проаналізовані нами публікації газети, що повністю чи частково присвячені

питанням розвитку української держави, у своїй більшості мають явні ознаки замовності. «Прикарпатська правда» продовжує підтримувати політичні партії «лівого спрямування» – Соціалістичну партію України, Комуністичну партію України, а також опозиційну на Івано-Франківщині Партію регіонів.

Про політичну позицію газети свідчить і п'ятикутна зірка з радянським гербом біля назви видання на першій шпальті. В обраний нами для аналізу період газета була опозиційною як до влади в Україні загалом (при Президентові В. Ющенко та Прем'єрові Ю. Тимошенко), так і до місцевої влади, де домінували представники так званого «помаранчевого табору». Зазначимо, що це фактично єдина відома широким масам читачів опозиційна газета області. Тому публікації цього видання у ключі державотворення стали важливим об'єктом нашої уваги.

Загалом же варто відзначити доволі низький якісний рівень видання. Зовні газета фактично мало змінилася з часів Радянського Союзу: чорно-білі вісім шпальт, дві з яких займає програма телепередач, невиразна верстка, малоприваблива перша шпальта газети (часто повністю заповнена текстом), не завжди влучні заголовки й підзаголовки. Серед подач газети багато передруків з інших видань та інтернету, а також матеріалів від прес-служб.

Хоча вже з самої назви газети випливає, що видання орієнтоване на висвітлення життя Прикарпаття, насправді значну частину контенту видання склали публікації, присвячені загальноукраїнським новинам та проблемам, чимало подач не мають географічної прив'язаності. Складається враження, що такі матеріали не належать перу авторів газети та є проплаченими [5]. Основна тематика публікацій – політика. Навіть статті головного редактора видання Богдана Федьківа мають яскраве політичне забарвлення, переважно різко критикують БЮТ [439].

Матеріали, присвячені власне Івано-Франківщині, у виданні присутні, але їх значно менше, ніж у інших обласних виданнях. Часто це розповіді про події в регіоні, активним учасником яких виступає певна політична сила.



Підсумовуючи, зазначимо, що хоча до проблематики державотворення у газеті звертаються дуже часто, виносячи такі статті на першу шпальту, ці матеріали не є результатом вільного журналістського пошуку, а продовжують виконувати основну функцію ЗМІ радянських часів – пропаганду певних політичних і державотворчих поглядів. Читача за допомогою патріотичної риторики намагаються схилити до вигідної для редакції суспільної позиції. Якщо попередні проаналізовані нами видання в основному стояли на одній державотворчій платформі, розходячись лише у політичних уподобаннях, то «Прикарпатська правда» стоїть на принципово відмінній державотворчій позиції, що ґрунтується не на державотворчих концепціях, що склалися в роки визвольних змагань початку ХХ століття, а на значно модернізованій моделі Радянської України, концепціях, яких дотримуються партії лівого спрямування. Контекст державотворення тут радше служить зручним об'єктом для маніпуляції у політичних пристрастях, аніж виступає самостійним предметом дискурсу.

Значно менше уваги приділяли проблематиці державотворення такі друковані періодичні видання області як «Світ молоді», «Івано-Франківський оглядач», «Станіславська газета». Вони менші за обсягом і переважно висвітлюють поточні проблеми розвитку міста та області, значну увагу приділяють пізнавальним і розважальним матеріалам: у них, наприклад, є літературні сторінки, сторінки для жінок, редакції багато уваги приділяють рекламі. Аналізуючи контент цих видання у контексті державотворення, можемо сказати, що їхні подачі переважно невеликі за обсягом та масштабом дослідження, зазвичай вони приурочені до певних історичних дат або ж висвітлюють поточні проблеми державотворення на прикладі явищ сучасності.

Щотижнева газета «Світ молоді» за методами подачі матеріалу, тематичним наповненням часопису та ставленням до влади була близькою до державних видань. У минулому часопис називався «Комсомольський

прапор» і був органом обкому комсомолу. Хоча засновником видання значиться редакція газети, у своїх публікаціях часопис доволі лояльний до влади: критика місцевого керівництва майже відсутня або у крайніх випадках – втілена у дуже легкій формі. Загалом же «Світ молоді» уникає складних політичних проблем, особливо якщо мова йде про місцеву владу, що, вочевидь, має певний вплив на редакцію газети.

Видання подає доволі поверховий огляд подій і проблем, надаючи перевагу невеликим жанровим формам. Значну частину публікацій газети становлять різного роду вторинні матеріали: передруки з інших газет, публікації, створені на основі інтернет-джерел. Проаналізувавши контент видання у контексті нашої роботи, зазначимо, що у більшості випадків нам траплялися невеликі замітки про події (переважно в місті Івано-Франківську), що мають стосунок до державотворення, – різноманітні заходи, вшанування пам'ятних дат і героїв та інше [144, 449]; якщо піднімаються певні проблеми, то їх розгляд доволі поверховий [416].

Публікації з державотворення у щотижневій обласній газеті **«Івано-Франківський Оглядач»** хоча й трапляються доволі рідко, зате відрізняються оригінальністю та високим якісним рівнем матеріалів. «Івано-Франківський Оглядач» – це недержавна газета, яку за типологією засновники окреслили як «загальнополітичний інформаційно-рекламний тижневик». Почала виходити вона 5 травня 2008 року. Видання зосереджує увагу на подіях в області та намагається задовольнити різноманітні інформаційні запити свого читача – тут навіть є жіноча й літературна сторінки (при обсязі газети – 12 сторінок), тому питанням державотворення приділяється доволі незначна частка подач. Зате ті матеріали, що все-таки потрапляють на шпальти видання, написані доволі фахово, автори піднімають нові цікаві теми й обирають нестандартні ракурси їх висвітлення.

Переважно публікації з державотворення мають певний важливий інформаційний привід та подаються паралельно у більшості видань

Прикарпаття. Такими інформаційними приводами є теми Голодомору, річниці проголошення Незалежності, патріотичні акції і прес-конференції відомих сподвижників державотворення. Таким чином, загалом публікації у різних виданнях є доволі схожими по суті й відрізняються лише певними акцентами у трактуванні тих чи інших тем. «Івано-Франківський Оглядач» часто піднімає теми та проблеми, що не зачіпають інші видання Івано-Франківщини, подає своє бачення проблем державотворення.

Такими є подачі: «Енциклопедія про Коломийщину» [412] (про патріотичну ініціативу краєзнавців Прикарпаття), «Симон Петлюра і Франція» [237] (про життя Симона Петлюри в еміграції та його віддане служіння українському народові), «Хто хоче стати москалем?» [446] (про проблему виїзду молодого працездатного населення закордон, де на рівні держави створюються сприятливі умови), «Бо війна війною...» [179] (про особливості української ментальності) та інші. Зазначимо, що публікації «Івано-Франківського Оглядача» охоплюють різні сфери життя суспільства, відрізняються жанровим та мовностилістичним різноманіттям. Характерною їх рисою є патріотизм, актуальні проблеми розвитку міста й області розглядаються з позицій державотворення.

Доволі мало публікацій, де присутній контекст державотворення, подає молоде обласне видання «**Станіславська газета**». Цей тижневик невеликий за обсягом – всього вісім сторінок, що розповідають про новини міста та області, соціальні проблеми, спорт та мистецтво, а також пропонують читачеві поради та розважальні матеріали. Контекст державотворення має місце в подачах, що присвячені актуальним питанням життя краю [74, 76], вшануванню важливих історичних подій [73]. Цікавою у досліджуваному нами контексті є також пізнавальна рубрика «Таємниці старого міста», у якій читача знайомлять зі славними сторінками історії Івано-Франківська.

Аналізуючи обласні видання Прикарпаття обраного періоду, слід згадати, що в Івано-Франківську виходила обласна газета «**Рідна земля**». Як

було сказано на ювілеї видання, «Рідна земля» – «одна з тих газет, яка народилася у час демократичних перетворень у нашій державі – у переддень проголошення Незалежності України і по сьогоднішній день веде відвертий діалог зі своїми читачами, сприяє державотворчим процесам, економічному і соціальному розвитку краю, утвердженню господаря на рідній землі»[271]. «Рідна земля» – тижневик, виходив на 12 сторінках, орієнтований переважно на сільського читача. Зазначимо, що видання, попри свій великий внесок у процеси державотворення в певний період, не користується нині великою популярністю та є мало знаним в обласному центрі, рідко з'являється на розкладках преси.

Окрему категорію можуть скласти видання, засновані громадськими організаціями, політичними партіями, релігійними громадами та іншими об'єднаннями. Для прикладу можемо навести такі часописи: «**Нова зоря**» (газета Івано-Франківської Єпархії Української Греко-Католицької Церкви), «**Галицька Просвіта**» (видання Івано-Франківської обласної організації «Просвіти»), «**Наша Україна**» (Газета Івано-Франківської обласної організації партії «Народний Союз "Наша Україна"»). Проте контекст державотворення в них присутній рідко, а якщо питання державотворення все-таки розглядаються, то переважно в ключі діяльності організації-видавця. Напрямом організації зумовлена і певна специфіка висвітлення державотворчих процесів, акценти, що мають місце у публікаціях. Тому у нашій роботі ми зосередилися на неспеціалізованих суспільно-політичних (в основному) виданнях, що претендують на звання «незалежних».

Варто звернути увагу на те, що, хоча тематиці державотворення приділяють увагу чимало авторів – штатні журналісти та редактори, фрілансери, читачі-дописувачі та експерти з різних галузей, у кожному виданні є автори, які або спеціалізуються на досліджуваній нами тематиці (чи дотичних до ній проблемах), або ж розглядають явища нашої дійсності, виходячи із домінанти державотворення. У «Галичині» це – Богдан Вівчар,

Ольга Мончук, Назар Павлів, Петро Західняк, Петро Парипа, Роман Гладиш, Роман Івасів, у «Станіславській газеті» – Любов Загоровська, Еля Віжин, у «Репортері» – Тетяна Соболик, Микола Волков, Олег Головенський, Володимир Єшкілев, у «Вечірньому Івано-Франківську» – Юрко Будзик, Геннадій Бурнашов (публікується також у «Галичині») та інші.

Зазначимо, що не всі імена є справжніми, деякі з них скоріш за все є псевдонімами, тому у нашому переліку можливий повтор.

### **1.3. Загальна характеристика районної преси Івано-Франківщини у контексті державотворення**

Районна преса Івано-Франківщини аналізованого періоду представлена доволі широким спектром періодичних друкованих видань. Основу системи ЗМІ у кожному районі складають газети, засновниками чи співзасновниками яких є органи державної влади – районні державні адміністрації, районні ради, міські ради.

Більшість цих видань існували ще в часи Радянського Союзу, а зі здобуттям Україною незалежності були реформовані та адаптувалися до нових суспільних реалій. Змін зазнали передусім статuti редакції, змінилася редакційна політика видань. Якщо раніше вони виконували пропагандистську функцію в межах комуністичної (соціалістичної) парадигми, то тепер їхнє основне завдання – інформувати своїх читачів про значимі та цікаві події в районі, області, державі. Висвітлення проблематики державотворення є одним із пріоритетів редакційної політики, а патріотизм є одним із наріжних каменів, на яких базується концепція таких видань.

Великий вплив на тематику та ключові акценти публікацій районних газет мають засновники видань. Такі видання завжди лояльні до влади, одним із їхніх основних завдань є висвітлення діяльності органів місцевої влади у позитивному світлі, підкреслення важливої ролі місцевих чиновників

у процесах державотворення. Негативні моменти у діяльності чиновників просто не висвітлюються, у проблемних питаннях подають інтерпретацію влади, фактично критичних матеріалів у таких виданнях не трапляється взагалі.

Контекст державотворення присутній у значній частці публікацій. Цьому сприяла і публіцистична традиція 90-х років: вона акцентує увагу насамперед на процесах державотворення, неодмінним складником кожної публікації є патріотичне виховання і моралізаторство, характерними рисами є захоплення та постійне возвеличення історії та культури нашого народу, їй притаманна надзвичайна пишномовність і схильність до перебільшення, пустопорожніх пафосних фраз та штампів – як мовних так і в плані висвітлення тих чи інших аспектів державотворення, подій української історії.

На формування характеру районних періодичних друкованих видань аналізованого періоду вплив мали й інші, давніші етапи розвитку преси Івано-Франківщині. Це насамперед галицькі періодичні видання, що існували до Другої світової війни та залишили яскравий слід у історії, авторами матеріалів у них були відомі громадські діячі, мислителі, ідеологічні натхненники незалежної України. І, звичайно ж, на становлення районних періодичних видань Прикарпаття величезний вплив мала радянська модель преси, що в деяких виданнях з певними видозмінами збереглася і до аналізованого періоду.

Можемо твердити, що журналісти та редактори звикли до певної парадигми висвітлення життя району, іноді публікації мало чим відрізняються від подач у районних виданнях радянських часів – змінився лише вектор пропаганди, або матеріалів часів становлення незалежної України в 90-х роках минулого століття.

Такий стан справ має свої переваги та недоліки. Розглядаючи районну пресу Прикарпаття у контексті державотворення, можемо сказати, що вона

переважно має активну громадянську позицію, сприяє заповненню «білих плям» нашої історії, вихованню патріотизму, послідовно висвітлює процеси державотворення і таким чином робить свій внесок у розбудову Української Держави. До негативних моментів можемо віднести застарілість та інертність багатьох публікацій, їхню надмірну лояльність до місцевої влади, примітивність і однотонність трактування завдань державотворення.

Слід зазначити, що, судячи з контенту районних періодичних друкованих видань і аналізу їхньої читацької аудиторії, можемо зробити висновок про те, що основне їхнє завдання – інформувати про події та проблеми регіону, тобто переважають тут інформаційні та публіцистичні жанри, а також похідні від них. Натомість інтелектуальні запити читачів, їхню потребу в аналітичних матеріалах задовольняють обласні та всеукраїнські газети, а також інші ЗМІ – телебачення, інтернет.

Періодичні друковані видання, що засновані органами влади та фінансуються з державного бюджету, є в кожному районному центрі та переважно виступають як провідні ЗМІ цього району. Типовою є схема, коли засновниками найтиражнішої газети в районі виступають районна рада, райдержадміністрація та колектив редакції. Такі газети формально часто виступають як незалежні, але фактично підпорядковуються органам влади. Фінансуються вони в основному з державного бюджету (надалі ми називатимемо їх «державними»), доходи від різного роду реклами складають незначну частку. Більшість районних газет є дотаційними, тому про їх роздержавлення мова наразі не йде. Хоча чимало експертів ЗМІ вказують цей шлях як необхідну умову становлення якісної та незалежної районної преси.

Розглянемо детальніше державні газети, які виходили у районах Івано-Франківської області протягом аналізованого періоду.

Доволі цікавою є газета **«Верховинські вісті»**, засновниками якої значаться Верховинська районна рада, райдержадміністрація та колектив редакції. Типологічно її визначають як «громадсько-політичну», її творці

також декларують, що це «народний часопис». Газета виходить щотижня обсягом 10 сторінок. Видання публікує багато патріотично спрямованих матеріалів, фактично жоден інформаційний привід, пов'язаний з історією, культурою нашого народу та процесами державотворення не залишається без висвітлення. Так, автори газети вшановують героїв Крут [474], приурочують статтю до Дня Соборності [367], велику увагу приділяють постаті Степана Бандери [405].

Проаналізувавши публікації цього видання, доходимо висновку, що осмислення процесів державотворення, пошук шляхів розвитку української держави є важливою складовою редакційної політики. Так, у подачі головного редактора Дмитра Ватаманюка «Віхи нашого життя» [44], присвяченій підсумкам 2006 року, автор аналізує основні події року, їхнє значення для українського народу.

Проте на прикладі цієї ж подачі можемо зробити висновок про те, що у цьому виданні подається дещо застаріле, обмежене трактування процесів державотворення, зведення державотворчих завдань до гідного вшанування визначних діячів нашого минулого: «Найважливішою подією минулого року для України було все-таки 150-ліття від народження Івана Франка, генія світового масштабу... А цей, 2007 рік маємо приурочити 130-річчю від дня народження визначного письменника, мистецтвознавця і фольклориста, драматурга Гната Хоткевича». Окрім того, помітною є залежність видання від органів влади, діяльність яких всіляко вихваляється та підкреслюються лише позитивні моменти. Підсумовуючи, можемо зробити висновок про те, що газета приділяє велику увагу питанням державотворення, проте не виходить за межі офіційної (владної) інтерпретації цих питань, якій приманна інертність та застарілість, постійна орієнтація на минуле та перенасиченість штампами. Ці риси в більшій чи меншій мірі є характерними для всіх державних районних періодичних видань.



Широка палітра видань представлена у Калуші та районі. **«Вісті Калущини»** – тижневик Калуської районної ради, «інформаційна газета Калущини». Вона виходила щотижня обсягом 8 сторінок. Видання приділяє увагу проблематиці державотворення, часто піднімає малодосліджені, цікаві у контексті державотворення питання, особливо щодо маловідомих фактів української історії: публікація Івана Павліхи «Народовбивчий вандалізм: його передумови» [317], Мирослава Данилюка «Кенгірська трагедія: 560 ув'язнених українок голіруч пішли на танки» [131]. Слід відзначити також і те, що чимало матеріалів, опублікованих у цьому виданні, мають характер замовності, зазвичай вони прямо чи опосередковано вихваляють БЮТ.

**«Дзвони Підгір'я»** – інша державна газета Калущини. Її засновниками є Калуські міська та районна ради. Газета виходить раз на тиждень (раніше – двічі) на 16 сторінках (що доволі багато для районного видання). Видання має свою інтернет-сторінку ([www.dzvony.if.ua](http://www.dzvony.if.ua)). Газета переважно висвітлює актуальні проблеми міста і району, питання державотворення згадуються лише у контексті певного інформаційного приводу.

Цікавими є видання Болехова – міста обласного значення. Тут виходили газети **«Ратуша»** (газета Болехівської міської ради) та **«Вісник Болехівщини»** – «незалежне громадсько-політичне та літературно-художнє видання»). Проте ці часописи виходили з перервами, що, вочевидь, було зумовлено фінансовими труднощами.

У райцентрі Богородчани виходила газета **«Слово народу»**, засновником якої є Богородчанська районна рада. Періодичність виходу часопису – один раз на тиждень, обсяг – 8 сторінок.

Провідною газетою Галицького району було видання **«Галицьке слово»**, засновниками якої значаться Галицька районна рада, райдержадміністрація, Галицька міська рада, колектив редакції. Видання і дотепер має свою сторінку в інтернеті: [www.galslovo.if.ua](http://www.galslovo.if.ua). Протягом аналізованого періоду газета виходила двічі на тиждень – випуски на 4 і на 8

сторінках. Таким чином, це одна з найкрупніших районних газет Прикарпаття.

Слід зазначити, що у «Галицькому слові» часто звертаються до проблематики державотворення, дотичні до неї проблеми теж розглядаються у цьому контексті. На відміну від інших видань, що публікують матеріали з державотворення переважно у зв'язку з певним інформаційним приводом у регіоні, «Галицьке слово» подає також матеріали, що не мають відношення до місцевих новин та не набули широкого розголосу у ЗМІ (наприклад, розлога публікація «300 років Конституції Пилипа Орлика»), що свідчить про свідомий вибір редакції та прогресивну державотворчу позицію. Загалом подачі цього видання на доволі високому якісному рівні, для написання окремих публікацій залучаються місцеві експерти. Але водночас слід зазначити, що переважно обсяг таких матеріалів доволі невеликий, а дослідження теми не відрізняються глибиною.

Типовим представником «державної» районної преси була газета «**Край**», засновниками якої є Городенківська районна рада та районна державна адміністрація, а також колектив редакції. Газета виходить щотижня обсягом 12 сторінок. Основна тематика публікацій, які мають стосунок до проблематики державотворення, – висвітлення діяльності влади (переважно місцевої) у позитивному світлі.

Долинська районна газета «**Свіча**», засновником якої є районна рада та колектив редакції, виходила двічі на тиждень, обсяг – 12 сторінок. Щоправда, вихід газети двічі на тиждень – це скоріше декларація, насправді видання виходило один раз на тиждень. Навесні 2010 року між керівництвом газети та райрадою виник конфлікт, який ілюструє ситуацію з державними регіональними ЗМІ загалом: представники місцевих органів влади (районних і міських рад, райдержадміністрацій) вважали газету передовсім органом місцевої влади, а роль ЗМІ зводили до висвітлення і вихваляння діяльності чиновників. Це дає підстави говорити про «кишеньковість» районних

державних ЗМІ того часу, які змушені були «служити» «господарям» у владних кабінетах.

Авторитетним регіональним виданням була суспільно-політична газета обласного статусу **«Вільний голос»**. Її засновники – Коломийська районна рада, Коломийська райдержадміністрація та колектив редакції. Газета виходить двічі на тиждень: у вівторок (4 сторінки) та п'ятницю (8 сторінок). Редакція видання послідовно відстоює «державотворчу позицію» протягом усіх років існування газети.

У Коломії виходило ще одне державне видання – газета **«Коломийський вісник»**, засновником якої, окрім колективу редакції, стала Коломийська міська рада. Часопис виходить раз на тиждень, обсяг газети складає 12 сторінок. Газета заснована у 1990 році, редакція завжди приділяла велику увагу проблематиці державотворення, публікаціям притаманний патріотичний настрій.

Найтиражніше видання Косівщини – часопис Косівського району **«Гуцульський край»**, заснований Косівською райрадою, райдержадміністрацією та редакційним колективом. Газета має 8 сторінок і виходить кожного тижня. Слід зазначити, що і це видання має власну електронну версію: [www.gk.if.ua](http://www.gk.if.ua). Питання державотворення піднімаються практично у кожному номері газети, особливо у публікаціях під рубрикою **«Колонка редактора»**, зазвичай вони носять характер роздумів. Слід відзначити, що рівень цих матеріалів доволі примітивний і розрахований на масового читача, осмислення різних аспектів державотворення відбувається на рівні буденної свідомості. Більшість подач у контексті державотворення звертаються до історичних подій (особливо історії Косівського краю), присвячені відновленню історичної пам'яті.

У Надвірній виходив тижневик **«Народна воля»**, заснований Надвірнянською районною радою та колективом редакції. Обсяг видання – 12 сторінок.

Постійну увагу до проблем державотворення бачимо у тижневику **«Голос Опілля»** – народній газеті Рогатинщини. Засновники: Рогатинські міська і районна ради, колектив редакції.

У Рожнятівському районі теж була своя районна газета – тижневик **«Новини Підгір'я»**. Газета невелика за обсягом – всього 6 сторінок. Заснували видання Рожнятівська районна рада та колектив редакції.

**«Голос Покуття»** – газета Снятинської районної ради і райдержадміністрації. Виходила раз на тиждень на 12 сторінках.

Тлумацька районна рада заснувала видання **«Злагода»**. Газета виходила раз на тиждень, її обсяг – 8 сторінок.

Газета Яремчанської міської ради – **«Яремчанський вісник»** – виходила раз на тиждень на восьми сторінках.

Тисменицька районна рада заснувала тижневик **«Вперед»** (у каталозі на 2010 рік не зазначений).

Можемо сказати, що більшість видань, які видавалися у районах Івано-Франківщини, були засновані органами влади та фінансувалися з місцевих бюджетів. Зазначеними газетами перелік державних видань, які зареєстровані в області, не вичерпується. Проте деякі з них тимчасово не виходили, переважно через фінансові труднощі, тому ми розглянули насамперед ті видання, що подаються у **«Каталозі місцевих періодичних видань «Укрпошти»**.

Протягом аналізованого періоду регіональні ЗМІ на Прикарпатті стрімко розвиваються. З'явилося чимало нових газет, що не фінансуються з державного бюджету. У великих містах – районних центрах і містах обласного значення – починають виходити видання, засновниками яких є приватні підприємці та підприємства різних організаційно-правових форм. Слід відзначити доволі високий якісний рівень таких видань та змістовне й цікаве наповнення. Тематиці державотворення присвячено доволі мало публікацій, найбільшу увагу приділяють подіям у регіоні, актуальним

проблемам, різним аспектам життя краю, при цьому більшості матеріалів притаманний патріотичний настрій. На відміну від державних видань, стиль публікацій у таких газетах позбавлений пафосу та моралізаторства, вони намагаються в міру своїх можливостей наслідувати кращі зразки сучасної незалежної преси.

Ведучи мову про недержавні видання, слід чи не насамперед згадати періодику Калущини. Одне із найпопулярніших видань цього району – газета **«Вікна»** – «нова газета Калуша», «незалежна інформаційно-рекламна газета». Засновник і видавець – Оксана Гудзинець-Мудрик. Тижневик **«Вікна»** має 12 шпальт, а також свою інтернет-сторінку: [www.vikna.if.ua](http://www.vikna.if.ua). Більшість авторів видання висвітлюють проблеми міста (району), прагнучи до збереження об'єктивності: «гострих» питань не уникають, не нахваляють владу, проте критика місцевих чиновників доволі обережна. Питанням державотворення переважно приділяють увагу у контексті важливих історичних подій. Зазвичай це публікації, присвячені необхідності гідного вшанування героїв минулого: «Олекса Гірник – Герой України» [410], «Замість зірки на пагорбі Слави тепер тризуб» [242]. Загалом матеріали газети мають патріотичний настрій, автори видання вболівають за долю України. Публікації, що мають замовний характер, трапляються не дуже часто, переважно такі матеріали помірковано хвалять БЮТ.

З 2009 року у Калуші виходить тижневик **«Західний вісник»** (обсяг 12 сторінок), який позиціонують як «міськрайонну газету». Засновник видання: місцева ТРК «Шанс». «Західний вісник» має свою інтернет-сторінку: [zahidonline.com](http://zahidonline.com). Майже в кожному номері публікуються матеріали, що мають явні ознаки замовності, але маскуються під «державотворчі». Вони спрямовані на підтримку Юлії Тимошенко та проти Віктора Януковича.

Окрім того, на Калущині раз на тиждень виходила газета безкоштовних оголошень **«Вітрина Калуша»**; зазначимо, що вона не має інтересу у контексті державотворення.

Широку палітру видань представляє нам Коломийщина. Цікавим виданням є **«Коломийська правда»** – «тижневик серйозних людей», що виходив на 12 сторінках. Газета заснована у 2008 році кількома приватними підприємцями. Засновники та колектив редакції позиціонували себе як незалежну газету для жителів міста і району, що протиставляється чиновницькому свавіллю, правдиво висвітлює життя краю. Більшість рубрик газети є цікавими у контексті державотворення: журналістське розслідування «Відсіч», політика, культура, портрети сучасників, а також – «Зачаровані Україною» (про цікаві місця і легенди Прикарпаття та інших регіонів України) і «Дух нації». Остання рубрика безпосередньо присвячена питанням державотворення: роздуми з приводу річниць знаменних історичних подій, видатних особистостей, які мали значний вплив на процеси державотворення, інтерв'ю з педагогами у контексті виховання патріотизму, відновлення історичної справедливості (СС «Галичина», ОУН-УПА, дисидентський рух). Рубрику вів Тарас Григорчук та місцеві громадсько-політичні, культурні та інші діячі. Публікації на загал невеликі за обсягом, але доволі цікаві, у них присутні оригінальні ідеї та елементи досліджень (спогади старожилів, місцеві пам'ятки, витяги з документів).

На Коломийщині видавався також рекламно-інформаційний тижневик приватних оголошень **«ЗР-Інформ»** (обсяг – 20 сторінок). Він був заснований у 1995 році ТзОВ «ЗР-Інформ». Тематика державотворення практично відсутня.

У Рогатині корпорація «Галпродукт» заснувала загальнополітичну щотижневу газету **«Рогатинська земля»** (обсяг – 4 сторінки).

Група підприємств Братів Шувальських заснувала у Снятині українську щотижневу газету **«Захід»**.

У Надвірній тривалий час виходив тижневик **«Західний інформатор»**. Засновником цього рекламно-інформаційного вісника є приватний підприємець.

Інший бізнесмен заснував у Долині тижневик **«Файна газета»**.

У Богородчанах виходив заснований приватним підприємцем незалежний інформаційно-рекламний вісник **«БОГО СІТУ»**. Періодичність виходу цього видання – раз в місяць.

У Заболотві Снятинського району виходив тижневик **«Вісник Заболотова»** – «українська демократична незалежна газета». Її обсяг доволі великий як для щотижневого видання такого типу – 8 сторінок.

Можемо зробити висновок, що районні газети безкоштовних оголошень користуються великою популярністю. Окрім зазначених вище видань, на Івано-Франківщині виходила районна газета безкоштовних оголошень **«Вітрина Надвірної»**. А чимало районних періодичних видань, що задекларовані як суспільно-політичні, по суті є насамперед рекламними. Звісно, що публікації з державотворення в них практично не представлені.

До окремої категорії можна віднести місцеві видання, засновані різноманітними організаціями: політичними, релігійними та ін. Так, у Коломиї виходив **«Християнський вісник»** – єпархіяльна газета, заснована Єпископом-Ординарієм Коломийсько-Чернівецької Єпархії Кир Павлом Василюком. У газеті трапляються публікації у контексті державотворення.

Товариство «Гуцульщина», Рада з туризму Карпатського регіону, Асоціація органів місцевого самоврядування регіону Гуцульщини та редакція журналу «Гуцульщина» заснували регіональну газету **«Гуцульщина»**. Видання виходило щомісяця у Верховині.

Деякий час Косівська районна організація Конгресу Українських Націоналістів щомісяця видавала часопис **«Криця»**.

Двічі на місяць виходив часопис Косівської районної організації Народного Руху України **«Рух Косівщини»**.

Розглядаючи патріотичні видання Івано-Франківщини, слід згадати національно-патріотичний часопис Городенківщини **«Правиця»**.

Звісно ж, цими виданнями перелік регіональної преси в Івано-Франківській області не вичерпується, адже чимало видань виходять від випадку до випадку, «під вибори», залежно від фінансування та багатьох інших чинників. Зареєстровано на Івано-Франківщині значно більше видань, які вносять свій внесок у розвиток державотворчої думки.

## ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Можемо зробити висновки про особливості преси Івано-Франківської області у контексті державотворення:

- преса традиційно приділяє велику увагу питанням державотворення, навіть тематично віддалені проблеми подаються у контексті державотворення, всі матеріали написані в дусі патріотизму. Традиційно державні видання частіше звертаються до тематики державотворення, проте всім часописам властиве вболівання за долю України, повага до національних цінностей;

- хоча матеріалів, де присутній контекст державотворення, дуже багато, якісних публікацій, «від» і «до» присвячених цій проблематиці, дуже мало;

- більшість найцікавіших та найякісніших видань виходять в обласному центрі, помітним є тяжіння найавторитетніших часописів (переважно недержавних) до кращих взірців світової преси;

- висвітлення проблематики державотворення часто є важливою складовою редакційної політики видань (особливо державних), а осмислення важливих проблем сьогодення у контексті державотворення входить до концепції часописів;

- всі видання напрочуд велику увагу приділяють вшануванню важливих історичних подій та героїв минулого, зокрема, знайомлять читача з цікавими, але маловідомими фактами з історії краю;



- більшість видань продовжують державотворчі традиції своїх попередників, проте деякі часописи трактують їх доволі обмежено, зловживаючи штампами та стримуючи державотворчу думку межами стереотипів; слід відзначити доволі незначну частку публікацій, що виходять за межі традиційних загальноприйнятих поглядів, подають оригінальні ідеї та концепції, надають перевагу обговоренню майбутнього, а не минулого;

- характерним для преси Івано-Франківщини є тяжіння до інформаційних жанрів; кількість аналітичних публікацій значно менша (за винятком, хіба, обласних недержавних видань);

- обласні (особливо недержавні) видання порівняно активно критикують діяльність місцевої влади, хоча рідко трапляються гучні розслідування та справді гострі матеріали, проте критика є вмотивованою та конструктивною.

- основу районної преси складають видання, що засновані органами влади та фінансуються з державного бюджету, окрім того, останнім часом з'явилося багато видань, заснованих підприємствами різних організаційно-правових форм; районні видання активно освоюють мережу Інтернет, створюючи свої веб-сторінки, з'явилося чимало інтернет-сайтів, що створені у районах області;

- доволі часто трапляються матеріали, що мають характер замовних, вони в основному підтримують політичні сили так званого «помаранчевого табору» та спрямовані проти Партії регіонів, а також ілюструють протистояння між БЮТ і НУНС;

- переважну більшість публікацій складають оригінальні матеріали прикарпатських видань, значно менше – передруки і так звані вторинні матеріали, створені працівниками редакції на основі публікацій у інших друкованих виданнях та інтернеті;

- часто зустрічаємо на шпальтах районних видань мовні та стилістичні штампи, а також певні стереотипи у поглядах і висвітленні тих чи інших проблем. Особливо зловживають штампами державні газети;

- при всіх сильних і слабких сторонах публікації прикарпатських видань з державотворення роблять великий внесок у розвиток державотворчої думки та розбудову незалежної України загалом; проте багатьом із них для більшого впливу на суспільство, більшого резонансу бракує новизни у підході до окреслених тем та гостроти, злободенності постановки питання.

## РОЗДІЛ 2

### КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ПУБЛІКАЦІЙ У ПРЕСІ ІВАНО-ФРАНКІВЩИНИ, ПРИСВЯЧЕНИХ ДЕРЖАВОТВОРЕННЮ

#### 2.1. Державотворення як одна з основних тематичних категорій преси області

Розглянемо детальніше теми та проблеми, які висвітлюють у своїх матеріалах автори публікацій.

Мабуть, найважливішою проблемою обраного нами аналітичного контексту є *концепція державотворення*. Як свідчать проаналізовані публікації, такої концепції, на думку численних авторів, на державному рівні поки що немає. Державотворчі рішення приймаються «у ручному режимі» та переважно мають популістський характер. Українці традиційно цікавляться політикою і питаннями державотворення, чимало громадян нашої держави мають свої погляди на те, яким шляхом повинна розвиватися Україна та якою вона повинна бути. Проте всі ці концепції сильно відрізняються між собою, тому можемо зробити висновок про те, що й у свідомості наших громадян немає чіткого розуміння того, як будувати свою незалежну державу, основних засад державотворення. Про необхідність чіткої єдиної для всієї нації концепції державотворення писали багато авторів прикарпатських видань, цією темою часто маніпулюють політики [318, 211, 218].

Доволі цікавою є подача «Концепції національного і духовного відродження Івано-Франківщини» [212], що є вираженням поглядів чиновників області на державотворення, зокрема його ідеологічний аспект. Як сказано у публікації, цей проект підготовлено облрадою. Сам факт створення такої концепції та її публікації є дуже позитивним, адже він є

свідченням усвідомлення представниками органів влади необхідності цілісної концепції позитивних змін у державі.

Проте, проаналізувавши сам текст подачі, мусимо констатувати, що вона має радше характер декларації та далека від практичного втілення. Текст звучить штучно і важкий для сприйняття: «Ціннісними концептуальними пріоритетами є становлення громадянина України патріотом своєї країни, готового самовіддано розбудувати її як незалежну, демократичну, правову і соціальну державу, здатного виявляти національну гідність, знати свої обов'язки і права, цивілізовано відстоювати їх, успішно самореалізовуватись у соціумі як громадянин, сім'янин, професіонал, носій культури».

Можемо, отже, констатувати той факт, що текст, хоча формально і повністю підпорядкований меті якнайповніше відобразити концепції відродження регіону та України загалом, насправді малоімовірно, що він зможе переконати читача у необхідності слідувати цій концепції та втілювати її в життя. Загалом, позитивна ідея обмеження негативного впливу окремих фільмів та передач на дітей теж сформульована доволі туманно: «Неповнолітні телеглядачі і радіослухачі мають право на те, щоб не допускати на канали мовлення фільмів та передач, що мають обмеження глядацької аудиторії, без обов'язкового попередження про ці обмеження у програмі телепередач та перед демонструванням цих фільмів». Хоча автори концепції і зачепили цю проблему, проте не зрозуміло, яким чином і хто повинен її вирішувати. Складається враження, що такі публікації робляться скоріше «для галочки», адже зразу стає зрозумілим, що об'єднати громаду такою неконкретною концепцією буде важко, а її втілення буде далеким від очікуваних результатів.

Концепція державотворення включає багато аспектів, проте стрижневою у проаналізованих нами публікаціях, присвячених цій проблемі,

є стратегія розбудови держави. Саме їй присвячений найбільший масив публікацій.

Серед них слід виділити матеріали від політичних партій та відносно незалежні журналістські дослідження теми.

Традиційно усі політичні сили особливо активізуються напередодні виборів, саме в цей час вони публікують на шпальтах газет свої передвиборні програми, лідери партій та блоків дають розлогі інтерв'ю, представляючи своє бачення того, яким шляхом повинна розвиватися Україна далі. Для прикладу, у газеті «Галичина» протягом лютого 2006 року було надруковано програмні засади більшості політичних партій, навіть до цього фактично майже незнайомих виборцю: «Справедливість, добробут, народовладдя, Союз з Росією і Білоруссю» (Блок Н. Вітренко «Народна опозиція») [394]; «Владу і власність – трудовому народу України» (Комуністична партія України) [79] ; «Влада закону. Сильна країна. Свобода людини» (Програма Блоку Бориса Олійника та Михайла Сироти)[78]; «Наша мета: нова сила – нові люди – нова влада – нова держава. Наші програмні засади: нова Конституція, нова якість життя, нова військова доктрина, нова економічна політика, нова держава – перша серед рівних» ( Всеукраїнська партія «Нова сила») [284]; Передвиборна програма Ліберальної партії України [331]; «Тисяча слів правди» (Політична партія «Третя сила) [413]; «Зелена планета» (Партія Зелених) [173]; Передвиборна програма Української партії честі [332] та багато інших.

Зазначимо, що усі ці програми доволі схожі одна на одну, вони торкаються найважливіших, найактуальніших на цьому етапі становлення державності проблем державотворення та пропонують свій варіант їх вирішення. Спільним для більшості цих декларацій є те, що вони лише повторюють популярні гасла, окреслюють коло проблем, які потребують вирішення, проте всім їм бракує конкретності, чимало з них є явно утопічними.

Отже, характерною рисою більшості таких публікацій є популізм. Щоби привернути увагу читача, переконати його підтримати їхню партію на виборах, автори цих програм широко використовують мовностилістичні прийоми, про що детальніше йтиметься далі.

Часто трапляються у пресі й матеріали іншого жанру – інтерв'ю з відомими політиками, в яких вони подають свою стратегію розбудови держави [318, 218, 213, 214]. Характер таких публікацій вказує на те, що це скоріше за все замовні матеріали, оскільки навіть самі запитання побудовані так, щоб дати можливість політику якнайповніше представити свою політичну силу та її програму, подати її у найвигіднішому світлі та уникнути неприємних тем.

Публікація «Павло Андрусак: Політологи виступають у ролі таких собі «політичних шаманів» [318] – це інтерв'ю з лідером новоствореної на той час політичної сили «Єдиний Центр» на Івано-Франківщині: про завдання і мету, концептуальні засади, бачення «Єдиним Центром» подальшого розвитку України. У матеріалі йдеться про роль і завдання партії в контексті розбудови нашої держави. Павло Андрусак презентує програму «Схід і Захід разом», як основну ідею ЄЦ, мова йде про підтримку Президента, його прозахідного курсу, європейської орієнтації. Викладаються загалом популярні сьогодні гасла та вектори державного розвитку без конкретизації, багато популізму та теорій, але немає чіткої програми чи хоча би концептуальної системи.

Зазначимо, що такі риси притаманні більшості інтерв'ю з вітчизняними політиками як місцевого (регіонального), так і всеукраїнського рівня. Вони будують свій дискурс на доведенні уже загальноновизнаних ідей чи теорій, що фактично уже сприймаються як аксіома (наприклад, необхідність об'єднання Сходу та Заходу України), проте часто нерозкритими залишаються чимало стратегічно важливих питань державотворення, без відповіді на які неможливий прогрес і втілення задекларованих задумів у життя.

Лідер цієї ж політичної сили Ігор Кріль презентує на сторінках «Галицького кореспондента» «План оновлення країни» [218], який був представлений у ВР, а основні сім пунктів плану опубліковано в газеті. Подача безпосередньо присвячена нагальним питанням українського державотворення, як і більшість матеріалів такого типу. Першими необхідними для розвитку держави кроками, на думку Ігоря Кріль, є: «...запровадити відкриті виборчі списки на виборах народних депутатів України та депутатів місцевих рад», «зміна законодавства, яка забезпечить прийняття Конституції на референдумі», «...сформувати уряд – не заполітизований уряд, який складатиметься із професіоналів, що не будуть брати участь у президентській виборчій кампанії». Зазначимо, що ці тези в тому чи іншому формулюванні присутні у «планах» багатьох інших політичних сил, таким чином складається враження, що всі ці «стратегії» пишуться під уподобання читача, і є насправді просто набором популярних гасел. Їм бракує цільності та реалістичності, судячи з текстів цих публікацій, вони мають на меті насамперед привернути читача на бік тієї чи іншої політичної сили, а вже на другому місці за важливістю стоїть підготувати серйозну програму стратегічного розвитку нашої держави.

На противагу цим публікаціям, Микола Волков з газеті «Репортер» [87] у інтерв'ю з іншим лідером цієї ж політичної сили значно критичніше підходить до плану розбудови держави та ставить запитання, що найбільше хвилюють громадськість: «Нині в Україні розповсюдилася мода на придумування різноманітних планів розвитку нашої держави, її «прориву», виводу з кризи. Політичні партії запекло змагаються між собою, в кого програма краща та ефективніша.

Не став винятком і Єдиний Центр, який днями оприлюднив свій План оновлення країни... Руслане Олеговичу, будьмо відвертими. Від розмаїття програм та планів, придуманих українськими політиками, у пересічного громадянина вже виробилась оскома. Чим же такий унікальний план Єдиного

Центру?», «Наскільки реальним може бути виконання вашого плану?» Як бачимо, проблема бутафорності пропонованих політиками стратегій розбудови країни уже давно стоїть на часі, вона хвилює і журналістів, і громадськість Івано-Франківщини.

Юрій Костенко в актуальних інтерв'ю «Галичині» [213, 214] аналізує сучасну ситуацію в країні, критикує дії влади та подає своє бачення шляхів виправлення ситуації.

Часто у пресі Івано-Франківщини свою позицію щодо необхідних змін у державі висловлює Володимир Литвин [89, 236]. У цих публікаціях відомий політик роз'яснює свою позицію щодо актуальних проблем державотворення: вступ до НАТО, статус української мови, «виховання» держслужбовців. Але ці питання обговорюються лише в теоретичному плані, Литвин не вказує конкретних шляхів, як ці всі «міркування з приводу» можна втілити в реальність. Наприклад, намір «пояснити» противникам української мови як єдиної державної, що «знання української мови – це престижна освіта, це престижна робота і це буде успіх у житті» виглядає щонайменше непереконливо у сучасній ситуації без конкретних кроків для реального, а не декларативного підвищенню престижу української мови.

Більшість публікацій, присвячених цій темі, хоча й рекламують ту чи іншу політичну силу, проте роблять це більш завуальовано.

Цікавою у цьому контексті є подача Василя Барчука «Політика над політикою» [20]. З одного боку вона репрезентує думку простих людей – жителів області, з іншого – відрито рекламує київського мера Леоніда Черновецького та його команду. Автор починає зі складної ситуації в країні та зневіри більшості українців, зокрема галичан, у нинішній владній еліті, логічно підводить читача до думки про необхідність приходу до влади нових людей з новим світоглядом: «багато хто в Галичині упевнений, що шлях виходу з системної кризи треба шукати не в черговому реформуванні-переставлянні складових управлінської ланки..., а у приході до влади людей



з новим світоглядом. Людей, для яких насамперед, моральність та духовність не є пустими словами, придатними лише для «розводок» лохуватого електорату... І разом з тим людей сучасних, системних і успішних». У публікації розглядаються напрочуд актуальні питання, автор подає своє бачення, свої «рецепти» державотворення, які є логічно вмотивованими і відповідають потребам часу.

Проте одразу впадає в очі те, що автор неприкрито хвалить і ставить за приклад київського мера Леоніда Черновецького як «християнського лідера»: «Як це і реалізовано, попри дошкульні і часто несправедливі оцінки, київською командою Леоніда Черновецького.» Зі слів автора при розбудові, подальшому розвитку нашої держави за зразок треба брати приклад Леоніда Черновецького, хоча його здобутки у розбудові Києва досить сумнівні. Проте стаття написана майстерно, як з точки зору змісту, так і композиції та мовностилістичних прийомів. Автор спочатку веде мову про актуальні проблеми розвитку України, вказує шлях їхнього подолання і тут же наводить приклад, що начебто відповідає зазначеним критеріям.

Найцікавішими для нас є матеріали – результат незалежної журналістської роботи над темою, ці тексти демонструють погляди та переконання місцевих авторів, що значною мірою є відображенням позиції жителів Прикарпаття, їхніх пріоритетів та побажань.

Починати розбудову держави слід починати зі зміни свідомості кожного з нас: ми повинні усвідомити себе громадяни України з усіма правами та обов'язками, що з цього витікають, – переконаний автор «Вечірнього Івано-Франківська» Юрій Будзик [34]. Він висуває свою концепцію побудови нового українського суспільства, передумовою якої має стати «обмеження бажань і повний контроль емоцій»: «Суспільство повинно бути структурованим... Через самоусвідомлення кожної людини, згідно з певною специфікацією, необхідно добровільно, з повним розумінням цього процесу, само ідентифікувати себе щодо певної варни (суспільного стану)

(працівників (люди-діти), організаторів праці (люди-бізнесмени), державних управлінців (люди-воїни), духовних людей (люди-брахмани) – прим. авт.)... Тільки «засукавши рукави» і присвятивши себе повністю розвитку Вітчизни, можна очікувати зростання її могутності». Безперечно, ця стаття викликає дуже різні почуття і оцінки, та й вказаний автором шлях розвитку української державності видається щонайменше малоймовірним.

Проте окремі елементи не так державного устрою, як ставлення громадян до держави та держави до громадян видаються доволі цікавими, реалістичними і корисними для українського державотворення. У цій статті ми бачимо власну аргументовану позицію, чимало оригінальних ідей, і що найголовніше, нестандартний та щиро зацікавлений підхід до проблеми, чого, на жаль, немає у більшості інших статей, присвячених цій тематиці. Юрій Будзик закликає до дискусії з приводу основоположних принципів нової держави, стратегії розбудови незалежної України.

Стратегічні питання розвитку України цікавлять і журналістів районних газет, проблеми українського державотворення розглядає, хоча й дещо сумбурно, у часописі «Снятинська вежа» «Юрко Кіцул, сам собі політолог». Основною темою публікації стало газове питання, проте автор зачіпає і багато інших суперечливих фактів минулого та сьогодення, які, на його думку, свідчать про бездарну стратегію державотворення: *«Й досі серце стискається від ідіотських гасел: «Ми перша і єдина країна, котра добровільно відмовляється від ядерної зброї!» або «Крим – то автономія», «Колінопреклонна наша дипломатія подарувала ворогові... стратегічні і тактичні ядерні боєголовки, авіацію, морське базування в Севастополі, святині нації Печерську і Почаївську Лаври. Так само щодо Чорноморської АЕС з нами «пожартували». На цей раз західні союзники. Мовляв, закрийте її і збудуйте саркофаг. А ми вам згодом ті витрати компенсуємо. Закрили, почали будувати. А грошей і досі катма [203].*

З прикладів минулого можна почерпнути багато корисного для розбудови незалежної України – основна ідея публікації Богдана Вівчарика [67], в якій іде мова про антикризову ініціативу Української народної партії під гаслом *«Вихід з кризи є – споживай своє»*. Саме цей принцип був успішно втілений на початку минулого століття: *«... у 30-ті роки лозунг «Свій до свого по своє» дозволив успішно діяти українським маслосоюзам, кооперативам, давав роботу тисячам українців»* та має стати однією із принципів українців сьогодення задля побудови сильної та багатой держави – такий лейтмотив цієї публікації.

У подачі «Курс на усвідомлення» Єгор Соболев аналізує ситуацію, що склалася в країні у зв'язку зі світовою кризою, дає адекватні оцінки, підкріплені думкою експертів і пропонує можливі шляхи подолання проблем та розбудови нашої держави: *«Вирішити проблему «мало вивозимо – багато завозимо» можна трьома способами. Перший – дати курсу впасти... Другий спосіб – запровадити великі мита на імпорتنні товари...»*.

Проте два перші шляхи не приведуть, на думку автора, до бажаних результатів, тому він пропонує третій, оптимальний на його думку, варіант: *«І третій спосіб – розбудовувати економіку. Скоротити кількість і розмір податків. Інвестувати їх в енергозбереження, високі технології і будівництво. Створити прозорий реєстр землі. Продавати її без хабарів на аукціонах всім бажачим бізнесменам. Виховувати чесних суддів. Платити пенсії, стипендії і допомогу лише справді бідним, а не всім студентам, пенсіонерам і пільговикам. Припинити фінансування поліклініки, а не пацієнтів. Об'єднати науку й освіту та дати вченим гроші на дослідження і викладання. Стимулювати банки кредитувати українське виробництво, а не покупку імпортних товарів. І тоді – через декілька років – бізнес сам навчиться продавати закордоном не лише метали, зерно або горілку. Менше завозитиме, особливо нафти і газу. Гроші для повернення кредитів, включаючи валютні, будуть зароблені. Якщо зарплати і пенсії не*

*збільшуватимуться швидше, ніж кількість вироблених товарів, тоді перестануть зростати ціни. А з ними – падати курс... Але так станеться, якщо ми з вами не дозволимо політикам піти легким шляхом...» [379].*

Ця публікація є якісним журналістським дослідженням, яке розпочинається з одного аспекту – штучне коливання курсу національної валюти – і напряду підходить до стратегії розвитку України загалом.

Процес пошуку нових способів подання матеріалу є безперервним і відображає суспільні реалії певного історичного періоду часу, епохи. Поява того чи іншого жанру, його розвиток зумовлені перш за все потребою в ньому... Не слід думати, що відомі нам зараз жанри публіцистики були колись видумані, розроблені кимось із журналістів, які намагалися осмислити процес своєї діяльності. В дійсності кожен із жанрів публіцистики виникав у результаті реакції на появу інформаційних запитів читачів друкованих періодичних видань.

Ведучи мову про жанри у сучасних друкованих ЗМІ, особливо у регіональній пресі, можемо констатувати поряд з появою нових жанрів певну збідненість жанрової палітри. Автори рідко вдаються до «складних» жанрів, не використовують уповні можливості кожного жанру. Це зумовлено багатьма причинами: низьким професіоналізмом багатьох журналістів, які просто не володіють необхідними професійними навиками та достатнім рівнем знань, ерудицією, загальним зниженням стандартів у вітчизняних ЗМІ. А також стрімким розвитком системи масових комунікацій, впровадженням новітніх технологій, коли на перший план виходить оперативність подання інформації, а відповідно переважають інформаційні жанри та невеликі жанрові форми. Проте чимало призабутих жанрів, вже у дещо модернізованому вигляді, незабаром з'являються знову, коли в них постає потреба.

Найпопулярніші в івано-франківських друкованих ЗМІ інформаційні жанри – замітка, репортаж, звіт, інтерв'ю, часто зустрічаються й такі жанрові

форми як інформація, опитування та кореспонденція. Остання хоча й вважається аналітичним жанром, проте часто вона за своїм контентом ближча до інформаційних жанрів, особливо у випадку, коли створена журналістом-початківцем, така кореспонденція переважно подає фактаж і лише слабкі спроби осмислити-оцінити ситуацію. Зазначимо: таких публікацій, що фактично є міксом різних жанрових форм, дуже багато у досліджуваних нами виданнях. До представників інформаційних жанрів також можна віднести деякі невеликі за розміром коментарі, що переважно виступають доповненням до якогось основного матеріалу.

Особливістю обраної нами для дослідження проблематики є те, що для її висвітлення найбільше підходять аналітичні та художньо-публіцистичні жанри, можливість висвітлення ж проблем державотворення за допомогою інформаційних жанрів є доволі обмеженою. Тому можемо сказати, що назагал серед проаналізованих нами публікацій у контексті державотворення більшість тяжіють до аналітичних та художньо-публіцистичних жанрів, а частка інформаційних жанрів у масиві подач є значною меншою порівняно з публікаціями, присвяченими іншій проблематиці.

Замітки, де присутній контекст державотворення, переважно розповідають про акції і заходи патріотичного характеру. Це, зокрема замітки про діяльність ВО «Свобода» [449], КУН [52], регіональних організацій «Просвіти» [26] та ін.

Дуже популярним у місцевій пресі є жанр інтерв'ю: з місцевими бізнесменами, громадськими діячами та представниками влади [87, 318, 480], з політичними лідерами всеукраїнського масштабу [236, 214]. Розглядаючи такий жанр як інтерв'ю, слід зразу сказати, що його різновиди – діалог та бесіда (які окремі науковці відносять до аналітичних жанрів) трапляються у пресі Прикарпаття доволі рідко. Найближчою до жанру бесіди є матеріал «Дванадцять місяців Миколи Палійчука» [133], де подається не лише інтерв'ю з новим губернатором області про діяльність його та команди, а й

інтерв'ю з екс-губернаторами області Романом Ткачем і Михайлом Вишиванюком, які давали свою оцінку роботі голови ОДА.

Популярними є різні види звіту [149, 296, 360, 414], вони переважно присвячені круглим столам, конференціям та іншим заходам.

Репортажі [93], дотичні до нашої тематики, переважно висвітлюють патріотичні заходи, часто – відзначення визначних дат української історії чи вшанування героїв.

Іноді подаються опитування [479], цікаві у контексті державотворення.

Значну частину проаналізованих нами матеріалів, що прямо чи опосередковано розглядають питання державотворення, можна за жанром визначити як кореспонденцію [101, 262, 376, 384]. Цей жанр знаходиться ніби на межі інформаційних та аналітичних жанрів, в залежності від того, наскільки глибоко автор розкриває певну тему, на якому рівні він аналізує ті чи інші проблеми. Кореспонденція має велику історію, до її складу входять елементи як мінімум трьох інших жанрів: репортажу, коментаря, резюме. Часто до цього жанру відносять матеріали, створені на доволі невисокому рівні, що розповідають про подію (декілька подій) та подають куці коментарі. Хоча трапляються і яскраві представники якісної кореспонденції [4, 411].

Найпоширеніший жанр проаналізованих нами у контексті державотворення публікацій – стаття. Саме особливості цього жанру дозволяють якнайкраще висвітлити ту чи іншу грань проблематики державотворення. Чимало статей присвячені аналізу політичної ситуації в Україні [310], різних аспектів державотворення [211, 235], зокрема, у контексті подій на міжнародній арені [83], економічній та політичній кризі [217, 221, 475], земельним питанням [265], проблемам еміграції [126, 446].

Доволі часто трапляються інтерв'ю, що мають аналітичний характер, глибоко розкриваючи суть певної теми [121, 288].

Окремі дослідники виділяють такий жанр як версія – моделювання власної думки з приводу вже наявного ходу подій або явища, що ґрунтується

на їх детальному вивченні (підкріплене неординарними аргументами) [7]. До цього жанру можна віднести оригінальну подачу Тараса Собка «Партизанка – FOREVER!» [378], де автор подає своє бачення окремих аспектів української історії, зокрема тих, що стосуються партизанського руху. Автор послідовно відстежує витoki воїнського духу галичан - від язичницьких часів, опришків до ОУН-УПА.

Завжди цікавим для читача є такий аналітичний жанр як журналістське розслідування [141], який проте не так часто трапляється у регіональній пресі, особливо якщо говорити про справжнє розслідування, а не імітацію жанрової форми.

Огляд за своїми жанровими можливостями не найкраще відповідає проблематиці, яку ми розглядаємо, при дослідженні публікацій з проблем державотворення огляди нам майже не траплялися. За винятком, наприклад подачі Ігоря Шевчука «Поділити нас не вдасться» [468], де автор подає огляд публікацій у російських ЗМІ в контексті їхньої інформаційної політики щодо України. Окремо слід сказати про огляди зарубіжної преси, де публікуються уривки зі матеріалів відомих світових видань, у яких іде мова про Україну [369].

Доволі яскраво представлений у прикарпатській пресі такий жанр як коментар: це і ситуативні коментарі з приводу актуальних подій, і постійна рубрика газети «Репортер» – «Топ-коментар» [252, 460], де подаються коментарі відомих політиків, громадських та інших діячів з приводу найактуальніших питань тижня. Трапляються також розлогі коментарі відомих осіб з приводу ситуації в країні, тих чи інших аспектів державотворення.

Представлений у пресі Прикарпаття і такий жанр як рецензія [412]. У контексті державотворення ми можемо говорити про рецензію на книгу чи фільм, що дотичні до проблем державотворення.

Доволі поширеною є така жанрова форма як лист (відкритий лист) або звернення, опубліковані на шпальтах газет [63, 345]. Подібні жанрові форми деякі теоретики відносять до аналітичних жанрів, окремі – виділяють епістолярні жанри.

Подача «Любіть Україну, як ми!» [188] хоча й має автора (Роман Івасів), але фактично є сповіддю двох представників підпілля ОУН-УПА, які розповідають про свій життєвий шлях, розмірковують про сучасне України.

Преса Галичини традиційно містить багато матеріалів художньо-публіцистичних жанрів.

До жанру нарису можна віднести публікацію «Знати героїв «в лице» [224], де авторка піднімає питання самовихваляння сучасних «меценатів». До нарису також наближена публікація «Весна переможе» [46], хоча вона містить також елементи інших жанрів. Жанр подачі Геннадія Бурнашова «Символ жінки-українки» [38] можна визначити як портретний нарис.

Прикладом есе можуть бути подачі Олега Головенського – «Естетика вища за етику» [122], «Криза тілесного» [123], «Міськрада не потрібна, потрібна Ложа?» [124]. Проте водночас їх можна віднести і до інших жанрів, наприклад, «Криза тілесного» має явні риси прогнозу. Теж саме можна сказати і про публікацію Сергія Сингалевича «Філософія майбутньої України» [373].

На межі між аналітичними та художньо-публіцистичними жанрами перебувають публікації Юрія Будзика («Вечірній Івано-Франківськ»). Зокрема, подача ««Махра каже: «Просвіта вчора, сьогодні, завтра» [35] має ознаки і версії, і нарису, і аналітичної статті (автор детально аналізує нинішній стан і діяльність «Просвіти», подає своє бачення того, як потрібно реформувати організацію, та прогнози на майбутнє). Матеріал «Людина і громадянин» [34] тяжіє більше до жанру нарису. Між версією та прогнозом коливається публікація «Культура і цивілізація» [33].



Наближена до фейлетону сатирична подача Юрка Кіцула «Газом смердить! А все так гонорово розпочиналось...» [203]. До цього жанру можемо віднести популярну рубрику газети «Репортер» – «Політ-аналізи» [341], де у сатиричній формі коментуються висловлювання відомих політиків, знакові явища дійсності. Хоча за формальними ознаками ці подачі можна було би віднести до жанру коментаря, проте за манерою аналізу (автор висміює злободенні явища української дійсності, подає їх як «театр абсурду»), стилем мовлення – ці подачі належать до фейлетонів.

Яскравими представниками художньо-публіцистичних жанрів є подачі Володимира Єшкілева – «Проліт над гніздом отстою» [152] (фейлетон з елементами пародії), «Перед останнім боєм» [153] (прогноз або нарис з явними ознаками сатиричних жанрів).

Хоча й не дотягують до памфлету, але за багатьма ознаками належать до сатиричних жанрів публікації Богдана Федьківа у «Прикарпатській правді» [439, 440], що за допомогою злісної сатири критикують нинішню політичну ситуацію.

Часто більші за розміром публікації є міксом різних жанрів, що дозволяє автору вичерпно розкрити певну тему. Наприклад, у публікації Петра Парипи «У силі тяжіння давнього Галича» [327] подається звіт про міжнародну наукову конференцію, піднімаються питання збереження археологічних пам'яток та місця Галича в історії України та сусідніх держав, а також публікуються коментарі відомих представників історичних шкіл Росії та Польщі з приводу їхнього трактування ролі древнього Галича в історії слов'янських держав.

Зеновій Федунків у своїй подачі [438] поєднує риси кількох жанрів: він описує занедбаний стан резиденції парохів у селі Саджавка Надвірнянського району, розповідає про святих отців, які займалися просвітницькою діяльністю, подає спогади одного з них, врешті – наводить аргументи, чому слід зберегти цю пам'ятку для наступних поколінь.

Подача Станіслава Крука та Андрія Сиви «Антикризова дилема: перепросити сапку чи вхопитися за вила?» [219] теж містить елементи кількох жанрів: автори аналізують кризову ситуацію в державі, прогнозують можливий розвиток ситуації та подають коментарі відомих людей з цього приводу.

Трапляються також публікації інших типів, хоча й не часто, але все-таки іноді публікуються уривки з літературно-художніх творів. Зокрема, у газеті «Івано-Франківський оглядач» подається уривок з роману Романа Іваничука «Бо війна війною...» [179], в якому розглядаються питання державотворення. Деякі твори, хоча й створені публіцистами, але за багатьма ознаками наближаються до літературних жанрів – оповідання, повісті, переважно документального чи історичного характеру, можуть продовжуватися із номера в номер.

У газетах Івано-Франківщини в контексті проблем державотворення часто публікуються матеріали, що мають на меті заповнити «білі плями» в українській історії чи подати нове бачення певних історичних подій. Наприклад, Геннадій Бурнашов у періодичному виданні «Вечірній Івано-Франківськ» часто публікує історичні матеріали «Атентат у радянському консульстві» [36], «Гуцульське повстання» [37], що у художній формі розповідають про маловідомі широкому загалу сторінки історії Галичини. Питанням відновлення історичної пам'яті про нелегкі часи боротьби українців за свою державу присвячені також публікації «Під брунатним чоботом» Василя Яшана [481]. Ці твори продовжуються з номера в номер та містять документальні матеріали. Подача «В места не столь отдаленные... Міську, вставай, нас вивозять» [120] – це спогади відомого краєзнавця Михайла Головатого, її за жанром можна визначити як «сповідь», але враховуючи те, що автор широко зачіпає питання історії та проблеми державотворення, вносить у свій твір чимало художніх елементів, можемо сказати, що цей матеріал виходить за межі жанру.

Нерідко публікуються офіційні та документальні матеріали, зокрема передвиборчі програми політичних партій [284, 331, 332], цікавою у цьому контексті є також подача «Концепції національного і духовного відродження Івано-Франківщини» [212]. Приватні документи часто публікуються у складі інших подач, виступаючи доказом, аргументом на користь того чи іншого твердження.

Проведений контент-аналіз преси Івано-Франківщини дозволяє зробити висновок, що тема стратегії розбудови держави має велику популярність у читачів і є в нинішній кризовій ситуації дуже злободенною, проте вона часто стає об'єктом спекуляції з боку політичних сил, натомість автори у своїх незалежних дослідженнях воліють зачіпати лише окремі аспекти державної стратегії, зважаючи на масштабність (багатовекторність) теми. Тому тема стратегії розбудови держави у пресі Івано-Франківська не вичерпується зазначеними публікаціями, а поглиблюється й деталізується матеріалами, присвяченими суміжним проблемам і темам.

## **2.2. Патріотизм як чинник процесів державотворення**

Неодмінною умовою успішного державотворення є патріотизм, питанням *виховання патріотизму* традиційно приділяють значну увагу друковані ЗМІ Івано-Франківщини. Ця тема є особливо актуальною в нашій країні, адже в період Радянського Союзу український патріотизм ототожнювали з так званим буржуазним націоналізмом, а тому саме це поняття мало до певної міри негативний відтінок. У Галичині збереглися традиції патріотичного виховання молоді, які існували не лише на рівні держави чи громади, а й на рівні окремої сім'ї. Тому тема патріотизму є традиційною для видань Прикарпаття. Особливо це стосується матеріалів, приурочених до визначних дат нашої історії. Саме в них, є героїчних

прикладом минулого, повинні черпати натхнення українці, переконані автори публікацій.

Сповненим мужності, розуму та любові постає перед читачами образ дружини Степана Бандери – Ярослави – з публікації Геннадія Бурнашова «Символ жінки-українки» [38].

Публікація «Це була перша перемога» [271] присвячена першому святкуванню річниці хрещення Русі, яке відбулося в Івано-Франківську в 1989 році, передає піднесені настрої тієї історичної доби та труднощі, з якими стикнулися учасники акції – їм довелося витримати бій зі спецпідрозділом силових структур.

Автори усіх цих публікацій ставлять своїх героїв за приклад нинішнім поколінням, вони є яскравим взірцем українського патріотизму, незламного духу наших предків. Родіон Комаров у подачі «Що не поділили «бандери», «бандити» і «москалі»?» теж вбачає джерело українського патріотизму в історії нашого народу: «... в українській історії, незважаючи на все різноманіття її сприйняття, є навколо чого об'єднуватися. Хоча би навколо державної незалежності, за яку всі регіони країни колись так одностайно проголосували» [211].

Проте не лише приклади минулого можуть бути джерелом натхнення і захоплення – наші сучасники теж здатні на подвиги заради Батьківщини. Видання Івано-Франківщини публікують інформацію про цікаві заходи і акції, що є проявами державницької свідомості та патріотизму наших співгромадян. Зокрема, у газеті «Репортер» під рубрикою «Патріотизм» надрукована подача Михайла Аврама та Сергія Лазарева [4], у якій автори розповідають, як вони здійснили похід в Крим, на орендовану військово-морськими силами Росії територію, і 24 серпня підняли там, на вершині гори Куш-Айя, власноруч пошитий український стяг. Висловлюють свої думки з приводу патріотизму, внеску кожного українця в процес державотворення,

самоусвідомлення українцями себе як нації. Публікація змушує замислитися кожного з нас над своїм внеском у процес укріплення української держави.

Цей матеріал не має жодного зв'язку з діяльністю політичних партій, тобто він безпосередньо присвячений питанням державотворення. Лейтмотив статті такий: кожен українець повинен у міру своїх можливостей і розуміння внести свій внесок у справу зміцнення державності та починати тут слід з малого – з національної свідомості кожного громадянина нашої держави, з остаточного подолання негативних стереотипів радянської доби.

«Галичина» у подачі «І в Донбасі є українські патріоти» [7] розповідає про патріотичні вчинки в ім'я України Олександра Мазуренка, який, будучи інвалідом, здійснив сходження на Говерлу, всеукраїнський пішохідний круїз, присвячений пам'яті саможертвовного Олекси Гірника, та планує пішки пройти по маршруту «Київ — Лісабон» до 20-річчя Незалежності в 2011 р. та у переддень Євро-2012, «щоб запам'ятали наш Прапор і Тризуб».

У статті Ольги Мончук «Фестиваль у форматі націоналізму» [262] йдеться про проведення уже третього Міжнародного фестивалю «Зашків – 2008» на Львівщині, присвяченого 117-й річниці від дня народження Євгена Коновальця. Такі заходи, де панує «атмосфера національного піднесення», є важливими для виховання справжніх патріотів своєї держави – впевнена авторка статті.

Монументи видатним діячам нашого народу роблять неабиякий внесок у справу виховання патріотизму – переконаний автор подачі про встановлення пам'ятника Тарасові Шевченку в Івано-Франківську та громадські слухання з цього приводу [129]. Він піднімає проблему байдужого ставлення влади до національних символів, вказує на відсутність державотворчого підходу у чиновників, які хочуть встановити монумент не в центрі міста, як це варто було би зробити з міркувань патріотизму («У всі часи різні окупанти, добре розуміючи психологічний вплив на людську психіку пам'ятників, ставили на нашій землі своїх вождів обов'язково в

центральної частині міст, а не десь на задвірках»), а на окраїні міста. Враховуючи те, що всі нюанси, пов'язані з монументами, для українців і нинішніх керівників держави мають велику вагу, ця проблема не обмежується конкретним випадком, питання розташування, зовнішнього вигляду та інших аспектів встановлення пам'ятників має бути складовою державницької політики як центральної влади, так і місцевого самоврядування, оскільки воно має насамперед ідеологічне значення.

Сповнена патріотизму публікація Богдана Вівчара «Відкиньмо байдужість та зневіру» [52] про акцію під лозунгом «Захистимо українців в Україні». Автор кількома вдалими штрихами змальовує ситуацію в Україні, коли автохтонне населення фактично зазнає гноблення на всіх рівнях, а при владі люди, які не те що не люблять, а часто ненавидять Україну та все українське, та підводить таким чином читача до важливості патріотизму як основного рушія утвердження і розвитку нації. Фактично всі ЗМІ Прикарпаття не оминули увагою цю акцію в контексті патріотизму.

Активно висвітлюють івано-франківські газети, зокрема, «Галичина», і заходи, безпосередньо спрямовані на виховання патріотизму в молоді. У замітці «Патріотом бути зобов'язаний!» [148] Марина Дубич повідомляє про намір відділу освіти міськвиконкому винести на сесію міськради питання про «відкриття в місті центру громадянської освіти учнівської молоді імені Степана Бандери». Метою нового центру має бути «патріотичний розвиток молоді та проведення різноманітних культурних заходів, пошукових робіт».

Преса Івано-Франківщини приділяє велику увагу питанню виховання патріотизму в контексті державотворення, у своїх публікаціях автори часто звертаються до нашої історії, що багата героїчними прикладами, не оминають і патріотичних вчинків сьогодення, вказують як на позитивні, так і негативні моменти, які стосуються патріотизму простих громадян і особливо представників влади.

*Державна символіка* в усі часи й у всіх країнах викликала у громадян пошану і навіть вважалася чимось священним, адже вона часто має глибокий сакральний зміст, є втіленням національного характеру, перемог та перспектив. Нині в Україні ця роль державних символів поступово нівелювалася. Ми досі не маємо великого герба, а сам підхід чиновників до питань національної символіки став формальним і позбавленим розуміння величезного впливу державних символів на життя країни. Про неприпустимість такого підходу, необхідність відродження поваги українців до державної символіки, яку часто ціною власного життя відстоювали наші предки, її роль у процесах державотворення пишуть у своїх подачах автори газет Прикарпаття.

Зокрема, підняття на території України, орендованій російськими військовими, авторами публікації «Наш стяг вище хмар» [4] українського прапора до Дня незалежності має символічне значення, адже прапор на горі повідомляє усім, що це – українська земля.

Вишитий рушник – у свідомості кожного з нас є одним із символом нашого народу, нашої нації. Тому подвійний символізм має стаття «Рушник національної єдності нарешті готовий» [158], кожна фраза якої перейнята духом патріотизму та поваги до національної святині: на початку жовтня в Ялті зібралися найкращі майстрині з усіх областей України для того, щоб завершити роботу над вишиванням рушника національної єдності...», «полотно для рушника шукали по всій Україні...», «...у роботі над рушником були задіяні вишивальниці з усіх регіонів України, крім того, представники найрізноманітніших національностей, які тут проживають...» Авторка щиро вірить у глибокий символізм цієї акції: «його нарешті закінчили вишивати, а отже, заклали програму майбутнього розвитку держави».

Дослідженням історії національної символіки присвячена стаття Ростислава Озерянського «Молоді лідери про Державний прапор» (08. 07. 08). У ній мова йде про круглий стіл на тему «Історія Державного прапора:

від найдавніших часів до сьогодення», що відбувся у Києві за результатами однойменного конкурсу наукових робіт аспірантів і студентів-істориків. Автор піднімає актуальні в контексті державотворення проблеми національної символіки: «На жаль, як було констатовано в ході роботи, наразі ні загал українського суспільства, ні державна влада не розуміють важливості пропагування і правильного використання Державного прапора. Тривають спекуляції довкола не лише самого прапора, а й довкола Державного герба і Державного Гімну України, що виникають як через брак інформації про це, так і з метою отримання в такий спосіб політичного капіталу різними силами». Автор скаржиться на низьку культуру по відношенню до державної символіки, та наводить позитивний приклад Росії, де вимоги щодо того ж прапору зафіксовані на законодавчому рівні.

Стратегія розбудови держави, патріотизм тісно пов'язані з поняттям *національної ідеї*, що є однією з найулюбленіших тем прикарпатських авторів. У контексті національної ідеї чимало журналістів насамперед ведуть мову про необхідність *об'єднання* всіх українців, усвідомлення нами себе як однієї нації. Яскравим прикладом є стаття Родіона Комарова «Що не поділили «бандери», «бандити» і «москалі?»» [211], де автор спочатку веде мову про розбіжності, що історично склалися між жителями Заходу, Сходу, Півдня і Криму, але потім все ж приходиться до висновку, що нам є довкола чого об'єднуватися, що в нас все таки більше спільного, ніж відмінного.

До об'єднання закликає українців і Тамара Савчук у статті «Живімо дружно в одній родині» [367], приуроченій до Дня Соборності: «Можливо, вже настав час розібратися в усьому, обдумати все, зважити, покласти край ворожнечі і зрозуміти: ми – єдиний народ, ми – українці, ми – одна велика родина... Адже якщо буде дружна наша українська родина, то й буде міцна, сильна і непереможна наша держава».

З національною ідеєю також тісно пов'язані публікації з історії нашого народу, зокрема визвольних рухів, релігії, культури, філософії, зовнішньої та



внутрішньої політики. Це всі ті матеріали, що показують становлення нашого народу, сприяють утвердженню національної свідомості та формують відчуття гордості за те, що ми – українці, накреслюють шлях, яким потрібно рухатися нашій нації далі, виходячи з віковичних прагнень українського народу, його ментальності та політичних обставин.

Значний масив публікацій у виданнях Івано-Франківщини присвячений заходам, які мають на меті утвердження і пропагування національних ідей та цінностей: «90-ту річницю ЗУНР відзначали зі смолоскипами і книгами» [73], «ВО «Свобода» за визнання УПА» [81], «Вояків УПА вшановували традиційно і нетрадиційно» [93], «Фестиваль у форматі націоналізму» [262], «У силі тяжіння давнього Галича» [327], «Фотографувались з упівцями» [449].

Хоча тема національної ідеї і є дуже популярною серед івано-франківських публіцистів, проте мусимо констатувати, що багато матеріалів із цієї тематики подають доволі застаріле трактування національної ідеї, складається враження, наче їхні автори і досі живуть реаліями 90-х, повторюючи з публікації в публікацію одні й ті самі гасла, ідеї та навіть фрази, не помічаючи, що і Україна, і українці за цей час змінилися, і потребують нового трактування національної ідеї та питань, пов'язаних із державотворенням.

Візьмімо для прикладу статтю Богдана Вівчарика «Повсякчас і нині слава Україні!» [69]. Одразу помітна певна шаблонність опису святкувань та висловлювань місцевих можновладців: «Сімнадцять років тому здійснилась мрія багатьох поколінь українського народу — ми здобули незалежність, за яку вмирали, страждали, про яку мріяли покоління українців. Але саме вона стала випробуванням для нині суцільних. Її утвердження і розбудова вільної України піддаються важким випробуванням... Але попри все Україна утвердилась як незалежна держава у світовому співтоваристві народів» (автор); «Свою незалежність ми здобували тисячі років. І вічна слава й

пам'ять тим, хто виборів для нас право, аби ми стояли на цій землі господарями» (голова облради Ігор Олійник); «Представник національно-патріотичної молоді Юрій Лазоришин заявив, що справа патріотичної молоді — утвердити незалежність навіки. І вона свою святу справу звершить всупереч усім перепонам ворогів».

Ще одним недоліком цих публікацій є надмірний пафос, який сприймається сучасним читачем часто як ознака застарілості, обмеженості та фальші.

Людьми старшого віку ці публікації сприймаються доволі позитивно, оскільки вони є відображенням їхніх усталених поглядів на державотворення, не порушують зону їхнього психологічного комфорту. Для молоді такі подачі мають зворотній ефект: вони дискредитують саму національну ідею, демонструючи її як щось застаріле, архаїчне, неактуальне, крім того, одразу впадає в очі фальш у цих публікаціях, надмірний пафос, що відштовхують потенційних adeptів патріотичних ідей.

Суперечливі емоції викликає сатирична подача Володимира Єшкілева [152], де автор у гротескній формі висміює примітивність, обмеженість і корисливість «професійних патріотів», що перетворюють національну ідею на фарс і комерцію, та цинічність космополітів-іміджмейкерів, які насправді розробляють національну ідеологію. «Патріотизмові теж час від часу необхідно міняти одяг... Втрати стають помітними, а юні красуні перестають закохуватися в тих, хто співає старі пісні про Батьківщину. Данським королівством розповзається запашок шостої свіжості.

Тоді до професійних патріотів приходять професійні іміджмейкери. Технологи зовнішнього». Автор за допомогою прозорих метафор піднімає питання про марзаматичність і віддаленість від справжніх українських цінностей псевдопатріотичних продуктів вітчизняних та закордонних піарщиків: «Ось, – кажуть вони (рекламісти – прим.) заколотницьким шепотом, – найсвіжіший продукт прадвінутого в бік Грінуея і фон Трієра

заного українського режисера Придуренка. Автора культових стрічок «Коса неземна» і «Баба на Майдані». Мел Гібсон там просто відпочиває. А сюжет фільмочки архетиповий...») та байдужість, шаблонність підходу політиків до питань розвитку національної ідеї ( «І свідомі професійні користувачі символів купують. Адже у шосту резолюцію тисяча чотириста сьомого мітингу було вписано вимогу безугавно підтримувати національно орієнтоване мистецтво і виводити його на високу європейську орбіту»).

Критичним є також інтерв'ю з Юрієм Винничуком «Не треба творити дурні міфи» [287], де він виступає проти підходу багатьох науковців і державців, які з ідеологічною метою приписують українцям усі можливі досягнення та штучно намагаються творити національних героїв. Відомий письменник розвінчує псевдонаукові твердження про трипільську культуру («... у Єгипті була створена велика література, навіть те, що збереглося, – це досить великий масив різних текстів, а трипільська культура має «єдиний» напис на глечуку, і то не до кінця зрозуміло, що він означає. А на цьому будується ціла теорія про те, яка наша нація старовинна, яка вона багата і так далі. Я не вважаю, що нам потрібно творити дурні міфи...»), а також подає свій, нетрадиційний погляд на відомі історичні постаті («Гепер ставлять пам'ятники Грушевському... але як президент він той, хто угробив нашу незалежність разом з Винниченком, коли відмовився від створення армії», «Таке саме Петлюра – абсолютний невдаха, ще один бухгалтер в нашій історії»). Наскільки «правильним» є такий погляд на історію та ефективним таке міфотворення – питання суперечливі, проте історичні події та персоналії розглядаються в контексті державотворення, інформація про них подається на високому науковому рівні, такі публікації пробуджують інтерес до української історії (особливо її неklasичного трактування), питань державотворення, запрошують до дискусії.

Про формальну роль національної ідеї у нашій країні свідчать публікації «Українці потребують захисту?» [436], «Відкиньмо байдужість і

зневіру» [52], «Хто захистить українців в Україні» [65], вже з самих заголовків яких можемо зробити висновки про слабкий вплив національної ідеї на державну політику, про скоріше декларацію певних ідей та принципів, аніж їх реальне втілення в життя країни.

Сповнена позитивного змісту подача Романа Гладиша [119] про презентацію книги Богдана Червака «Націоналізм. Нариси», де мова йде про націоналізм як рушійну силу державотворення та про основні завдання українського державотворення на сучасному етапі. Автор публікації подає багато цитат письменника, щоби якомога повніше відобразити його погляди на національну ідею: «український націоналізм стає вагомим фактором сучасної української політики»; «Поява мого «Націоналізму» – це лише один із багатьох кроків на шляху до нашого національного ідеалу – здобуття, зміцнення та розбудови національної держави як гаранта всебічного розвитку української нації»; «Про «поміркований націоналізм» почали говорити Володимир Литвин, Леонід Кучма та Анатолій Кінах. А не позбавлена харизми Юлія Тимошенко в одну мить стала «радикальною націоналісткою»...» У контексті творення майбутньої модерної України Червак велику увагу як у своєму виступі, так і у своїй книзі приділив геополітичному вектору її розвитку: *«вектор української геополітики так чи інакше завжди був спрямований на Європу, а християнство лише скріпило духовний зв'язок України з традицією Окциденту»*; проте він не виключає інших напрямів, зокрема, цитує Юрія Липу, який ще в 1941 році у своїй праці «Геополітичні ескізи нової України» передбачив можливість так званого південного геополітичного напрямку, який у майбутньому визначатиме обличчя нової України – «не козацької, не гетьманської, навіть не дрібноміщанської, а саме модерної України». Цитата на завершення публікації якнайкраще характеризує її державотворчий контекст: «Тріумф правих традиціоналістів на захід від наших кордонів впливає і на політичну ситуацію в Україні, яка невдовзі таки дочекається свого національного Ле

Пена, а український націоналізм стане визначальним фактором нашого державотворення» [119].

Публіцистична стаття «Чи діждемося свого Вашингтона?» [159] пройнята роздумами про сучасне й майбутнє України, автор констатує, що нині питання національної ідеї відійшли на другий план, а «наші народні обранці та високі державні чільники» лише прикриваються ними, щоб оббирати народ України.

Таким чином можемо констатувати, що видання Прикарпаття приділяють велику увагу національній ідеї, не оминають увагою героїчних дат нашої історії, окрім того, відлуння національної ідеї присутнє у багатьох матеріалах, присвячених іншій тематиці. До недоліків публікацій можна віднести їхню надмірну пафосність і перевантаженість штампами, як мовними, так і ідеологічними. Проте чимало авторів тверезо підходять до окреслених нами питань національної ідеї та подають конструктивну критику тих процесів, що відбуваються нині в царині державної ідеології. Трапляються і публікації, що йдуть всупереч начебто загальноприйнятим поглядам, тим самим закликаючи до дискусії з питань національної ідеї.

### **2.3. Проблема еліт як чинник процесів державотворення**

Здійснення державотворення неможливе без *національної еліти*, людей, які втілюватимуть національну ідею, стратегію розвитку держави в життя. Якою повинна бути національна еліта, чи є в Україні еліта, кого можна вважати елітою – відповідь на ці запитання намагаються дати автори видань Прикарпаття у своїх публікаціях.

Доводиться констатувати, що більшість авторів івано-франківських видань не вірять у здатність нинішньої політичної еліти вивести країну з тривалої кризи і вести її шляхом розвитку та процвітання.

У пресі піднімається питання про продажність так званої еліти, про її низький моральний і професійний рівень та куплені відзнаки й нагороди. Корупція панує не лише у вищих ешелонах влади, а й на рівні обласної та районної влади – до такого висновку приводять публікації у місцевих газетах. Наприклад, «Вечірній Івано-Франківськ» подає журналістське розслідування Мирослави Дністран [141], що вже у самому заголовку частково розкриває суть проблеми: «Фальсифікація по-калуськи, або як голова Калуської райдержадміністрації Іван Живачівський «шив» звання заслуженої журналістки працівниці РДА». Авторка починає з несправедливого присвоєння звань працівникам ЗМІ, які повинні бути «сторожовими псами» демократії та піднімати болючі проблеми творення молодій державі, і закінчує узагальненням проблеми – «... нерідко нині, здавалося б, заслужені люди виявляються далеко не заслуженими, нібито великі вчені насправді є, даруйте на слові, неуками...».

Мирослава Дністран (яка є головою Калуської журналістської організації) піднімає актуальне нині питання продажності та «пристосуванства» у журналістському середовищі («від палкого демократа – до чиновницького бюрократа») та, відповідно, нагородження владою своїх вірних слуг. Авторка вказує "на неприпустимість такого катастрофічного падіння моралі, як маємо у нашому суспільстві: «Та прикро не стільки від того, що є серед нас люди, для яких поняття «честь» і «совість» – це порожні слова, скільки через те, що саме таких «просувають» вперед люди державні. Кому ж, як не їм, дбати про те, щоб високі звання та нагороди носили не куми, свати і брати, не підлабузники і користолюбці, не любі друзі та «любаски», а саме ті, хто всім своїм життям справді заслужив бути і героєм, і заслуженим, і народним...» [141].

Домінує у публікаціях думка про необхідність і неминучість скорого приходу нової еліти, що зможе відповідати викликам часу і справді

працювати задля утвердження і розбудови української держави, замість того, щоб ділити Україну між собою та наполягати на власному невігластві.

Про корумпованість наших можновладців і їхню неспроможність керувати країною йдеться у подачі «Ми побачили талановитих популістів, але безталанних державників» [252]: «... їх зібрали до купи розгубленість перед кризою та гіпотетичні дострокові вибори... Ці люди для України вже історія. Їх потяг пішов, і дискусія на Інтері, коли ніхто з них не зміг сказати країні правду про її економічний стан і спрогнозувати майбутнє, взяти на себе відповідальність, – останній тому доказ». Автор цих слів підводить читача до того, що треба робити ставку на нових політиків і нові політичні сили.

Про критерії, за якими слід вибирати нову владу, розмірковує у своїй подачі Василь Барчук [20]: «Головних критеріїв, вважаю, має бути два. Перший – моральність, що базується на християнських чеснотах. Другий – підтверджена здатність формувати команду сучасних, успішних, прогресивно мислячих менеджерів».

Попри прогресивність такого підходу слід зазначити, що стаття написана явно «під Черновецького», хоча не можна стверджувати, що з цієї причини роздуми автора над тим, які риси повинні бути притаманні владній еліті, втрачають свою актуальність. Більшість публікацій, присвячених очікуванню приходу «нової еліти», мають замовний характер. Вони поступово підводять читача до думки про те, що країна потребує нових облич при владі, а потім презентують свою політичну силу, стверджуючи, що саме вона є тією новою силою, владою, елітою. Ще одним яскравим прикладом агітації за Черновецького під соусом нової перспективної політичної команди є матеріал [415] в «Галичині», опублікований на правах реклами.

У традиційному опитуванні журналісти «Репортера» ставлять відомими людям запитання: «Коли прийде нова еліта?» [210], респонденти

дають відповідь не лише на це запитання, а й висловлюють своє бачення щодо того, якою буде ця еліта. Дмитро Корчинський («Братство»): «Кожна нова еліта — це дитя кризи, це ті люди, які зможуть проявитися в кризі. Вони будуть відрізнятися особливо швидкою реакцією, жорстокістю і іншими видатними людськими якостями». Юрій Шведа (політолог): «Думаю, що варто розраховувати не на революцію, а на еволюцію... Я думаю, що вона має бути більш прагматичною і технологічною. Також хотілося б, щоб вона була спрямована на соціальний інтерес, а не тільки на свій власний». Євген Золотарьов (партія «Вільних демократів»): «Зовнішньо, для неозброєного ока вона буде відрізнятися новими словами, бо будь-які нові принципи в політиці і нова політична практика для обивателя буде помітна новою риторикою і фразеологією. А на глибинному рівні це будуть нові принципи побудови політики». Публікація показує погляди діячів, що стоять на різних позиціях, на майбутню еліту нашої держави.

Характерну особливість нинішньої владної еліти підмічає у своїй публікації Еля Віжин [75]: серед представників владної еліти дедалі більше стає молодих людей, з усіма плюсами й мінусами, що з цього випливають. Тенденція до «омолодження влади» висвітлюється в інтерв'ю з наймолодшим заступником міського голови Івано-Франківська «Ярослав Яцишин: «Моя робота — нова кров для виконкому» [480].

Однією із ключових проблем у контексті формування національної еліти, концепції державотворення є питання лідера, сильної харизматичної особистості, яка би змогла об'єднати націю та повести її шляхом розквіту і процвітання. «Чи потрібен Україні лідер?» – запитує «Репортер» [461] у відомих політиків, громадських діячів та експертів: «Чи не потребує Україна на сучасному етапі розвитку сильного авторитарного лідера?», «Хто, на Вашу думку, міг би виконати таку роль в Україні?». Відповіді, незважаючи на різні акценти, зводилися до одного – Україні потрібен сильний лідер, проте, на жаль, серед теперішньої політичної еліти його немає.



Респонденти також розповіли про своє бачення приходу і ролі такого лідера, а отже і шляхів подальшого розвитку української державності: «Зараз в українському політикумі я такої людини не бачу. Але ні в Росії, ні в Франції не було спеціального відбору таких людей. Вони просто з'являлися і керували. Ці народи не задавались думкою, що варто чекати, коли прийде хтось і щось зробить за нас. Теза «ми діждемося Вашингтона з новим і праведним законом», яку колись сказав Шевченко, є хибною в принципі, тому що не треба чекати. Потрібно просто робити» (Кость Боднарченко, політолог); «Країна дійсно потребує ефективної, збалансованої системи влади, яка б не залежала від волі певних персоналій. Система має бути ефективною, незалежно від того, яка людина займе керівну посаду. Для цього необхідно розробити нормальний механізм взаємодії вищих інституцій влади і забезпечити принцип верховенства права.» (Юрій Якименко, директор Українського центру економічних та політичних досліджень ім. О. Разумкова); «Серед української еліти ми не бачимо таких людей. Такого роду людина має прийти з низу, із підпілля. Той, кому вдасться придушити теперішню еліту, і буде таким лідером» (Дмитро Корчинський, лідер партії «Братство»).

Схожі питання піднімає у своїй подачі Ілля Заграновський «Чи діждемося свого Вашингтона?» [159]. Таким чином ми бачимо, що публікації різних видань (у цьому випадку «Репортера» і «Галичини») часто перегукуються між собою, адже журналістів хвилюють одні й ті ж питання зміцнення української держави.

У контексті концепції державотворення, її основних аспектів, закономірно постає питання *менталітету*, що значною мірою зумовлює нинішній стан справ і визначає шлях нашої держави в майбутньому. Автори Івано-Франківщини у своїх подачах намагаються дослідити та проаналізувати ментальні особливості нашої нації, роблячи висновки на основі історії та сучасності, праць відомих діячів. І найважливіше –

намагаються з'ясувати, які характерні риси нашого народу сприяють державотворенню, а які, навпаки, з самого початку перешкоджають йому.

Ключовою характеристикою всіх цих публікацій є їхня новизна та оригінальність, пошук цікавих форм для втілення авторських думок. Зокрема, у газеті «Івано-Франківський оглядач» публікується уривок з роману Романа Іваничука «Бо війна війною...» [179]. В ньому у формі діалогу між двома полоненими українцями розкриваються проблеми української ментальності: «Ми завжди відчували, що українська нація, зокрема інтелігенція, схильна передовсім до красномовства і мрійництва, до зарозумілої заспокоєності й телячого оптимізму... Ми готові парадно йти на плаху і в той же час соромимося стати добрими ремісниками, для яких тюрма не Голгофа, а цех, – бо це нижче нашої національної гідності». «... бо не знайдеш у нас кваліфікованих людей для ведення фінансової інституції, фахової інституції, а тільки зарозумілих політиків, послів і дипломатів – і ніхто з них не хоче визнати себе невідповідним для такої діяльності». Доводиться констатувати, що з того часу мало що змінилося, і саме ці риси нашої нації й тепер перешкоджають утвердженню та розвитку української держави.

Усі проблеми, пов'язані з українською ментальністю, зовсім не нові – доводить «Галичина» публікацією «Схаменіться, станьте українцями або про дві ментальності» [201]. Це стаття А. Кирпича, написана у 1960 році та підготовлена юристом Олегом Вівчаренком. Лейтмотив – на Україні є два ментальні типи – європейський і московський, що по суті не є християнським, але формально його представники дотримуються релігійних обрядів. Тому хоча за деякими рисами ми і належимо до Європи, московська ментальність не дає українцям стати її повноцінною частиною. Тільки усвідомивши себе як націю, український народ зможе побудувати свою державу: «У нас часто люблять покладатися на традицію і під традицією розуміють народні звичаї, строї, пісні, вишивки та писанки. Самого ж

головного – традиції крові, цебто живого втілення в життя державної і політичної традиції не вміють шанувати в українській думці. Через те наша політична думка не є національною, а лише народною, цебто думкою й голосом тих, що сьогодні живуть, а не приймає до уваги голосу тих, що колись жили – голосу предків». Як бачимо, газета не лише подає власні матеріали, присвячені державотворенню і написані сучасниками, а й звертається до архівних джерел (книга «Коментар», вид. «Млин», Лондон-Гаага, 1962 р.) і висвітлює такі аспекти державотворення, як національна ментальність та національна ідея оригінально і на доволі високому рівні.

Розмірковування на тему української ментальності бачимо й у подачі Станіслава Крука та Андрія Сиви «Антикризова дилема: перепросити сапку чи вхопитися за вила?» [219], в якій автори намагаються спрогнозувати дії народу в кризовій ситуації та подають думки експертів.

Важливі історичні події – привід замислитися над характерними ментальними особливостями українців та причинами того чи іншого розвитку подій. Від часів Київської Русі до сьогодення причиною багатьох труднощів нашого народу є *відсутність єдності та домінування власних інтересів* наших політичних проводарів *над національними*. У подачі «Крути і Україна у січні 2009 року, або Чому націонал-демократи повторюють типові помилки у побудові власної держави?» [29]. Василь Бойчук аналізує різні історичні факти, виокремлюючи причини поразок спроб створення незалежної Української Держави у різні роки: «Чи це доба Руїни, чи час національно-визвольних змагань 1917 – 1921 років, чи період Другої світової війни. Нас завжди переслідували і ослабляли наші внутрішні суперечності та українські політичні чвари... в їх основі лежать реальні відмінності, які склалися історично між різними регіонами України. Вони знаходять своє відображення на ментальному рівні українців. У цьому полягає трагізм нашої нації. Коли нам необхідно об'єднуватися в боротьбі проти ворога, ми навпаки – розз'єднуємось... І ще одне потрібно усвідомити – у своїй боротьбі

ми завжди були самі, без союзників та соратників, оточені ворогами. Маючи дві такі складові – внутрішню і зовнішню, ми були приречені жити без своєї державної інституції». «І тут треба зазначити, що ще одним цікавим феноменом українців є те, що, як і в історичному минулому, так і в новітні часи наші ура-патріоти славилися тим, що брали більше горлом, криком, гучними гаслами «Ганьба!», «Зрада!», «Рука Москви!» і т. п. Та коли свій патріотизм доводилося засвідчувати реальними справами, то тут у більшості виходило навпаки – власний інтерес дуже часто підміняв суспільний, громадський... Показовим щодо цього є події і дії окремих наших політиків-патріотів у ході двох «газових воєн» з Росією у січні 2006 та у січні 2009 року».

Коли мова заходить про нинішню політичну ситуацію і протистояння між Президентом і Прем'єром, стає очевидним маніпуляція переліченими проблемами української ментальності автором, який є членом фракції БЮТ у міській раді: «Уряд вийшов на рівень підписання договору. І ось тоді наші патріоти почали ледь не щоденно, а навіть щогодинно і щохвилино його критикувати... Тепер стає зрозуміло, що основна мета – зірвати переговори і залишити посередника в газовій сфері», «Яка ж тоді реакція внутрішня, особливо тих, хто чомусь вважає себе від народження ексклюзивно Богом вибраним патріотом? Вона просто непристойна... Наші хлопці так розмахалися шаблями, аж страшно стає від їхньої заздрості до чужих перемог та чужих лаврів...»

Про ці ж проблеми української ментальності веде мову Андрій Микитин у подачі «Міська політика: квітневі тези» [253], ілюструючи їх прикладами з життя Івано-Франківської міськради. Автор вказує на корумпованість, непрофесійність та безініціативність місцевих депутатів: «І тут раптом виявилось, що ніяких особливих ідей і взагалі власних думок у наших депутатів немає. Вже другий рік поспіль вони тільки й намагаються в'яснити коли, хто, що і скільки вкрав... Депутати вже не висувають

альтернативних проектів, не пропонують нових програм, не відстоюють права та інтереси виборців». Ще одну характерну рису нашого народу точно відображає прислів'я: «Де два українці – там три гетьмани», адже часто українці замість того, щоб об'єднатися заради спільної великої мети, навпаки, розділяються, не домовившись у дрібницях. Схильність навіть невеликої групи населення розділитися замість того, щоб об'єднуватися автор ілюструє прикладом з історії: «Тоді в кожному селі будувалося водночас дві церкви: православна та греко-католицька... І це при тому, що між православними та греко-католиками двох відмінностей знайти неможливо. Однак тенденція поділу глибоко засіла у підсвідомості галичанина». Саме ця тенденція до поділу і перешкоджає українській нації на всіх етапах становлення державності, – переконаний Андрій Микитин.

Якщо раніше автори прикарпатських видань лише возвеличували українську націю та хвалили риси національного характеру, то тепер до нашої ментальності підходять доволі критично. Про систему організації суспільства, коли хабарництво та кумівство є нормою життя, веде мову Вікторія Мартинович у статті «Не підмажеш – не поїдеш!» [241]. Авторка доводить, що корупція в Україні набула тотального характеру та проникла в усі сфери нашого життя, а найгірше – у нашу свідомість та світобачення, при цьому вона вже не трактується як злочин, а як щось апріорі очевидне, як одне із правил життя в соціумі: «Хабар беруть всі – від кондуктора в міському транспорті до високопосадових осіб. І дають його також – від простого робітника до високого чиновника». Автор аналізує причини такої тотальної корупції: «Можливо, вони б і не брали хабар, якби їх не привчили. Починаючи від народження дитини за неї дають хабар...».

У пресі часто зачіпаються і такі характерні риси нашої ментальності, як *хуторянство* (за приказкою «Моя хата скраю»), очікування «сильної руки», харизматичного вольового лідера, який прийде зовні і наведе порядок у державі, надмірна «толерантність» до інших націй і народностей поруч із

неспроможністю належним чином захистити і розвивати себе як націю. Проте не можна сказати, що автори публікацій зупиняються лише на негативних моментах, значний масив текстів присвячено власне позитивним рисам національного менталітету, що дають підстави сподіватися на швидкий розквіт і подальше процвітання нашої нації. Це і працьовитість, і талановитість у різних сферах: починаючи від науки, мистецтва та закінчуючи спортом, це і героїзм та незламне прагнення до свободи, і готовність до останнього захищати свою Батьківщину, віру, боротися за свої переконання.

## ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 2

Проблема стратегії розбудови держави має велику популярність у читачів і є в нинішній кризовій ситуації дуже злободенною, проте вона часто стає об'єктом спекуляції з боку політичних сил, натомість автори у своїх незалежних дослідженнях воліють зачіпати лише окремі аспекти державної стратегії, зважаючи на масштабність (багатовекторність) теми. Тому тема стратегії розбудови держави у пресі Івано-Франківська не вичерпується зазначеними публікаціями, а поглиблюється й деталізується матеріалами, присвяченими суміжним проблемам і темам.

Характерною рисою більшості таких публікацій є популізм. Щоби привернути увагу читача, переконати його підтримати їхню партію на виборах, автори цих програм широко використовують мовностилістичні прийоми.

Видання Прикарпаття приділяють велику увагу національній ідеї, не оминають увагою героїчних дат нашої історії, окрім того, відлуння національної ідеї присутнє у багатьох матеріалах, присвячених іншій тематиці. До недоліків публікацій можна віднести їхню надмірну пафосність і перевантаженість штампами, як мовними, так і ідеологічними. Проте

чимало авторів тверезо підходять до окреслених нами питань національної ідеї та подають конструктивну критику тих процесів, що відбуваються нині в царині державної ідеології. Трапляються і публікації, що йдуть всупереч начебто загальноприйнятим поглядам, тим самим закликаючи до дискусії з питань національної ідеї.

При цьому не можна твердити, що автори публікацій зупиняються лише на негативних моментах, значний масив текстів присвячено власне позитивним рисам національного менталітету, що дають підстави сподіватися на швидкий розквіт і подальше процвітання нашої нації. Це і працьовитість, і талановитість у різних сферах: починаючи від науки, мистецтва та закінчуючи спортом, це і героїзм та незламне прагнення до свободи, а готовність до останнього захищати свою Батьківщину, віру, боротися за свої переконання.

### **РОЗДІЛ 3**

## ТЕМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПУБЛІКАЦІЙ У ПРЕСІ ІВАНО-ФРАНКІВЩИНИ, ПРИСВЯЧЕНИХ ДЕРЖАВОТВОРЕННЮ

### 3.1. Поточні аспекти проблеми державотворення

Кожного дня перед нами постає багато питань державотворення, що вимагають негайного вирішення. Процес державотворення є безперервним, тому чимало публікацій у ЗМІ Івано-Франківщини присвячено власне актуальним державотворчим проблемам сьогодення. Враховуючи те, що наша держава лише ступила на шлях становлення, триває криза у всіх сферах життя суспільства, а пріоритети державного розвитку окреслені не чітко, політичні протистояння є особливо гострими і мають суттєве значення для подальшого державотворення. Тому питання зовнішньої та внутрішньої політики переважно розглядаються авторами у контексті державотворення, вони складають значний за обсягом масив матеріалів.

Кожна тематична спрямованість державного розвитку визначає, окрім інших напрямків державотворення, і також вектори зовнішньої політики, принципи взаємовідносин з іншими країнами. Питання *стратегії зовнішньої політики* традиційно є однією з найулюбленіших проблем авторів Прикарпаття, оскільки саме з вибором зовнішньополітичної орієнтації країни вони пов'язують шлях її подальшого розвитку і вважають його одним із визначальних факторів державотворення. Основні напрями зовнішньої політики, що найчастіше висвітлюються пресою Івано-Франківщини з огляду на їхню важливість, це – відносини з Росією, співпраця з НАТО та євроінтеграція України. Чимало авторів намагаються позбутися штампів і стереотипів у підході до зовнішньополітичного курсу нашої країни та без упереджень визначити *роль і місце України у світовій спільноті*, таким чином сприяючи розробленню вірної стратегії зовнішньої політики.



Самоусвідомлення себе як нації з правом на незалежну зовнішню політику неможливе без розстановки правильних акцентів у взаємовідносинах з іншими державами, зокрема – Росією. Висловлювання Путіна «Україна – це не держава» та реакція фракції «НУ-НС», що надіслала в українські етнічні землі у складі Росії гуманітарну літературу, де доводиться, що «Російська держава – це штучне утворення» спонукало газету «Репортер» у своєму опитуванні поставити питання «Кого вважати штучним утворенням?» [208].

Судячи з опублікованих відповідей, респонденти одностайні в тому, що в Україні немає ні чіткого усвідомлення свого місця в світовій спільноті, ні цілеспрямованої зовнішньої політики, зокрема щодо Росії, з якою аналогічні конфліктні ситуації виникають постійно: «Росія навіть не помітить цієї акції, тому що акції популістського характеру – це тільки для тих людей, які їх придумали. Ми надто серйозно ставимося до тих речей, які стосуються взаємовідносин між Україною і Росією. У нас немає цілеспрямованої політики у цьому напрямку. Керівники нашої держави не формують стратегію національної ідеї, не відстоюють її. Тому сьогодні акції подібного характеру тільки можуть тішити самолюбство якоїсь політичної сили. А щоб цього позбутися, нам треба формувати свої стандарти». При формуванні основних принципів зовнішньої політики слід виходити з інтересів України та прийняти теперішню ситуацію на міжнародній арені – такий лейтмотив цієї та інших публікацій, присвячених пошуку місця України у світовому співтоваристві.

На противагу такій позиції у багатьох публікаціях автори підходять до питань зовнішньої політики дещо заангажовано: вони орієнтуються не на інтереси України та теперішню ситуацію у світі, а визначають міжнародні завдання нашої держави, виходячи з історичних особливостей взаємовідносин з окремими країнами, при цьому автори і редактори часто дотримуються певних стереотипів мислення. Якщо у Східній Україні такою

«традицією» є проросійська орієнтація, то на Прикарпатті домінує прагнення до Європи та тісної співпраці з США, а також поступового віддалення від Росії.

Питання *відносин з Росією* є однією із ключових проблем зовнішньої політики нашої держави, адже так історично склалося, що завдяки своєму географічному положенню наш «північний сусід» завжди мав значний вплив на розвиток України, долі наших держав були нерозривно пов'язані багато років, російська влада намагалася всіх часів зробити все, щоб Україна була невіддільною від Росії не лише у політичному, а і в економічному та ментальному планах. Тому ведучи мову про відносини з Росією, автори публікацій переважно беруть до уваги не лише сьогоденний стан справ, а й велику історію цих взаємовідносин, яка, як показує практика, має великий вплив на сьогодення і майбуття.

Про постійне втручання Росії, що завжди намагається нам «вказувати, з ким дружити, якою мовою розмовляти, до якої церкви ходити», у внутрішні справи нашої держави та інформаційну війну проти України веде мову Ігор Шевчук у подачі «Поділити нас не вдасться» [468]. Автор показує відверту брехню та перекручення фактів російськими медіа й доводить, що це не просто суб'єктивна точка зору окремих авторів, а частина цілеспрямованої політики Російської Федерації.

При цьому він посилається на інші видання («як пише «Дзеркало тижня» (№ 15 (694) за 19 – 25 квітня 2008 р.), «наприклад, етнічних росіян в Україні скільки? Так, 17, але тільки не мільйонів чоловік, а відсотків (якщо точніше, то, відповідно до перепису 2001 р., 17,3%, котрі аж ніяк не можуть становити третину населення України). А з Кримом то взагалі повний конфуз – не 90% там росіян, як вважає Путін, а 58,3%») та подає свої власні дослідження російських медіа: редакторка «Известий», Яніна Соколовська, яка, «виконуючи завдання з Кремля», пише про «гноблення» російської мови в Україні, зокрема, в Івано-Франківську: «Мой проводник по Івано-

Франковску – староста местной русской общины Александр Волков. Мы говорим по-русски – потому идем по улице как сквозь строй. Язык здесь для кухонь, мова – для улиц. «У нас легче воспримут негра, выучившего японский, чем белого, изъясняющегося по-русски», – сокрушается Волков...». Проте найнебезпечними є антиукраїнські публікації в українських ЗМІ, що мають на меті розділити Схід і Захід нашої держави, для прикладу автор цитує Дмитра Табачника, який намагається показати Галичину як «самый депрессивный регион, который не смог бы выжить без постоянных дотаций из госбюджета, состоящего в основном из отчислений промышленно развитых юго-восточных областей».

Автор у своїй публікації доводить протилежне, показуючи як приклад Польщу та Швейцарію, що мають схожий ресурсний потенціал, та приходять до висновків про причини наших бід: «Так, у Галичині немає багато шахт, нема металургійних комбінатів, Чорноморського флоту РФ. Та їх немає і в Швейцарії, і в багатьох інших країнах. Але у них є Альпи, вони живуть за рахунок розвиненого туризму. А в нас – Карпати. І живемо ми гірше не тому, що в Україні немає таких природних ресурсів, як у Росії. Ми живемо гірше тому, що у нас багато таких дурних професорів, як Табачник, живемо погано тому, що немало українців їх слухають». Таким чином автор підводить читача до необхідності активної протидії російській інформаційній експансії, якщо ми хочемо зберегти нашу державність.

Цьому ж аспекту українсько-російських взаємин присвячена і публікація «Страшна УПА для москаля» [399], у якій автор веде мову про неприпустимість перекручення героїчних сторінок української історії російськими «творцями міфів про Україну», інформаційні атаки Росії з метою відновлення імперії, оскільки «в Кремлі ще не розпрощалися з мріями «возсоединити» українські землі», відсутність в Україні ефективної протидії російській агресії, а відповідно – цілісної концепції зовнішньої політики.

Інформаційні атаки Росії як сучасний спосіб ведення війни висвітлюються і в подачі Петра Західняка «Чорний вміст російського телеящика» [169].

Про підривну діяльність «різних колесніченків, табачників та інших звихнутих на російському шовінізмі «українців», що насправді ведуть антиукраїнську інформаційну війну, та неприпустимість таких дій йдеться у публікації «Міфи про галицьку русофобію і «клятих москалів» [325].

На необхідності цілеспрямованого формування політики взаємовідносин з Росією наголошують респонденти – відомі політики та громадські діячі – в опитуванні газети «Репортер» [208].

Про конфлікти з Росією, що мають стратегічне значення, розповідає публікація «СБУ жаліється, що Росія не хоче розкривати архіви» [368].

Відносини з Росією, на думку більшості авторів Прикарпаття, залишають бажати кращого, тому нам слід рухатися на Захід, теза про те, що «Україна – частина Європи» є провідною у концепціях зовнішньої політики івано-франківських авторів. Аналіз публікацій івано-франківських ЗМІ показав, що більшість авторів позитивно оцінюють євроінтеграційний курс України та сприймають його як апріорі визначений для нашої держави. Такі погляди спостерігаємо навіть у невеличких замітках, виходячи з семантичного забарвлення лексики, яку добирає автор, побудови фраз і т. д.

Якщо в 90-х роках шпальти газет рясніли матеріалами, присвяченими стратегічним питанням подальшого розвитку відносин України та Європи, то тепер таких публікацій значно менше і вони переважно мають серйозний інформаційний привід, що змушує переглянути погляди на євро-українські взаємини у майбутньому. Домінують у ЗМІ подачі про конкретні події, зустрічі, домовленості між представниками України та ЄС. Значна увага приділяється також взаєминам з державами, що колись входили до соціалістичного табору, а тепер є членами ЄС.

Цікавим є той момент, що висвітлюються перспективи співпраці не лише на рівні держави, а на рівні області; зокрема, у публікації «Естонія-Україна: співпраця буде» [149] йдеться про візит Надзвичайного та Повноважного посла Естонської Республіки на Прикарпаття та майбутні спільні проекти власне Івано-Франківської області з цією державою. Таким чином автор підводить нас до думки, що наша область не стоїть осторонь державотворчих процесів у державі, а навпаки – сама бере ініціативу навіть у питаннях налагодження міжнародних зв'язків.

Інший важливий аспект цієї теми – *ментальний зв'язок України і Європи*. Це питання яскраво ілюструє інтерв'ю з головою дому Габсбургів, європейським політиком та генеральним директором Організації не представлених в ООН націй і народів – Карлом фон Габсбургом [94], який ділиться позитивними враженнями від нашого краю, веде мову про «європейскість» України і признається журналістові: «Тут почуваю себе повністю вдома». Значний пласт публікацій становлять матеріали історичного характеру, що доводять – українці за своїми ментальними характеристиками є європейцями, про що переконливо свідчать наші традиції, світобачення та спосіб організації суспільного життя у ті періоди нашої історії, коли українці мали хоча би часткову автономію.

Питання *співпраці з НАТО* традиційно є одним із найбільш дискусійних у нашому суспільстві. У подачах івано-франківських медіа, присвячених цій тематиці, хоча й помітними є симпатії до НАТО, проте вони доволі помірковані, автори представляють різні точки зору, і намагаються визначити позицію всього українського народу, а не лише окремих його груп. Яскравим прикладом цього є подача «Регіональні візії НАТО» [358], що презентує читачам результат опитування з питань євроатлантичної інтеграції України, проведеного у Донецькій та Івано-Франківській областях. Автор цієї подачі наголошує не лише на відмінностях між нашими регіонами, а й на спільних рисах, а також констатує: «На Прикарпатті ще доволі значна частка

населення не визначилася зі своїми переконаннями та вважає себе недостатньо поінформованою про НАТО». Це, на думку автора, відкриває широкі можливості для просвітницької діяльності в регіоні. Таким чином можемо зробити висновок про те, що автор вважає пропаганду НАТО та подальший вступ до цієї структури стратегічним завданням нашої держави.

Окрім далекоглядних планів розвитку нашої держави, є чимало нагальних проблем, від розв'язання яких залежить подальше державотворення. Політичні пристрасті в Україні набувають особливої гостроти, і доводиться констатувати, що переважно об'єктом спекуляції з боку політичних сил стають актуальні проблеми державотворення, таким чином у пресі питання політики та державотворення часто стають нероздільними. Тому значна частина проаналізованих у цій роботі публікацій присвячена *політиці*, що розглядається як неодмінна і одна із найважливіших складових державотворення.

Найбільшу увагу прикарпатські автори приділяють *парламентській коаліції*, питанням її формування та діяльності [310, 176], *подоланню кризи* [221, 217, 236, 475, 439, 379, 433], детально розглядають *державотворчу діяльність Віктора Ющенка* [276, 222], *Юлії Тимошенко* [213, 294, 172, 439, 103, 222], *Віктора Януковича* [176, 294], *Володимира Литвина* [236, 89], рідше *Юрія Костенка* [213, 214], *Арсенія Яценюка* [14, 258], *політичних партій – НУ-НС* [276], *БЮТ* [213, 475], *Партії регіонів* [176], *ЄЦ* [418], *ВО «Свобода»* [80, 81]. Зазначимо, що перелічені публікації показують політиків як у позитивному ракурсі, так і в негативному, ми переважно маємо справу або з піар-матеріалами або ж із подачами, що мають на меті очорнити ту чи іншу політичну силу. Більшість таких публікацій мають замовний характер.

Розбудова держави неможлива без відповідної законодавчої бази, що повинна створювати необхідні передумови для державного розвитку, регулювати відносини у суспільстві та забезпечувати виконання рішень і постанов, дотримання законів усіма суб'єктами правових відносин. Питання

законодавства є дуже важливими, коли говорити про міжнародне визнання та авторитет України, яка позиціонує себе як правова держава.

Проблема *формування належної законодавчої бази*, що регулювала б усі сфери життя держави, була справедливою та обґрунтованою потребами суспільства, забезпечувала порядок, чітко регламентувала відносини в тій чи іншій галузі та не давала можливості для двоякого трактування, часто стає об'єктом уваги проаналізованих нами видань. Зокрема, особливо актуальною в обраний для аналізу період часу є тема внесення змін до Конституції [115]. Роман Гладиш у своїй публікації в газеті «Галичина» точно сформулював позицію громадськості Івано-Франківщини вже у самому заголовку: «Нову Конституцію повинен приймати народ, а не політики» [115].

Окрім конституційних питань, що є важливими у царині права, публікації розглядають і інші галузі українського законодавства, зокрема, земельне законодавство [265], питання функціонування судів [288] та багато інших. Примітно, що автори з усіх боків розглядають ту чи іншу проблему, враховують різні нюанси, намагаються розібратися в усіх тонкощах законодавства. Наприклад, у публікації «Гальмо чи оберіг нації?» [265] Василь Мороз не тільки зважає всі «за» і «проти» скасування мораторію на продаж землі та можливі наслідки такого рішення, а й розглядає проблему в контексті державотворення та ментальності українців, для яких земля – споконвіку найцінніше багатство, годувальниця, основа основ, що виходить за межі матеріального і стає духовною категорією.

Чимало публікацій в івано-франківських газетах присвячені діяльності ЗМІ, їхній участі у процесах державотворення. Ключовою у цьому масиві матеріалів є тема *українського інформаційного простору* [362, 169], що є однією зі складових державотворення. Автор подачі «Кайдани порвімо!.. Інформаційні» [362] вказує на те, що «інформаційний простір держави – це її стратегічний ресурс, це її безпека, це її майбутнє. Інформаційний простір держави – це її історичне надбання, це її динамічна культура – єдине, що

робить державу державою», адже ми живемо в часи інформаційної ери і всі війни відбуваються насамперед в інформаційному просторі.

Проте Україна, на жаль, не має свого, проукраїнського медіапростору – констатують автори публікацій: «... якщо ідеологічно майже безсистемна Україна для інформаційного двобою виставляє розрізнений хор «надполітичних» експертів, які гуляють в інформаційному просторі самі по собі, то Росія – нехай і професійних медіачорносотенців, але таких, які творять систему ідеології й пропаганди Російської держави» [169]. Тому необхідно подбати про створення свого інформаційного простору, адже сучасна система медіа не є українською за духом і не здатна ефективно виконувати завдання державотворення.

Євген Романишин розглядає питання інформаційного простору суто в ключі державотворення і пропонує свої оригінальні ідеї, що стосуються як системи масової комунікації, так і розбудови держави загалом: «Сьогодні в нас є два шляхи. Перший – вже звичний і торований: далі спрямовувати свою енергію на критику всіх наших «негараздів», продовжувати їх виявляти, плекати і викохувати... І є другий шлях – для сильних духом і готових до дії... Припинити недолугу боротьбу «проти» і «за», а скерувати всю свою енергію, весь наш безмежний творчий потенціал на створення СВОГО: власної функціональної інформаційної структури – Сонячної мережі, в якій зможемо легко, швидко й ефективно поширювати наше живе слово, нові конструктивні, творчі ідеї, різноманітний високоякісний національний інтелектуально-духовний освітній та технологічний продукт і отримувати миттєвий зворотний зв'язок» [169].

Напрочуд актуальними залишаються питання *свободи слова* [460], особливо у регіональній пресі (так, учасники опитування «Репортера» [460] на тему свободи слова – експерти в області ЗМІ – переконані, що в регіонах журналісти більше потерпають від цезури: «Щодо стосунків між владою і пресою, то, звичайно, у нас дуже плачевна ситуація з місцевою пресою, і ми



маємо мас-медіа, які залежать від чиновників» (Андрій Шевченко, перший заступник голови Комітету ВРУ з питань свободи слова та інформації); «Якщо взяти будь-яке видання, закритими є теми критики друзів власника цього видання, в регіонах закритими є теми критики регіонального керівництва, теми, які зачіпають інтереси власників» (Валерій Іванов, президент Академії української преси), *корупції у ЗМІ* [21, 141] та *джинси* або *прихованої реклами* [102]. Піднімаються проблеми *інформаційної експансії*, навіть відкритої війни з боку російських медіа [169, 468, 325], яким на переконання авторів публікацій, Україна не дає достойної відсічі, та *безпринципності українських ЗМІ* [169, 311, 362]: «В інформаційному просторі України вже є потужна мережа ЗМІ. Проте переважна більшість із них виражає космополітичні інтереси своїх власників, яким байдужі наші духовні цінності. Через них неможливо поширювати наш, український за змістом (а не за формою), інтелектуально-духовний, культурно-мистецький продукт» [169]. Часто лунає в івано-франківській пресі думка про *необхідність створення незалежних ЗМІ* [460, 362, 301].

Найбільше публікацій, присвячених проблемам медіа, подає «Галичина» [311, 301, 336, 468, 325, 169, 102]. Їхньою специфічною рисою є те, що вони насамперед розповідають про великий внесок цього видання у процеси державотворення: «Як зупинити цю «теледебілізацію», яка вперто намагається видати себе за «телецивілізацію»? Просто: більше читайте... А ще краще передплатити «Галичину», яка пропонує зважену інформацію, об'єктивний аналіз державотворчих процесів, апелює до віри, духовності, найкращого в людині.» [311]. У подачах «Галичини» часто подається точка зору редакції на конфлікти, що виникли навколо цього видання [336], зокрема, з огляду на проблеми взаємин України з Росією (наприклад, [325]).

Цікавими є подачі, присвячені *функціонуванню регіональної преси* [141, 301], проблеми якої є лакмусовим папірцем, що показує ситуацію в українських ЗМІ загалом. У контексті преси слід згадати ще про одну групу

публікацій – щотижневі подачі у «Галицькому кореспонденті» під рубрикою «Світ про нас» [369], що подають дайджести матеріалів найпопулярніших видань світу, присвячені українському державотворенню.

*Філософія нової української держави* – одна зі складових державотворення. Автори прикарпатських видань приділяють цій проблемі доволі багато уваги. Опрацьовуються як традиційні концепції, так і подаються зовсім нові оригінальні ідеї, що зумовлено потребами часу. Переважну більшість таких публікацій складають філософські осмислення дійсності та прогнози на майбутнє.

Окремі автори, наприклад, Олег Головенський («Репортер»), Володимир Єшкілев («Репортер»), надають перевагу саме цій тематиці, осмислюючи різноманітні аспекти філософського підґрунтя творення нашої держави. Наприклад, у подачі «Естетика вища за етику» з підзаголовком «Як опанувати владу в Івано-Франківську і при цьому отримати задоволення» [122] Олег Головенський аналізує «знакові», на його думку, явища в українському політикумі («мер-Анушкевичус» та «Громадський форум»), принципи, за якими повинна відбуватися організація суспільства в наш час, якими мають бути мета та цілі громадських та політичних організацій, істинність тих чи інших цінностей, на яких ґрунтується певна політична чи суспільна система.

Відтак, він доходить висновку, що на зміну нинішнім нетривким утворенням мають прийти організації, що за основу візьмуть вічні (абсолютні) цінності, а українське суспільство нині «цікавить насправді не дешеві хліб і ковбаса, про які тільки й говорять політики, а – видовища, естетика». Автор переконаний, що починатися реформування суспільства повинне саме з регіонів, тому звертається увага на важливість регіональної преси у процесах державотворення.

Цей же автор піднімає питання бездуховності нинішнього суспільства у подачі «Криза тілесного» [123], дає свій доволі песимістичний та зовсім

неаргументований прогноз майбутнього України та своє бачення виходу з ситуації: «Важливими стануть вміння колективних спротиву та самооборони. Новітні «комуни», щоб не спізнитися, треба організовувати вже сьогодні(!)». Мета таких публікацій – не підштовхнути людину до конкретних дій, а змусити задуматися над ситуацією в Україні та світі, спонукати її до самостійних пошуків нестандартних моделей розвитку українського суспільства та нового світового порядку. Автор також зачіпає питання масонства, хоча й не розкриває його суті та не конкретизує, як його основоположні принципи можна втілити в реальність Івано-Франківська.

Якою буде українська держава, в яких напрямках відбуватиметься процес державотворення, якщо президентом стане Юлія Тимошенко – розмірковує Володимир Єшкілев у своїй подачі «Перед Останнім боєм» [153]. Важко сказати, наскільки замовним є такий матеріал і хто виступає замовником, оскільки складання прогнозів на майбутнє, не завжди в коректній формі, і часто-густо доволі фантастичних – характерні ознаки стилю Єшкілева. Хоча тут є доволі багато філософських узагальнень, проте такі «прогнози» не слід сприймати як результати серйозних досліджень, це скоріше замальовка, «думки з приводу», які спонукають читачів до роздумів про майбутнє України, про те, яку державу ми хочемо мати і яку будуємо.

Тому можемо зробити висновок, що філософські роздуми про сучасне і майбутнє української держави є популярними серед авторів проаналізованих нами видань, але їм бракує цілісності, системності та власне наукового підходу, тому їх можна скоріше назвати філософствуваннями, аніж філософією.

Питання *релігії* завжди було невід'ємною частиною українського державотворення. У деякі моменти нашої історії поняття віри, нації та держави були якщо не тотожними, то взаємозамінними, адже саме за віру боролися наші предки з турками, татарами і поляками, питання релігії не втратило своєї важливості та гостроти і в наступні століття. Міжконфесійні

протиріччя не припинилися і в незалежній Україні, де за віруючих змагаються як мінімум три найпопулярніші Церкви.

Питанню релігії у Галичині традиційно приділяють велику увагу, адже на відміну від східних і південних регіонів, де більше вкоренився радянський світогляд, галичани навіть у часи СРСР продовжували підпільно ходити до церкви, хрестити дітей, вінчатись і т. д. А головне – релігія завжди була основою світогляду жителів Прикарпаття, тому в публікаціях у газетах Івано-Франківщини вона розглядається як неодмінний елемент державотворення.

Найчастіше питання релігії висвітлює «Галичина». Автори намагаються розібратися у складних *міжконфесійних відносинах* [24, 63, 189], переважна більшість таких публікацій має державотворчу мету – об'єднання всіх українців однією релігією. Наприклад, невеличка замітка «Більшість українців – за єдину Помісну Українську Православну Церкву» [24] наводить дані соціологічного дослідження, згідно з яким «45% респондентів позитивно ставляться до створення єдиної Помісної Української Православної Церкви на основі Київського патріархату». До цього ж висновку підводить читача публікація «Володимир Великий хрестив Київську Русь» [88].

Про великий внесок Української Греко-Католицької церкви у процес українського державотворення ведуть мову Богдан Вівчарик і Мирослав Кіндрачук у подачі «УГКЦ — статус патріархату!» [63].

Про спекулювання релігійними питаннями у своїх імперських цілях сусідньою Росією йдеться в публікації Романа Івасіва «Між Константинополем і Москвою» [189]. Автор показує повну залежність УПЦ Московського патріархату від Росії, її агресивність і просто абсурдне нехтування основними християнськими принципами, а також за допомогою різних аргументів підводить до думки про те, що саме УПЦ Київського патріархату є наступницею Церкви Київської Русі й саме довкола неї в майбутньому можливим є об'єднання всього українського народу.

Популярними є і публікації, присвячені *історії релігії та церков*, адже ці питання тривалий час були під забороною, особливо все, що стосувалося УГКЦ. Зокрема, подача «Володимир Великий хрестив Київську Русь» [88] показує єдність держави і церкви у часи Київської Русі, величезний вплив церковних канонів на формування державного устрою. Про хрещення Русі та роль релігії в українській історії йде мова також у матеріалі Василя Мороза «Це була перша перемога» [271].

Видання Прикарпаття зазвичай велику увагу приділяють питанням *культури*, особливо у традиційних її проявах. Об'єктом дослідження для авторів стає як історія, так і основні тенденції сучасності, розглядаються найбільш злободенні проблеми, подається інформація про події культурного життя. Проте варто відзначити і те, що автори переважно розглядають всі явища сучасної культури у парадигмі традиційного для цього регіону розуміння культури, тобто культурний простір ставиться в певні рамки з чіткими морально-етичними орієнтирами. Хоча з часом робиться все більше спроб по-новому осмислити нашу минувшину та сучасність: Юрій Винничук засуджує міфотворення в українській історії та культурі [287], Володимир Єшкілев гостро критикує сучасну квазіпатріотичну псевдокультуру, показуючи її як «ширпотреб» на ринку дешевих політтехнологій [152].

Характерною рисою більшості публікацій є те, що процеси в культурному житті осмислюються у контексті державотворення, їхня важливість теж часто визначається внеском у розвиток української державності. Традиційна парадигма державотворення відводить величезну роль власне культурі у становленні й розвитку української держави.

Велику роль в історії України відіграло товариство «*Просвіта*», про сучасний стан і перспективи цього осередку культури йде мова у багатьох публікаціях. Про діяльність «*Просвіти*» у селищі Єзуполі – розповідає Степан Бойко [26]. Критичною і оригінальною є подача Юрія Будзика [35], присвячена минулому та сьогоденню івано-франківської «*Просвіти*» та тому,

яку функцію вона повинна виконувати на цьому етапі розвитку української державності.

Згадуючи величезну популярність «Просвіти» в 20-30-ті роки минулого століття, Юрій Будзик сумно й обурено констатує занепад та навіть певну деградацію цієї організації в нашому краї. Автор подає цікаві ідеї щодо того, як організувати роботу «Просвіти» та вказує на ті завдання, які вона мала б виконувати у державотворенні на сучасному етапі: «... товариство варто перетворити на дуже потужний ідеологічно-пропагандистський центр. Не сподіваючись на допомогу «Києва», «Просвіта» Івано-Франківська як сформована і організована структура, яка має свої осередки в багатьох центрах, повинна використовуватись для розповсюдження інформації ідеологічного і просвітницького плану... Використовуючи просвітянську газету, типографію, а також студії звукозапису, необхідно вести активну пропаганду українських національних цінностей та інтересів серед населення держави й серед української діаспори, яка має стати важливим елементом у цьому протистоянні з агресією проти України. На базі «Просвіти» необхідно створити координаційно-інформаційний центр, який буде організовувати відбір, навчання і виховання державницьких лідерів з наступних їх призначенням на державні посади. Цей відбір і навчання мають бути прозорими, з використанням найновіших методик психології, соціології, управління і соціальної етики. Усі ці заходи мають підготувати правлячу еліту, виховану в одному ідеологічному напрямку... Для впровадження усіх цих заходів варто вимогливіше добирати керівництво «Просвіти»...» Такі ідеї хоча й виглядають дещо утопічно, проте свідчать про живий розвиток державотворчої думки, небайдужість громадськості загалом та журналістів зокрема до питань творення української державності, формування ідеологічно здорової нації, яка є запорукою подальшого успішного розвитку української державності.

Напрочуд актуальним залишається *мовне питання*: Галичина – регіон традиційно україномовний, тому утиски нашої мови і відсутність належної підтримки з боку держави хвилюють авторів Прикарпаття. Зокрема, в одній із публікацій [478] подаються думки завідувача кафедри слов'янських мов Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника з приводу ролі діалектів, історичних коренів сучасного варіанту літературної мови та теперішньої мовної ситуації в Україні. Газета «Репортер» провела опитування відомих людей Західної України на тему «Російська мова в Україні» [365], з якого видно, що хоча погляди галичан на статус російської мови в нашій державі можуть сильно відрізнятись, проте вони можуть прийти до спільного знаменника, на відміну від інших регіонів. Мовне питання часто піднімають і політики на зустрічах з пресою, наприклад Володимир Литвин [89, 236].

У пресі Івано-Франківщини не оминають увагою і питання *літератури*. Окрім рецензій на нові видання та публікацій про зустрічі з відомими письменниками, автори розглядають і питання розвитку літератури в контексті державотворення. Про це йдеться у публікації, присвяченій зустрічі голови ОДА Миколи Палійчука з членами обласної організації НСПУ – «Чим наше слово відгукнеться» [100]: «Її голова Василь Добрянський розповів про позицію письменницької спілки в нинішніх державотворчих процесах, обстоювання нею засад української України. Йдеться передусім про стривоженість літераторів долею мови титульної нації, немічністю вітчизняного книгодрукування, тим, що інформаційний простір нашої держави, по суті, віддано на відкуп її зовнішнім і внутрішнім недругам. Болить письменників і різке зниження планки морально-естетичних критеріїв на центральних телеканалах». Про призабуті імена української літератури ми дізнаємося з публікації у «Галичині» [407].

Немаловажними у контексті державотворення є питання освіти та науки, адже лише національно свідомі громадяни, які є справжніми

професіоналами своєї справи, можуть творити успішну і процвітаючу державу. Без належного розвитку освіти і науки неможливий будь-який прогрес. Система освіти забезпечує не лише знання і професіоналізм наших громадян, а й закладає до певної міри основи світогляду, впливає на формування культурних і духовних цінностей, сприяє вихованню патріотизму. Розвиток науки забезпечує країні достойне майбутнє у світовій співдружності держав і є одним із стратегічних завдань державотворення.

Питанням науки і освіти хоча й присвячено менше публікацій, аніж попереднім темам, проте вони теж часто стають об'єктом уваги прикарпатських авторів. Про значення реформи в системі освіти, зокрема введення зовнішнього незалежного оцінювання, для подальшого розвитку нашої держави йдеться у інтерв'ю з экс-керівником обласного управління освіти Зеновієм Береговським [274].

Мета цих нововведень – «досягти справжнього громадського контролю за якістю освіти майбутніх фахівців», стверджується у публікації. Мова йде не лише про конкретні зміни в системі освіти, а й про концепцію цих змін загалом, завдання школи на сучасному етапі, тому можемо говорити про те, що це інтерв'ю є доволі цікавим і актуальним у контексті державотворення, однією зі складових частин якого є політика в освітній сфері.

Концепцію освіти у контексті державотворення розглядає подача «Петро Кононенко: Найкраще, що ми можемо дати нашим дітям, – це навчити любити Україну» [360] за матеріалами науково-практичної конференції «Проблеми і шляхи вдосконалення національно-державницького виховання на етапі розбудови українського суспільства», що відбулася у Верховині. Головний доповідач – академік Петро Кононенко – піднімає різні аспекти проблеми Концепції національно-державницького виховання, розглядає її на високому науковому рівні.

Практичніше спрямування має публікація «Чому не треба вчитися» [464], в якій автор дає аналіз сучасної системи вступу до ВНЗ, критикує її



недоліки, розглядаючи їх у перспективі, їхній майбутній вплив на державотворення.

### 3.2. Історичні аспекти проблеми державотворення

Однією із найбільших груп публікацій є матеріали, що розглядають різні аспекти української *історії* у контексті державотворення. Ця проблематика є дуже популярною у пресі Івано-Франківщини. Приклади минулого надихають українців на нові звершення, історичний досвід державотворення дає цінні, хоча й не завжди приємні уроки. Тільки громадяни, які добре знають свою історію, можуть свідомо і зважено підходити до державотворення, будувати нову незалежну державу.

Автори публікацій звертають увагу на ті періоди нашої історії, що мають найбільше значення для державотворення, що старанно замовчувалися різного роду окупантами, а відтак маловідомі значній частині наших співгромадян. Тому чи не найбільша кількість публікацій цієї групи має на меті *відновлення історичної справедливості* [81, 74, 238, 397, 110] та *заповнення* так званих «білих» плям в історії [36, 105, 237, 106, 317, 131, ]. Автори вказують на необхідність вивчення історії своєї батьківщини, наприклад Василь Лизанчук у своїй подачі «І чужому научайтесь, й свого не цурайтесь» [235], з метою правильної оцінки подій минувшини й адекватного реагування на виклики, що ставить перед нами сьогодні, вибрати правильний шлях у майбутньому. Піднімається також питання історичного міфотворення, що притаманне нашим науковцям [287], автор подачі переконує в необхідності об'єктивного висвітлення історії, уникаючи безпідставного самовозвеличення і самовихваляння.

Серед історичних публікацій чимало подач, що втілюють у художній формі спогади учасників тих чи інших подій та часто носять автобіографічний характер [120, 37], це переважно публікації в «Галичині»,

«Вечірньому Івано-Франківську» та районній пресі. Чимало таких публікацій великі за обсягом і продовжуються з номера в номер [36, 37].

Серед усіх історичних подій, персоналій і проблем автори публікацій об'єктом висвітлення обирають ті аспекти, що якнайповніше демонструють волю нашого народу до незалежності, його досвід державотворення. Чимало цікавих публікацій стосуються *Київської Русі* [88], зокрема *прийняття християнства* [88], *Галицько-Волинського князівства* [327], адже ці державні утворення є яскравим прикладом того, що українська держава має великий потенціал і повинна посісти достойне місце у світовій співдружності держав.

Місцевий колорит та особливості галицької ментальності проявляються у публікаціях, присвячених державотворчій ролі героїв Прикарпаття – *опришків* [378, 220], що на думку авторів таких матеріалів втілюють усі найкращі риси українського народу – відвагу, мужність, любов до рідного краю і готовність боронити його до останньої краплини крові.

Чи не найбільше публікацій присвячено темі визвольних змагань *ОУН-УПА* [105, 429, 49] та провіднику нації *Степану Бандері* [202, 238, 463, 405, 17]. Проливаючи світло на маловідомі сторінки історії, автори часто торкаються теми *трагедії під Крутами* [106, 29, 474], починаючи від історичної ролі і закінчуючи подробицями цієї події. Особливо актуальною для івано-франківських ЗМІ, у зв'язку із відзначенням на державному рівні, стала тема *Голодомору 1932 – 33 рр.* [397, 74] Згадуються й інші персоналії, зокрема, Симон Петлюра [237], Ярослава Бандера [38], Довбуш [127], Олекса Гірник [410], Семен Височан [450] та інші.

Автори приділяють також велику увагу *історії Івано-Франківщини*: історичній ролі древнього Галича [327], Коломийщини [412], визволенню Івано-Франківська від фашистських загарбників [156], гуцульським визвольним рухам [37], місцевим традиціям та історичним пам'яткам [471], діяльності місцевих істориків і літописців [220] та іншим питанням. Трапляються публікації про *ЗУНР* як приклад української державності [73].

Роль і місце в українській історії дивізії «Галичина» є до цього часу суперечливим питанням [238].

Окремою темою публікацій, що стосуються української історії, є *вшанування національних героїв та відзначення пам'ятних дат*. Найпопулярнішими за проаналізований нами період часу у пресі Івано-Франківщини були дискусії щодо Меморіального комплексу Степану Бандері в обласному центрі [144, 84, 341], а також спорудження монументів цьому видатному патріоту в інших містах [321, 95], заходи щодо вшанування УПА [449, 81, 93, 242], героїв Крут [106, 474], жертв радянського терору [61], героїв Великої Вітчизняної війни [104], Івана Франка [44]. Усі ці публікації не лише відображають проблематику нашого часу, а й звертаються для аргументації до історичних подій, намагаються передати суть того чи іншого аспекту нашої історії, зробити висновки на майбутнє.

Юрій Будзик не оминає увагою також інші питання культури, зокрема виховання дітей та молоді [32], а точніше, на думку автора, цілеспрямовану політику, спрямовану на деградацію та вимирання нації. Він розвінчує деякі міфи, що активно нав'язуються нам як по телевізору, так і шляхом різних «просвітницьких» акцій, піднімає проблеми, що давно назріли в суспільстві, і безумовно, мають, негативний вплив на формування нашої молоді, а отже й на майбутнє нашої держави: пропаганда сексу і насильства, бездуховності та цинізму, обмеженості й споживацького ставлення до життя.

В есе «Культура і цивілізація» [33] Юрій Будзик веде мову про культурну агресію щодо України та необхідність протидіяти їй. З одного боку, Захід насаджує свою псевдокультуру – бездуховний шоу-бізнес, який «використовують як психозброю задля деградації масової свідомості». З другого боку – «У Росії ті ж заокеанські технології «людського отупіння», але з адаптованими під слов'янський менталітет елементами».

Автор наголошує на високій самобутній національній культурі українців та стверджує, що наші вороги протягом століть і навіть тисячоліть

використовували культурну агресію як метод боротьби: «Слов'яни до хрещення мали таку високорозвинену цивілізацію, яка за рівнем своїх знань про людину, космос і Бога незрівнянно перевершує сучасну технологічну цивілізацію Заходу. Наприклад, слов'яни володіли чотирма основними видами письма: черти, різи, буквиця і руни...»; він також пророкує Україні велике майбутнє як центру «Слов'яно-Арійської Цивілізації».

Проаналізувавши значний масив публікацій івано-франківської періодики, що подаються у контексті державотворення, ми дійшли висновку, що більшість із них присвячені минулому або вирішенню злободенних проблем сьогодення, і лише незначна частка матеріалів спрямована на майбутнє. Орієнтація на минуле – характерна риса не лише публікацій івано-франківських авторів, а й неодмінна складова української державотворчої думки.

Така особливість державотворчого дискурсу має свої причини: історія України старанно замовчувалася в часи Радянського Союзу, багато разів переписувалася істориками імперій, до складу яких входила наша держава. Тому відновлення історичної справедливості – важлива складова державотворення, виконання цієї функції значною мірою покладено на ЗМІ. Хоча за роки незалежності, особливо на початку 90-х років, вийшло у світ чимало публікацій у газетах і журналах, книг, радіо- та телепередач, присвячених цій тематиці, проте вона залишається актуальною і сьогодні. Тільки пам'ятаючи своє минуле, проаналізувавши його помилки і досягнення, можна зробити правильні висновки та побудувати справді сильну і справедливую державу.

В Україні ця проблема стоїть особливо гостро: ми часто не знаємо своїх героїв, забуваємо важливі історичні віхи, не виносимо уроків з помилок, повторюючи їх знову й знову. Тому апелювання до минулого має велике значення для вирішення проблем сьогодення.

Проте такий стан справ має і зворотній бік – наша державотворча думка не орієнтована на майбутнє: немає повноцінного дискурсу щодо майбутніх шляхів розвитку України, рідко аналізуються державотворчий досвід та стратегії розвитку державності інших країн, більшість патріотичних заходів покликані вшанувати пам'ять історичних подій та минулих поколінь, натомість мало уваги приділяється молоді, концепції розвитку української державності. Івано-Франківська (як і всеукраїнська) преса рідко повідомляє про ініціативи, що мають на меті стратегічний розвиток тієї чи іншої сфери, це віддзеркалює не стільки позицію ЗМІ, як державотворчу лінію влади, що мало уваги приділяє розвитку молоді, далекоглядним стратегічним проектам, героїчним вчинкам сучасників.

Примітно, що напрочуд злободенним питанням як для громадськості Івано-Франківська, так і для місцевих ЗМІ стало питання спорудження меморіального комплексу Степану Бандері. Різним аспектам цієї проблеми присвячено чимало публікацій практично у всіх місцевих газетах [84, 109, 144]. Дискусії виникали як щодо місця встановлення монументу, так і щодо масштабів вшанування провідника нації. З цих публікацій видно, що громадськість та політикум Івано-Франківська ще не визначилися щодо місця Степана Бандери в історії України та щодо питання вшанування пам'яті героїв узагалі. Тема спорудження монументів є дуже популярною у пресі Прикарпаття [95, 321, 341, 463].

Значний масив публікацій присвячений проблемі відновлення історичної справедливості щодо діяльності УПА [81, 93, 105, 238, 315, 399, 429]. Часто піднімається тема Голодомору [397], бою під Крутами [29, 106, 474].

Ця проблема – проблема орієнтації на минуле, а не на майбутнє – не залишилася поза увагою журналістів та редакторів Прикарпаття, вона розглядається в низці публікацій у тому чи іншому контексті. Зокрема, злободенне питання про фінансування спорудження меморіального комплексу Степану Бандері та спорудження спорткомплексу Микола Волков у своїй подачі «Бандера чи спорт? Бандера і спорт!» [84] розглядає саме в такому ключі: «Абсолютна більшість івано-франківців більшу частину «інвестувала б у майбутнє», звичайно віддавши належну шану і героїському минулому», «Між минулим і майбутнім ми, українці, чомусь постійно і вперто обираємо виключно минуле. Можливо тому майбутнє наше таке сумнівне і невизначене?».

Окрім того, автор вказує на те, що саме проекти, пов'язані з вшануванням героїв минулого, видаються нашим політикам вигіднішими: «Виявилось, що на минуле, яке «тісно пов'язане з політикою», гроші у міста знайшлись... видається, що таке можливе тільки коли це стосується об'єктів, які пов'язані з політикою та можуть підвищити рейтинг міських політиків». Він вдало обрав ракурс висвітлення проблеми: він закликає до дискусії, змушує задуматися над самою проблемою пріоритетів. До таких же висновків приходять і автор рубрики «Політ-аналізи» [341]: «... чому шановна громада з таким ентузіазмом не опікується міськими проектами, спрямованими не до минулого, а у майбутнє: технопарками, скажімо, чи колл-центрами? Адже за радянських часів, кажуть, не тільки монументи будували, але й космодроми». Проте, на наш погляд, таких матеріалів явно не достатньо, щоб вони змогли реально вплинути на стан речей.

Слід також зазначити, що співвідношення публікацій, присвячених минулому, неоднакове у різних ЗМІ, так найбільше таких подач у

«Галичині», «Західному кур'єрі» та «Світі молоді», а також у районній пресі. Знаковим є те, що головний редактор газети «Верховинські вісті» Дмитро Ватаманюк у своїй підсумковій статті «Віхи нашого життя» [44] вважає, що «найважливішою подією минулого року для України було все-таки 150-ліття від народження Івана Франка, генія світового масштабу». А також: «А цей, 2007 рік маємо приурочити 130-річчю від дня народження визначного письменника, мистецтвознавця і фольклориста, драматурга Гната Хоткевича». Ці цитати свідчать про певну обмеженість трактування державотворчих процесів, орієнтацію на реалії минулого, відсутність усвідомлення процесів, що насправді зараз відбуваються у державі. У незалежних виданнях (наприклад, «Галицький кореспондент», «Репортер») такі публікації присутні, але у них менше публіцистики, натомість частіше подаються нові цікаві факти, висвітлюються інші аспекти проблем, самі проблеми розглядаються під іншим кутом зору.

З цієї властивості ЗМІ Прикарпаття, а саме – постійної орієнтації на минуле, впливає інша особливість, що притаманна значній частині публікацій – формування негативних стереотипів щодо різних аспектів українського державотворення.

Зокрема, виходячи з проаналізованих нами публікацій, можна прийти до висновку, що в силу своїх ментальних особливостей українці не здатні до створення держави, або ж не спроможні утримати здобуту незалежність і провадити державницьку політику. Про схильність нашої «еліти» до політиканства та пустих балачок замість конкретних справ йдеться у публікації «Бо війна війною...» [179].

У подачі Василя Бойчука [29] теж йдеться про риси українців, що завжди перешкоджали створенню державності: «Чи це доба Руїни, чи час національно-визвольних змагань 1917-1921 років, чи період Другої

світової війни. Нас завжди переслідували і ослабляли наші внутрішні суперечності та українські політичні чвари... в їх основі лежать реальні відмінності, які склалися історично між різними регіонами України. Вони знаходять своє відображення на ментальному рівні українців. У цьому полягає трагізм нашої нації. Коли нам необхідно об'єднуватися в боротьбі проти ворога, ми навпаки – розз'єднуємось... І ще одне потрібно усвідомити – у своїй боротьбі ми завжди були самі, без союзників та соратників, оточені ворогами. Маючи дві такі складові – внутрішню і зовнішню, ми були приречені жити без своєї державної інституції». У подачі Андрія Микитина «Міська політика: квітневі тези» [253] йдеться про таку рису української ментальності, що можна охарактеризувати прислів'ям «Де два українці – там три гетьмани».

По-друге, пресі, як і взагалі державотворчій думці України притаманна одна дуже показова риса: українці пишно «святкують» дні своїх поразок. Багато сказано про уроки, які молоде покоління повинне винести з трагічних подій, якими багата українська історія, проте власне, який корисний досвід можна почерпнути з сумних сторінок нашої історії – автори та промовці не поспішають конкретизувати, окрім хіба усвідомлення того, що таких трагедій більше не можна допустити. Яким чином не допустити повторення помилок минулого (а історія показує, що наш народ завжди робить схожі промахи) – автори таких публікацій теж не уточнюють, окрім необхідності творення демократичної суверенної незалежної держави і т. д.

Зазначимо, що таке однобоке трактування історії є рефлексорним і має численні негативи: перш за все, формується образ вічно гноблених і скривджених, складається враження, що в українській історії крім поразок нічого не було. Це негативний стереотип, який відштовхує молодь, перешкоджає вихованню патріотизму, створює хибне уявлення



про неспроможність українців перемагати і ефективно розбудовувати свою державу. Він уже на рівні підсвідомості закладає відчуття меншовартості, замість того, щоб формувати в українців свідомість нації переможців, нас змушують зациклюватися на наших поразках і невдачах. Безумовно, при такій історико-державотворчій парадигмі будь-який прогрес дається дуже важко, адже вже з пелюшок в українців сформувалися негативні установки, які перешкоджають рухатися вперед, особливо за несприятливих умов.

Це дає підстави говорити про певну інфантильність української державної ідеології: мова йде не про те, щоб забувати трагічні сторінки нашої історії, проте у нашої держави немає живої, життєстверджуючої доктрини, яка би надихала на нові звершення, захоплювала, вселяла віру. Наші політики йдуть давно протореним шляхом і не розуміють та не хочуть розуміти, що новий час потребує нових ідей і нових підходів. Що Україні зараз, як ніколи, потрібна сильна ідеологія, позитивна ідеологія, що змогла би об'єднати і так розчарований і зневірений народ в єдину націю.

Таким чином, ми підходимо до однієї з основних проблем української державотворчої ідеології – у нас немає героя-переможця, який би не лише боровся за Україну, а й перемагав. Навіть якщо досвід боротьби героя позитивний, то закінчувалося його життя переважно трагічно. І саме на трагізмі долі національних героїв наголошують у своїх подачах автори галицьких, і не лише галицьких ЗМІ. Зокрема, у статті «Симон Петлюра і Франція» [237] Олександр Луговий розповідає про поневірвання цього визначного діяча на чужині та його трагічну смерть від руки вбивці. Закінчується стаття доволі песимістично: «скільки ж часу ми ще шукатимемо кращої долі у світах, розчиняючись

поміж інших націй, вмиратимемо на чужині і не зводитимемо свій український дім?».

Безумовно, такі публікації мають велике виховне значення, показуючи важкий шлях нашого народу до незалежності, приклад людей, що поклали життя на вівтар нашої державності. Проте тут присутній і негативний момент: утверджується негативний стереотип про те, що доля українського героя завжди трагічна, а його боротьба у кінцевому результаті з об'єктивних чи суб'єктивних причин закінчується поразкою. А такий стереотип є дуже шкідливим для виховання молодого покоління, побудови сильної незалежної держави.

Виходячи з усіх перелічених вище особливостей висвітлення державотворчих процесів у ЗМІ Прикарпаття, можемо зробити висновки про те, що державотворча думка представлена дещо застаріло й інертно.

У всіх країнах світу постійно ведеться робота над питаннями розвитку держави, пошук нових шляхів державотворення, переосмислення цих проблем відповідно до реалій і тенденцій сьогодення. Життя – це постійний рух вперед: нові обставини вимагають нових рішень, оновленої, сучасної стратегії державного розвитку. Ці процеси закономірно знаходять висвітлення у засобах масової інформації. У нас, судячи з публікацій на цю тематику у пресі, державотворча думка розвивається доволі мляво, а засоби масової інформації не піднімають цю проблему на належному рівні. Складається враження, що у нашій країні державотворча думка законсервувалася на певному етапі свого розвитку, а автори державотворчих концепцій і публікацій з проблем державотворення продовжують жити колишніми реаліями і проблемами, ігноруючи зміни, що відбулися на світовій арені та в житті нашої держави. Не можна сказати, що проблематика, яка піднімається авторами Прикарпаття у публікаціях з державотворення,

не є актуальною, проте на черзі дуже багато злободенних питань сьогодення, нові обставини та тенденції, що просто не можна не брати до уваги, ведучи мову про зміцнення української держави. Натомість у проаналізованих нами публікаціях процеси державотворення розглядаються наче ізольовано в часі і просторі, а концепція державотворення не адаптована до реалій сьогодення. Автори розвивають тему наче по інерції, повторюючи гасла 90-х років, а то й початку століття, коли державотворча думка розвивалася напрочуд активно і над питаннями державотворення працювала ціла плеяда видатних діячів, політологів, філософів.

У більшості проаналізованих нами публікацій з державотворення автори апелюють до минулого, вважаючи досягнення тогочасної державотворчої думки апогеєм, найкращим зразком, на який слід рівнятися і який ніколи не втратить своєї актуальності. «Віхи нашого життя» Дмитра Ватаманюка [44], «Повсякчас і нині слава Україні!» Богдана Вівчарика [69], «Розбудімо дух Довбуша!» (інтерв'ю з Андрієм Микитиним) [127], «Схаменіться, станьте українцями або про дві ментальності» (підготовлена Олегом Вівчаренком) [201] та багато інших публікацій, особливо у районній пресі, є яскравим прикладом беззаперечного авторитету державотворчих концепцій давно минулих років.

Окрім того, слід відзначити іншу характерну особливість проаналізованих нами матеріалів: їхні автори розглядають процес державотворення відокремлено від світового контексту, рідко береться до уваги досвід інших держав, немає адекватного аналізу сучасної зовнішньополітичної ситуації. У пресі Прикарпаття по інерції пов'язують подальші процеси державотворення в Україні з Америкою та Західною Європою, наче не помічаючи сучасних нюансів взаємовідносин між

державами. Адже якщо на початку століття Америка була для українців мало не символом демократії, то тепер ставлення до американської зовнішньополітичної лінії та внутрішнього устрою в українському суспільстві дещо інше, з'явилися нові важливі нюанси у взаємовідносинах України з НАТО та ЄС. Натомість автори за інерцією продовжують вбачати в союзі з Заходом панацею від всіх українських бід: «Нам потрібно робити все для того, щоби забезпечити Україні суверенітет і мир. А для цього необхідно, щоби Україна вступила до НАТО» [104].

Слід констатувати і доволі низький рівень матеріалів з державотворення: вони сповнені патріотичної риторики, проте майже не трапляються посилання на серйозні наукові розробки, рідко подаються коментарі експертів.

Автори часто використовують застарілий інструментарій, використовують популярні раніше публіцистичні прийоми і жанрові форми, таким чином їхні публікації не йдуть в ногу з часом, а по духу та за формою належать до попередніх епох, і не дуже цікаві та переконливі для сучасної читацької аудиторії, особливо її молодіжного сегменту.

Судячи з проаналізованих публікацій, можемо зробити висновок про певну неповноцінність української державотворчої думки, адже значна частина проаналізованих нами подач з державотворення є прихованою політичною рекламою та має популістський характер. Їхня мета – вплив на читача з подальшим формуванням його політичних уподобань, а зовсім не пошук шляхів державотворення та втілення в життя державотворчих концепцій та ефективних проектів розвитку нашої держави. Натомість живого дискурсу з проблем державотворення у пресі майже немає.

Не можна не відзначити те явище, що інертність, застарілість та інші пов'язані з ними характерні риси публікацій з державотворення та самої державотворчої думки не залишаються поза увагою авторів часописів Прикарпаття.

Зокрема, у подачі Тараса Возняка «Уроки грузинської кризи для України» [83] ми бачимо критику державних діячів, яким власне і належить провідна роль у державотворенні, які проте не здатні «ні осмислити те, що відбувається, ні тим більше якось адекватно зреагувати на це». На те, що нинішні керманічі чи то міста, чи й держави ще за рівнем свого розвитку не готові до здійснення державотворення вказує у своїй подачі «Естетика вища за етику» Олег Головенський [122]: «В античному чи феодальному суспільстві до влади готували з дитинства. Розповідали, що таке Правда, Справедливість, Сенс. В демократичному суспільстві... сенс подрібнішав. Яка мета може бути в будівельника чи начальниці ЖЕКу, що волею партспіску стали депутатами міськради? «Накрати і втекти!»»

Петро Західняк у подачі «Чорний вміст російського телеящика» [169] вказує на відсутність інформаційної політики України в той час, коли інформаційний простір нашої держави постійно атакує Росія з потужною пропагандистською машиною: «якщо ідеологічно майже безсистемна Україна для інформаційного двобою виставляє розрізнений хор «надполітичних» експертів, які гуляють в інформаційному просторі самі по собі, то Росія – нехай і професійних медіачорносотенців, але таких, які творять систему ідеології й пропаганди Російської держави». Автор підкреслює необхідність захисту національного інформаційного простору та формування інформаційної політики як важливої складової державотворення. Фактична відсутність концепції інформаційної політики у нашій державі стала об'єктом уваги Євгена Романишина у публікації «Кайдани порвімо!.. Інформаційні» [362]. Автор переконує читачів, що ми

живемо в інформаційну еру, коли основною і необхідною частиною державотворення є формування національного інформаційного простору, без чого неможливий подальший поступ України як держави. Натомість нинішня система зовсім не задовольняє потреб українського суспільства і не служить національним інтересам, не висвітлюючи ефективно проблематику державотворення: «В інформаційному просторі України вже є потужна мережа ЗМІ. Проте переважна більшість із них виражає космополітичні інтереси своїх власників, яким байдужі наші духовні цінності. Через них неможливо поширювати наш, український за змістом (а не за формою), інтелектуально-духовний, культурно-мистецький продукт».

Оригінально висвітлює проблему застарілості підходів до питань державотворення Володимир Єшкілев у подачі «Проліт над гніздом отстою» [152]. Він вказує на застарілість трактування «професійними патріотами» проблем державотворення, а саме такі трактування переважно пропонує читачеві преса Івано-Франівщини: «Патріотизмові теж час від часу необхідно міняти одяг... Втрати стають помітними, а юні красуні перестають закохуватися в тих, хто співає старі пісні про Батьківщину... Тоді до професійних патріотів приходять професійні іміджмейкери. Технологи зовнішнього». Таким чином піднімається також та проблема, що питання державотворення стали об'єктом маніпуляції різними політичними силами, а пропонувані нам концепції державотворення – результат роботи іміджмейкерів та політтехнологів, а не природного державотворчого процесу. Автор висміює цинічність, обмеженість та схильність до плагіату не вельми професійних українських іміджмейкерів: («Ось, – кажуть вони (рекламісти – прим.) заколотницьким шепотом, – найсвіжіший продукт прадвінутого в бік Грінуея і фон Трієра знаного українського режисера Придуренка. Автора культових стрічок «Коса неземна» і «Баба на Майдані». Мел Гібсон там просто відпочиває. А сюжет фільмочки архетиповий...» Натомість українські «ура-патріоти» постають у публікації відсталими від

життя, обмеженими та неспроможними адекватно реагувати на виклики часу, що, безумовно, впливає на якість концепцій державотворення, які вони пропонують українцям у ЗМІ. Проте слід відзначити, що сатира Єшкілева є часто не зовсім коректною, а проблема показується далеко не вичерпно, поза його увагою залишається багато аспектів.

### **3.3. Ознаки замовності у публікаціях державотворчої проблематики**

Значну частину публікацій, присвячених державотворенню, складають матеріали, що за своєю суттю є рекламними, проте це прихована реклама, що на перший погляд має вигляд звичайної журналістської подачі. Згідно із Законом України «Про рекламу», «прихована реклама - інформація про особу чи товар у програмі, передачі, публікації, якщо така інформація слугує рекламним цілям і може вводити в оману осіб щодо дійсної мети таких програм, передач, публікацій». Відповідно до ч. 3 ст. 9 Закону «Про рекламу», «інформаційний, авторський чи редакційний матеріал, в якому привертається увага до конкретної особи чи товару та який формує або підтримує обізнаність та інтерес глядачів (слухачів, читачів) щодо цих особи чи товару, є рекламою і має бути вміщений під рубрикою «Реклама» чи «На правах реклами». У ч. 5 ст. 9 цього ж закону сказано, що «прихована реклама забороняється». На практиці ж ми дуже часто стикаємося з матеріалами, що не маркуються як реклама, проте більшою чи меншою мірою мають її ознаки.

У професійному середовищі за прихованою рекламою закріпився термін «джинса». Джинса – слово з професійного журналістського сленгу, що означає проплачений, рекламний по суті матеріал, який виходить в ефір чи на шпальту у вигляді звичайного інформаційно-

пізнавального. Ця проблема на сьогодні є однією з найважливіших не лише для української журналістики, а й для світового медіапростору. В Україні питання джинси постало особливо гостро після Помаранчевої революції, коли кумівські «темники» відійшли у минуле, а на зміну їм з'явилася слабо завуальована реклама.

Про джинсу говорять багато, вона присутня практично всюди, але вжити певних заходів щодо неї дуже важко, адже з упевненістю виокремити її з потоку повідомлень майже неможливо. Якщо на Заході та у США дуже поширеною є прихована реклама товарів та послуг, то в Україні домінує політична реклама.

Це так звані іміджеві або піар-матеріали, що мають на меті подати у вигідному світлі того чи іншого політика, політичну партію чи громадську організацію. Вони можуть мати різну жанрову форму: інтерв'ю з відомим політиком, коротенька замітка про заяву певної політичної сили чи розлогий репортаж про подію, до якої причасний об'єкт рекламування, аналітична стаття, що підводить читача до висновку на користь певної політичної сили, програми та ін.

Проаналізувавши публікації в івано-франківських медіа, ми побачили, що дуже часто державотворчий і, зокрема, політичний дискурс підмінюється подачами, що за своєю суттю є політичною рекламою. Фактично незалежних журналістських матеріалів, присвячених цій тематиці, дуже мало, натомість переважну більшість складають публікації, що мають замовний характер. Тематика державотворення є дуже плідним ґрунтом для іміджевих статей політичних партій та їхніх лідерів.

Дуже популярними є інтерв'ю з місцевими політиками [87, 127, 318, 480] та лідерами національного масштабу [236, 218, 213, 214], інформаційним приводом для них часто є візит відомих політиків до



Івано-Франківська. Близькими за змістом до інтерв'ю є подачі за матеріалами прес-конференції, що по суті будуються за тією ж схемою «запитання-відповідь», лише розбавляються коментарями автора публікації [14, 89, 258]. Переважно публікації з приводу візитів відомих політиків у виданнях Івано-Франківщини доволі схожі, навіть судячи з заголовків: «Володимир Литвин: «Провести Україну по межі» («Західний кур'єр») та «Володимир Литвин: Україну треба провести по межі так, щоби не втратити державність» («Галицький кореспондент»). Але слід зазначити, що висвітлення приїзду політичного лідера у різних виданнях має свої відмінності: від стриманого переказу матеріалів прес-конференції до ледь завуальованої, а то й зовсім неприхованої реклами цього лідера та політичної сили, яку він представляє. Точно визначити, який із цих матеріалів є замовним, а який – ні, дуже важко. Адже форма та ракурс подачі інформації можуть бути зумовлені як особливостями авторського сприймання та відображення теми, так і метою подати у вигідному світлі того чи іншого політика, партію, громадську організацію.

Публікації, присвячені вирішенню нагальних питань державотворення, часто є замовними, адже навіть не вдаючись до глибокого аналізу, очевидно, на чий бік схиляє читача автор, хоча починаються такі подачі справді з актуальних проблем сьогодення. Їхні автори розмірковують над питаннями державотворення, а загальні умовиводи подачі зазвичай є дуже слухними і логічно вмотивованими. Проте в кінці такої публікації обов'язково є пряма або опосередкована вказівка на політичну силу, яка в такій ситуації якнайкраще зможе виконати складні завдання державотворення.

У процесі роботи над виданнями нам найчастіше траплялися матеріали, що рекламують БЮТ та його лідера [29, 172, 350]. Деякі з них

роблять це доволі тонко, наприклад публікація народного депутата від БЮТ, завідувача кафедри економічної теорії Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу Дмитра Шлемка «Фінансово-економічна криза: які несе загрози» [475], що повторюється у двох виданнях лише під різними назвами – у «Західному кур'єрі» та «Галичині». Це серйозний та науково обґрунтований аналітичний матеріал, проте кілька фраз про великі заслуги БЮТу («... в цій ситуації так потрібна була робота парламенту, за що вперто і послідовно боровся «Блок Юлії Тимошенко») та вказівка в кінці публікації на партійну приналежність автора наштовхує на думку про певну іміджеву функцію цієї подачі.

Рідше бачимо матеріали, що вихваляють «Нашу Україну» [276, 294], Єдиний Центр [218, 318], «Фронт змін» чи Арсенія Яценюка [14, 258]. Доволі несподіваними для цього регіону виявилися публікації, що рекламують Блок Леоніда Черновецького («Політика над політикою» [20], «Люди більше не вірять у здатність парламентських партій поліпшити їхнє життя» [415]). Дуже рідко, фактично лише у газеті «Прикарпатська правда» подаються іміджеві матеріали Віктора Януковича [5, 176].

Дуже важко визначити, які саме подачі про діяльність місцевих політичних партій та громадських організацій є замовними, а які – інформаційними. Адже саме вони створюють найцікавіші інформаційні приводи у регіоні. Наприклад, у публікації «Допоможемо, не залишимо наодинці» про різнопланову діяльність «Громадського активу Віктора Анушкевичуса» [145] (громадська організація м. Івано-Франківська) розповідає голова цієї організації Олександр Островський. Часто висвітлюються у пресі різноманітні акції активістів ВО «Свобода» – «Вояків УПА вшанували традиційно і нетрадиційно» [93],

«Фотографувались з упівцями» [449], Української народної партії - «Вихід з кризи є – споживай своє» [67], КУН - «Українці потребують захисту?» [436].

Хоча й не настільки часто як політична реклама, але все таки зустрічається так званий «чорний піар»: автори «Прикарпатської правди» звинувачують у всіх бідах Тимошенко та її команду [5, 439, 440]. Явно замовний характер має стаття «Одержимі владою» [294], що в основному критикує Юлію Тимошенко, проводить паралелі між «кланами» Тимошенко та Януковича, натомість цитує представників «Нашої України»: «У «Нашій Україні» переконані, що виборець дасть справедливу оцінку кожній політичній силі». У досліджуваній нами період взаємні звинувачення Прем'єра та Президента на шпальтах газет та інших ЗМІ були дуже частим явищем, фактично у кожному виданні траплялися такі матеріали, що явно мали замовний характер.

Значний масив складають публікації, що за своєю суттю є прямою політичною рекламою – насамперед матеріали від прес-служб. Це можуть бути заяви політичної партії чи громадської організації, наприклад: «ВО «Свобода» вимагає покарати сепаратистів» [80], «ВО «Свобода» за визнання УПА» [81]. Сюди ж відносяться і програмні засади партій та кандидатів, а інші також інші матеріали, що публікуються напередодні виборів [284, 331, 332 ]. А також ті матеріали, що публікуються з поміткою «реклама» чи «на правах реклами».

Не оминають увагою прикарпатські ЗМІ питання цензури та прихованої реклами як тем для публікацій. Хоча про цензуру в івано-франківських виданнях говорять значно менше, ніж раніше, проте, як свідчить опитування «Репортера» авторитетних знавців медіа [460], ця проблема, на жаль, залишається актуальною, особливо що стосується регіональних ЗМІ.

«Галичина» на основі моніторингу, проведеного тернопільською ГО «Студія журналістики «Кореспондент», доводить, що «Галичина» «джинси» не друкує» [102]. Це не єдиний випадок самореклами з боку газети, за досліджуваний нами період часу було ще кілька публікацій у цьому виданні, що прямо чи опосередковано закликали передплачувати чи купувати «Галичину» як найкращу та найчеснішу газету Івано-Франківщини. Слід зазначити, що хоча всі ЗМІ намагаються подати себе в якомога привабливішому світлі як для потенційного рекламодавця, так і для читача, саме «Галичина» у своїх публікаціях наголошує на своїй унікальності та доволі робить це доволі агресивно, наприклад у матеріалі «Тихо стартувала передплата, або про демократію – справжню і містечкову, патріотизм і гроші» [336]. У подачі «Теледебілізація» [311] Олесь Павленко наголошує на згубному впливові телебачення та радить більше читати, «а ще краще передплатити «Галичину», яка пропонує зважену інформацію, об'єктивний аналіз державотворчих процесів, апелює до віри, духовності, найкращого в людині».

Про приховану рекламу у всеукраїнських ЗМІ, зокрема, на телеканалі «Інтер» йдеться у публікації «Свобода слова – лише для своїх» («Інтерасті» працюють на Фірташа й вдаються до неприпустимих у професії маніпуляцій»)» [21], що таврує продажність «Інтеру» та послідовно доводить, що його основним власником є Фірташ. Автор статті Сергій Бахін вказує на те, що всі політичні шоу на «Інтері» є підставними та надають безсумнівні переваги одним, цькуючи інших: «Для Віктора Андрійовича там справжня свобода (про «Свободу слова»): він може поводитися в ефірі вищезазначеного каналу, як господар в оточенні холопів, як справжній цар, сидячи мало не на троні... А ще є «Свобода слова» на «Інтері» для Арсенія Яценюка чи усієї Партії регіонів на чолі з Віктором Януковичем. А ось Тимошенко й іншим членам

демократичної коаліції – зась!» Якщо уточнити, що ця публікація з'явилася в період після так званої «газової війни», то виникає сумнів, чи ця так звана «пізнавальна» стаття теж не є «джинсою».

Напрочуд важливим у контексті державотворення аспектом, на який часто вказують прикарпатські видання, є те, що чимало ЗМІ, зокрема найвідоміших телеканалів, подають матеріали, що за своєю суттю є антирекламою української національної ідеї та служать інтересам російських (чи рідше американських) політиків і олігархічних структур, або ж просто проявляють аморфність та надмірну ліберальність, що межує з продажністю. Наприклад, у подачі «Теледебілізація» [311] автор вказує на безпринципність українських медіа, які заради високих рейтингів запрошують на ефір таких російських шовіністів, як Володимир Жириновський. Цікавою у цьому контексті є також подача Петра Західняка «Чорний вміст російського телеящика» [169], де автор на прикладі телемосту між українськими та російськими телевізійниками аналізує характерні особливості вітчизняного і російського медіапростору в контексті державотворення: «Якщо ідеологічно майже безсистемна Україна для інформаційного двобою виставляє розрізнений хор «надполітичних» експертів, які гуляють в інформаційному просторі самі по собі, то Росія – нехай і професійних медіачорносотенців, але таких, які творять систему ідеології й пропаганди Російської держави». Автор вказує на стратегічну необхідність захищати український інформаційний простір: «Звичайно, за українським глядачем повинно залишатися право дивитися те, що він хоче, але за Українською державою повинно залишатися право на створення своєї інформаційної безпеки». Схожій тематиці присвячена публікація Ігоря Шевчука «Поділити нас не вдасться» [468], де автор на конкретних цитатах показує, наскільки викривлену інформація про

Україну, зокрема Галичину, подають у російських ЗМІ, починаючи від політиків найвищого рівня (Путін, Лужков) і закінчуючи звичайними журналістами.

У контексті прихованої політичної реклами варто згадати про таку неодмінну рису більшості матеріалів, що висвітлюють плани державотворення та мають характер замовного матеріалу, як популізм. В Україні термін популізм найчастіше вживається на означення політики загравання влади з народом для забезпечення популярності, що характеризується демагогічними гаслами, необґрунтованими обіцянками».

Для початку слід зазначити, що проблеми державотворення є дуже вигідними для експлуатації різними політичними силами. Саме під маркою матеріалів про «державотворення» можна чи не найкраще презентувати у медіа свою партію, просувати свої ідеї та програми через ЗМІ з однією метою – збільшення популярності тієї чи іншої політичної сили. І власне проблеми державотворення в такій ситуації мають другорядне значення, не вони є тут основними, контекст державотворення виступає лише засобом для досягнення інших цілей. Та й бачення державотворення, як і передвиборчі програми наших політичних сил, досить схожі й дуже поверхневі. Йдуть красиві тези, так звані «залізні аргументи», але за ними немає ніякої конкретики, немає чіткої програми найближчих дій чи далекоглядної стратегії. Якщо останні елементи і присутні, то переважно це прямий популізм і як показує досвід, про свої «програми» політики забувають досить швидко. Тобто не видно дискурсу, немає пошуків шляхів розвитку української державності, є кілька «універсальних» ідей, які успішно експлуатуються нашими політиками. Зовні все виглядає доволі гладко, а власне питання державотворення висвітлюється у пресі хоча й регулярно, але без

достатньої глибини і уваги з боку редакторів і журналістів. Тобто насправді процеси державотворення, звичайно ж, відбуваються (якщо це можна назвати державотворенням, іноді це більше схоже на руйнацію держави), проте ці процеси протікають латентно і не знаходять адекватного висвітлення у пресі. Натомість під соусом державотворення подають часто доволі низькопробні політичні агітки, що мають на меті під привабливими гаслами проштовхнути до органів влади певну політичну силу, яка за своєю суттю, персоналіями, які її представляють, часто не має нічого спільного з ідеями, які ця політична сила начебто пропагує.

Безперечно, питання популізму, як і питання прихованої політичної реклами, є доволі суперечливими, і достеменно визначити, де закінчується справжня програма дій, а починається популізм, дуже важко. Проте якщо публікація містить лише гасла та загальні фрази без вказівки на конкретні шляхи їхнього втілення в життя, тоді скоріше за все ми маємо справу з черговим популістським матеріалом, що лише формально присвячений актуальним проблемам державотворення, а насправді має зовсім іншу мету. Популізмом грішать публікації, що висвітлюють як питання стратегії розвитку держави, так і поточні проблеми державотворення.

Як логічно було припустити – найбільше популістських гасел ми бачимо в інтерв'ю з політиками всеукраїнського масштабу. У кількох публікаціях Володимир Литвин дає привабливі обіцянки, але без конкретизації, яким шляхом він та його команда планують їх втілити в життя. Наприклад, що стосується особливо популярної на Західній Україні теми підтримки української мови: намір Литвина «пояснити» противникам української мови як єдиної державної, що «знання української мови – це престижна освіта, це престижна робота і це буде

успіх у житті» [89] виглядає щонайменше непереконливо у сучасній ситуації без конкретних кроків для реального, а не декларативного підвищенню престижу української мови. Те ж саме можемо сказати і про публікацію «Ігор Кріль: «Наша мета – повернути людям надію» [218], в якій іде мова про «План оновлення країни», представлений у Верховній Раді, основні сім пунктів плану опубліковано в газеті. Стаття безпосередньо присвячена нагальним питанням українського державотворення, проте слід відзначити такі її характерні риси як декларативність, популізм та відсутність конкретики або ж явна нереальність виконання запланованих кроків.

Популістський характер має інтерв'ю з місцевим лідером новоствореної на той час політичної сили «Єдиний Центр» Павлом Андрусяком [318]. У цій подачі накреслено завдання і мету, концептуальні засади, бачення «Єдиним Центром» подальшого розвитку України, що мають доволі привабливий для народу вигляд. Проте немає системного, цілісного підходу до державотворення та конкретної програми дій цієї політичної сили як на регіональному, так і на всеукраїнському рівні.

У більшості інтерв'ю з місцевими політиками присутній популізм, проте у різній мірі, переважно популістські декларації ідуть поряд із розповіддю про конкретні кроки на благо міста, області, держави. Такі публікації значно ефективніші. Як приклад наведемо інтерв'ю з головою Івано-Франківської ОДА Миколою Палійчуком з приводу річного підсумку його роботи: «Микола Палійчук: «Працюємо командою і злагоджено» [147], «Амбітні починання у річному підсумку губернатора» [76].

Газета «Прикарпатська правда» викриває популістський характер політики представників так званого помаранчевого табору, натомість



подає матеріали про діяльність та програми партій лівого спрямування та Партії регіонів, що теж можна охарактеризувати як популістські, вони містять великий перелік обіцянок, розрахований на широкі верстви населення. Соціалістична партія презентує свою програму «Справедлива Україна» [285], Віктор Янукович пропонує свої шляхи виходу з парламентської кризи та подальшого розвитку України [176] та приписує собі усі позитивні рішення влади [5].

Популістське звучання мають і заклики до об'єднання, що лунають практично від усіх політичних сил, але зазвичай не підкріплюються подальшими кроками [172]. Натомість критикуються дії конкурентів та пропагуються популістські гасла: «На захист інтересів людей» [276].

Сама тема популізму у контексті дій та висловлювань, різноманітних акцій певних політичних сил побічно чи детально розглядається багатьма авторами івано-франківських друкованих ЗМІ. Цікавою у цьому плані є рубрика «Репортера» «Топ-коментар», що подає бліц-опитування відомих людей, переважно політиків, з приводу найзлюбоденніших питань сьогодення. Інтерв'ю невеликі за обсягом, тут немає можливості плавно підвести читача до тієї чи іншої позиції, розвернути аргументацію, а зразу йде певна позиція, яка представляє інтереси конкретної політичної сили. Таким чином, читач бачить замість конкретних роздумів чи стратегії виходу з кризи, бажання використати складну ситуацію, щоб заробити собі додаткові бали, звинувативши у всьому опонентів чи просто розставивши свої акценти. Сам по собі напрошується висновок про популізм наших політиків, про маніпулювання громадською свідомістю, про нові «політичні ігри» в той час, коли країна потребує порятунку.

Яскравим прикладом є публікація «Хто винен у падінні економіки?» [454], де насправді немає дискурсу ні щодо питань

економіки, ні щодо державотворення, натомість очевидним є намагання політиків різної партійної приналежності використати контекст державотворення, щоб підвищити рейтинг своєї політичної сили. Показовою є також публікація цієї рубрики «Ми побачили талановитих популістів, але безталанних державників» [252], в якій подаються коментарі представників різних політичних сил і експертів з приводу дебатів між Ющенком, Тимошенко, Януковичем та іншими у спецвипуску «Свободи на Інтері». Тоді як частина опитаних говорять про те, хто краще і переконливіше виглядав на дебатах, інші ведуть мову про те, що у нас вирішення злободенних питань розвитку державності підмінюється дешевим популізмом: «... їх зібрали до купи розгубленість перед кризою та гіпотетичні дострокові вибори... Усі намагалися тягнути ковдру на себе, маніпулюючи цифрами, і сподобатися глядачам...».

Конструктивно підходить Микола Волков до інтерв'ю з головою міської організації Єдиного Центру Русланом Гусаком [87], вказуючи на популістський характер так званих планів розвитку держави: «Нині в Україні розповсюдилася мода на придумування різноманітних планів розвитку нашої держави, її «прориву», виводу з кризи. Політичні партії запекло змагаються між собою, в кого програма краща та ефективніша. Не став винятком і Єдиний Центр, який днями оприлюднив свій План оновлення країни... Руслане Олеговичу, будьмо відвертими. Від розмаїття програм та планів, придуманих українськими політиками, у пересічного громадянина вже виробилась оскома. Чим же такий унікальний план Єдиного Центру?... Наскільки реальним може бути виконання вашого плану?»

Про популізм у діях уряду, який «вже зараз намагається зробити все можливе, щоб перекласти відповідальність на інших», «це також

«ноу-хау» урядових парників», «маніпуляція, «forever», гостро й іронічно пише у своїй подачі [103] Юлій Гапликашенко (ймовірно псевдонім, що знову ж таки наводить на думку про політичне замовлення).

Ведучи мову про популізм, слід звернути й на таку особливість статей з державотворення, як апелювання до нашого славного минулого, проведення не завжди об'єктивних історичних паралелей, щоби підштовхнути читача до того чи іншого висновку. Василь Бойчук у своїй подачі «Крути і Україна у січні 2009 року, або Чому націонал-демократи повторюють типові помилки у побудові власної держави?» [29] веде мову про неспроможність українців об'єднатися, що є основною перепоною на шляху розвитку державності. Як приклад з сьогодення, він наводить так звану «газову війну» у 2009 році. У цьому контексті він подає газову угоду, підписану Тимошенко, як абсолютну перемогу, а реакцію її політичних противників як банальну заздрість і нездатність ні на що, окрім популістських заяв: «І тут треба зазначити, що ще одним цікавим феноменом українців є те, що, як і в історичному минулому, так і в новітні часи наші ура-патріоти славилися тим, що брали більше горлом, криком, гучними гаслами «Ганьба!», «Зрада!», «Рука Москви!» і т. п. Та коли свій патріотизм доводилося засвідчувати реальними справами, то тут у більшості виходило навпаки – власний інтерес дуже часто підміняв суспільний, громадський... Показовим щодо цього є події і дії окремих наших політиків-патріотів у ході двох «газових воєн» з Росією у січні 2006 та у січні 2009 року».

Спробу маніпулювати національними цінностями і пам'яттю про героїв українського народу бачимо в інтерв'ю з кандидатом на посаду міського голови Івано-Франківська Андрієм Микитиним – «Розбудімо дух Довбуша» [127]. Його пропозиції виглядають зовсім неконструктивно. Є загальні привабливі гасла, проте немає конкретних

пропозицій щодо шляхів подолання найболючіших проблем: «Тим часом, нам, простим городянам, треба збудити славетний дух Довбуша і підняти прапор боротьби за свої громадянські права... Ми гуртуємо в блок «Наше Місто» нові сили під прапором Довбуша і проголошуємо похід на вибори, що ознаменуються перемогою патріотів міста та краю».

Окремо слід згадати публікації, присвячені популізму місцевої влади, зокрема міської влади Івано-Франківська. Наприклад, у подачі «Коло замкнулося» [384] Оксана Соболик веде мову про бездіяльність і безвідповідальність міської влади, що замість того, щоб вирішувати нагальні проблеми, шукає, на кого перекласти вину: «Складається враження, що наша влада зверху донизу стає повноцінною владою тільки тоді, коли вдало і непомітно вміє перевести стрілки». Цю ж тему, лише в іншому контексті авторка розглядає у подачі «Чи бавляться депутати на сесії» [389]. Бездіяльність, непрофесіоналізм та байдужість депутатів до проблем міста стають об'єктом уваги журналістів і в низці інших публікацій: «Перша комунальна» [334], «Приниженим» депутатам любов не допоможе» [101], «За що ми «любимо» чиновників?» [383].

Таких подач не так вже й багато, а сама критика є доволі обережною й обмеженою, адже більшість ЗМІ тією чи іншою мірою залежать від міської влади або ж контролюються своїми власниками, які мають свої інтереси у політичних процесах, що відбуваються в місті та області. Тому такі матеріали часто упереджені.

Цікавою у контексті питання популізму є подача «Юрій Костенко: «Економіка не витримає чергової конячої дози популізму» [213], де відомий політик на конкретних прикладах з наведенням конкретних цифр показує, наскільки популістською є політика уряду. Примітно, що тема взаємних звинувачень політиків у популізмі є однією з провідних у публікаціях з проблем державотворення.

У контексті цих подач можна говорити ще про одну особливість як місцевих, так і всеукраїнських ЗМІ – спеціальне нагнітання атмосфери, своєрідне «залакування» населення, згущення фарб. І якщо в цій ситуації, на жаль, автори публікацій не далекі від істини, то часто змалювання колапсу, що чекає на нашу країну, є одним із інструментів маніпуляції політичними симпатіями населення. Тоді значно переконливіше виглядають явно популістські обіцянки та програми. Цей прийом широко використовують більшість політичних сил.

Замовні матеріали відрізняються доволі широким спектром специфічних мовностилістичних особливостей. Серед них найбільш поширеною є штамп. У подачах, присвячених державотворенню, дуже часто вживаються штампи: як у мовностилістичному плані, так і в плані власне змісту публікацій, ідей, які вони несуть. Стиль таких публікацій – публіцистичний, вони фактично містять дуже мало нової інформації, натомість багато риторичних запитань, повторів, загальновідомих істин та моралізаторства. Характерною їх рисою є надмірний пафос. Це переважно публікації, що приурочені до певного державного свята (День Незалежності, День Злуки та інші), пам'ятних дат історії (День Перемоги, річниця бою під Крутами, день створення УПА та інші), в яких іде мова про шляхи розвитку української державності у минулому і майбутньому.

Значно більше штампів ми зустрічаємо в газетах, в засновниках яких значаться органи влади, в районній пресі. Натомість у газетах, що керуються у своїй діяльності ринковими принципами та які можна вважати умовно незалежними, таких публікацій значно менше. Автори таких видань намагаються уникати штампів у думках та висловлюваннях, шукають щось нове навіть у подіях, що повторюються з року в рік, нові аспекти в начебто давно відомих темах, свіжі погляди та нові мовні звороти.

У цьому розділі ми не будемо торкатися мовностилістичного аспекту цієї проблеми, а зосередимося на змісті публікацій.

Безумовно, штампи мають негативний вплив на читача. По-перше, втрачається новизна, а отже й активність сприйняття, такі публікації переважно проходять повз увагу читача, не зачіпаючи глибших струн у душі, не змушуючи задуматися. Таким чином їхній вплив на читача, всупереч очікуванням, дуже малий. Хоча вони мають на меті насамперед емоційно вразити читача та змусити його задуматися над проблемами державотворення, спонукати до героїчних вчинків на благо Батьківщини. По-друге, до певної міри дискредитується сама проблема, адже очевидна фальш у пишних висловлюваннях авторів, гіпертрофована «патріотичність» таких публікацій, невідповідність між словами та діями викликають у читача скоріше негативні емоції, враження, що його обдурюють та намагаються маніпулювати. Тому часто досягається зворотній ефект: злободенні проблеми українського державотворення сприймаються як щось застаріле та неактуальне, максимум – як пережиток патріотичного піднесення 90-х років.

Хоча з точки зору теорії та практики журналістики штампи і є негативним явищем та недоліком публікацій, мусимо відмітити аудиторну специфічність сприйняття таких публікацій: люди старшого віку сприймають їх доволі позитивно і вважають зразком патріотичної риторики. Це зумовлено низкою причин. У часи Радянського Союзу всі публікації українською мовою, що мали патріотичний характер, таврувалися як націоналістичні та перебували під заборонаю. Тому для людей, що майже все життя прожили в СРСР, такі публікації були і залишаються вершиною державотворчої думки, зразком любові до батьківщини, для них вони завжди були і будуть оригінальними та свіжими. Друга причина такого сприйняття – в часи їхнього формування

як особистостей така форма подачі матеріалу вважалася новаторською та цікавою, її брали за зразок.

Ведучи мову про штампи у журналістських матеріалах, слід насамперед згадати публікації про спорудження монументів та вшанування героїв українського народу, автори яких дуже часто тяжіють до штампів у думках та мовних зворотах. Наприклад, подача «Пам'ятник великому українцеві в Городенці» [321] фактично побудована зі штампів: «Щиро віриться, що виступи всіх гостей, наших краян, аматорів залишать у серцях незгладимий слід, додадуть міцності й сили духу для відстоювання ідей незалежності України, поліпшення добробуту народу. А пам'ятник Степанові Бандері стане не лише окрасою міста, але й символом відданості ідеям Провідника нації». Немає пошуку нових метафор, свіжих форм, немає відчуття сучасного часового контексту, якщо фрази «воскресла Україна – воскресло ім'я Степана Бандери», «його роль ще не оцінена повною мірою, але прозріння українців – процес необоротній» були дуже актуальними та вселяли віру на початку 90-х років, то тепер вони звучать дещо пафосно і застаріло та викликають значні сумніви.

Особливо сильно ці тенденції проявляються у районній пресі, де штампи до певної міри вважаються нормою і неодмінною складовою патріотично забарвлених публікацій: «Бандера – то символ національного єднання... Він все своє недовге життя був сіллю землі української і сіллю в оці ворога» [463]; «Найважливішою подією минулого року для України було все-таки 150-ліття від народження Івана Франка, генія світового масштабу... Очевидно, вони (чиновники – прим.) не усвідомили ще заклику Каменяра, що «Нам пора для України жити!» [44] .

Те ж саме стосується публікацій про ОУН-УПА: «На закрутах історії ОУН не знала хитань і сумнівів і черпала свої сили з народу, з цілющого джерела українського націоналізму, з віри в своє історичне призначення – вибороти, витворити, розбудувати й утвердити навіки Українську самостійну

соборну державу» [68], «Радісно стає на серці і бадьоро в душі, коли бачимо і відчуваємо, що прагнення українського народу до своєї волі і кращої долі є незмінним» [91].

Автори зловживають штампами, пишучи про героїв Крут: «Для всіх, хто знає про нього, він сприймається як символ національної честі, нескореного духу нашої нації... Далеко не в кожній школі, інших навчальних закладах належним чином ведеться патріотичне виховання молоді на прикладі справжніх українських патріотів... За словами Президента Віктора Ющенка, «ця подія стала яскравою сторінкою в історії України, а подвиг українських юнаків – прикладом жертвовного служіння Батьківщині, який належно не оцінено». Так, не оцінено, адже ще дуже багато нерозкритих сторінок. Але тепер Україна привчається шанувати своїх героїв» [474].

Штампами пишуть автори про річниці визначних дат: «Сімнадцять років тому здійснилась мрія багатьох поколінь українського народу – ми здобули незалежність, за яку вмирали, страждали, про яку мріяли покоління українців. Але саме вона стала випробуванням для нині сущих. Її утвердження і розбудова вільної України піддаються важким випробуванням... Але попри все Україна утвердилась як незалежна держава у світовому співтоваристві народів» («Повсякчас і нині слава Україні!», [69]).

Переважно штампами розмовляють чиновники, відповідаючи на запитання чи даючи коментарі журналістам: «Свою незалежність ми здобували тисячі років. І вічна слава й пам'ять тим, хто виборов для нас право, аби ми стояли на цій землі господарями», «... справа патріотичної молоді – утвердити незалежність навіки. І вона свою святу справу звершить всупереч усім перепонам ворогів» [69]; «Приходить до нас усвідомлення, яку безмірно високу ціну нам довелося заплатити за волю і незалежність. Тож маємо берегти їх» [61].



Як не дивно, але вже сприймається як штамп теза про необхідність приходу до влади нових людей, її в тій чи іншій інтерпретації успішно використовують для просування практично усіх політичних сил: «... у приході до влади людей з новим світоглядом» [20], «прихід до Верховної Ради нових осіб неминучий» [415], «сьогодні найважливішим чинником є заміна політичної еліти....» [14], «Наша мета: нова сила – нові люди – нова влада – нова держава» [284].

Часто зустрічаються штампи, що мають на меті вихваляння того чи іншого засобу масової інформації: «І як добре, що є в нас в Україні, в області журналісти, які мають свою позицію, відстоюють свободу слова, що є однією з умов демократичного суспільства. Як добре, що є в нас «Вечірній Івано-Франківськ», чи не єдина в області газета, де не бояться друкувати правду» [141], «А ще краще передплатити «Галичину», яка пропонує зважену інформацію, об'єктивний аналіз державотворчих процесів, апелює до віри, духовності, найкращого в людині» [311].

У пресі, особливо у статтях, що мають замовний характер, рідко розкривають зміст пропонованого чи прийнятого закону, натомість обмежуються фразами: «перемога здорового глузду», «захистити людей», «... це будуть зміни до законів, які захистять право простих людей на працю та її оплату, а також гарантуватимуть соціальні виплати малозабезпеченим» [276], «з прийнятим законом про державний бюджет на 2009 рік Україна не виживе!» [433].

Навіть пишучи про проблеми сучасної української літератури, маючи на меті привернути увагу до творчості письменників сьогодення, автори зловживають штампами, що значно зменшує новизну таких публікацій та їхній вплив на читача, оскільки він починає сприймати такий матеріал як уже давно відомий, а відтак малоцікавий: «Високохудожнє і патріотичне слово поетів, прозаїків, літературних

критиків, книги, що пробуджують в душі читача почуття добра і справедливості, вчать любити свою Батьківщину» [100].

Часто автори вдаються до штампів у публікаціях, що безпосередньо присвячені державотворенню: «Чи гідні своїх високих звань наші народні обранці та високі державні чільники?» [159], «Нам потрібно робити все для того, щоби забезпечити Україні суверенітет і мир. А для цього необхідно, щоби Україна вступила до НАТО» [104].

Різноманітні штампи вживаються не лише багатьма журналістами, а насамперед в агітаційних матеріалах політичних партій та блоків. Вони є дуже зручними для використання політиками, оскільки містять загальноновизнані істини, що позитивно сприймаються читачем та не викликають критики, начебто свідчать про патріотизм та високу державницьку свідомість тих, хто їх проголошує. Тому замовні матеріали політичного характеру, а особливо передвиборчі програми перенасичені штампами. Характерними положеннями програм різних політичних партій, що втілюються у тій чи іншій мовній формі, є: «здійснити рішучий поворот до соціально-орієнтованої економіки, підтримати середній клас» [285]; «суттєво підняти рівень життя людей» [176]; «...сформувати уряд – не заполітизований уряд, який складатиметься із професіоналів» [218], «змінити депутатську недоторканість, запровадити відповідальність депутатів перед виборцями...» [14], «владу – народу» [79], «влада закону», «сильна країна», «свобода людини» [78].

Усі політики закликають на словах до єдності, проте такі заклики уже не мають колишньої сили, а сприймаються як один із публіцистичних прийомів: «Всі політики в момент реальної загрози для країни повинні усвідомити і прийняти ту умову, щоб не тільки ділом, але

й словом не завдати шкоди державі», «сьогодні, як ніколи, потрібна єдність. В єдності – сила!» [172].

Інший публіцистичний прийом, що повторюється у багатьох публікаціях, і вже не сприймається як апелювання до майбутнього виборця, а як типовий елемент політичної статті: «... переконані, що виборець дасть справедливу оцінку кожній політичній силі...» [294].

Штампами зловживають політичні лідери у своїх інтерв'ю (Ігор Кріль: «Наша мета – повернути людям надію» [218], «Павло Андрусак: «Політологи виступають у ролі таких собі «політичних шаманів» [318]).

### ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 3

Проаналізувавши значний масив публікацій івано-франківської періодики, що подаються у контексті державотворення, ми дійшли висновку, що більшість із них присвячені минулому або вирішенню злободенних проблем сьогодення, і лише незначна частка матеріалів спрямована на майбутнє. Орієнтація на минуле – характерна риса не лише публікацій івано-франківських авторів, а й неодмінна складова української державотворчої думки.

Така особливість державотворчого дискурсу має свої причини: історія України старанно замовчувалася в часи Радянського Союзу, багато разів переписувалася істориками імперій, до складу яких входила наша держава. Тому відновлення історичної справедливості – важлива складова державотворення, виконання цієї функції значною мірою покладено на ЗМІ. Хоча за роки незалежності, особливо на початку 90-х років, вийшло у світ чимало публікацій у газетах і журналах, книг, радіо- та телепередач, присвячених цій тематиці, проте вона залишається актуальною і сьогодні. Тільки пам'ятаючи своє минуле, проаналізувавши

його помилки і досягнення, можна зробити правильні висновки та побудувати справді сильну і справедливую державу. В Україні ця проблема стоїть особливо гостро: ми часто не знаємо своїх героїв, забуваємо важливі історичні віхи, не виносимо уроків з помилок, повторюючи їх знову й знову. Тому апелювання до минулого має велике значення для вирішення проблем сьогодення.

Проте такий стан справ має і зворотній бік – наша державотворча думка не орієнтована на майбутнє: немає повноцінного дискурсу щодо майбутніх шляхів розвитку України, рідко аналізуються державотворчий досвід та стратегії розвитку державності інших країн, більшість патріотичних заходів покликані вшанувати пам'ять історичних подій та минулих поколінь, натомість мало уваги приділяється молоді, концепції розвитку української державності. Івано-Франківська (як і всеукраїнська) преса рідко повідомляє про ініціативи, що мають на меті стратегічний розвиток тієї чи іншої сфери, це віддзеркалює не стільки позицію ЗМІ, як державотворчу лінію влади, що мало уваги приділяє розвитку молоді, далекоглядним стратегічним проектам, героїчним вчинкам сучасників.

Можемо зробити висновки і про те, що державотворча думка представлена дещо застаріло й інертно. У багатьох країнах світу постійно ведеться робота над питаннями розвитку держави, пошук нових шляхів державотворення, переосмислення цих проблем відповідно до реалій і тенденцій сьогодення. Життя – це постійний рух вперед: нові обставини вимагають нових рішень, оновленої, сучасної стратегії державного розвитку. Ці процеси закономірно знаходять висвітлення у засобах масової інформації. В Україні, судячи з публікацій на цю тематику у пресі, державотворча думка розвивається доволі мляво, а засоби масової інформації не піднімають цю проблему на

належному рівні. Складається враження, що у нашій країні державотворча думка законсервувалася на певному етапі свого розвитку, а автори державотворчих концепцій і публікацій з проблем державотворення продовжують жити колишніми реаліями і проблемами, ігноруючи зміни, що відбулися на світовій арені та в житті нашої держави. Не можна сказати, що проблематика, яка піднімається авторами Прикарпаття у публікаціях з державотворення, не є актуальною, проте на черзі дуже багато злободенних питань сьогодення, нові обставини та тенденції, що просто не можна не брати до уваги, ведучи мову про державотворення. Натомість у проаналізованих нами публікаціях процеси державотворення розглядаються наче ізольовано в часі і просторі, концепція державотворення не адаптована до реалій сьогодення. Автори розвивають тему наче по інерції, повторюючи гасла 90-х років, а то й початку століття, коли державотворча думка розвивалася напрочуд активно і над питаннями державотворення працювала ціла плеяда визначних діячів, політологів, філософів.

Проаналізувавши публікації в івано-франківських медіа, ми побачили, що дуже часто державотворчий і, зокрема, політичний дискурс підмінюється подачами, що за своєю суттю є політичною рекламою. Фактично незалежних журналістських матеріалів, присвячених цій тематиці, дуже мало, натомість переважну більшість складають публікації, що мають замовний характер. Тематика державотворення є дуже плідним ґрунтом для іміджевих статей політичних партій та їхніх лідерів.

## ВИСНОВКИ

Протягом 2006 – 2010 років друковані мас-медіа Івано-Франківської області приділяли велику увагу ідеям державотворення, не оминали проблем патріотизму, елітотворення, героїчних дат нашої історії. Відлуння патріотичних почуттів присутнє у багатьох матеріалах, присвячених будь-якій іншій тематиці. Друковані мас-медіа Івано-Франківщини широко та розлого розкривають питання державотворення, патріотичного виховання, у своїх публікаціях автори часто звертаються до нашої історії, що багата героїчними прикладами, не оминають подій сьогодення, вказують як на позитивні, так і негативні моменти, які стосуються проблем українського державотворення, патріотизму простих громадян і представників влади.

Реалізація мети дослідження і виконання поставлених завдань є підставою для загальних висновків дослідження.

1. Можемо зробити висновки про особливості преси Івано-Франківської області у контексті державотворення:

- преса традиційно приділяє велику увагу питанням державотворення, навіть тематично віддалені проблеми подаються у контексті державотворення, всі матеріали написані в дусі патріотизму. Традиційно державні видання частіше звертаються до тематики державотворення, проте всім часописам властиве вболівання за долю України, повага до національних цінностей;

- хоча матеріалів, де присутній контекст державотворення, дуже багато, якісних публікацій, «від» і «до» присвячених цій проблематиці, дуже мало;

- більшість найцікавіших та найякісніших видань виходять в обласному центрі, помітним є тяжіння найавторитетніших часописів (переважно недержавних) до кращих взірців світової преси;

- висвітлення проблематики державотворення часто є важливою складовою редакційної політики видань (особливо державних), а осмислення

важливих проблем сьогодення у контексті державотворення входить до концепції часописів;

- всі видання напрочуд велику увагу приділяють вшануванню важливих історичних подій та героїв минулого, зокрема, знайомлять читача з цікавими, але маловідомими фактами з історії краю;

- більшість видань продовжують державотворчі традиції своїх попередників, проте деякі часописи трактують їх доволі обмежено, зловживаючи штампами та стримуючи державотворчу думку межами стереотипів; слід відзначити доволі незначну частку публікацій, що виходять за межі традиційних загальноприйнятих поглядів, подають оригінальні ідеї та концепції, надають перевагу обговоренню майбутнього, а не минулого;

- характерним для преси Івано-Франківщини є тяжіння до інформаційних жанрів і публіцистики; кількість аналітичних публікацій значно менша (за винятком, хіба, обласних недержавних видань);

- обласні (особливо недержавні) видання порівняно активно критикують діяльність місцевої влади, хоча рідко трапляються гучні розслідування та справді гострі матеріали, проте критика є вмотивованою та конструктивною;

- основу районної преси складають видання, що засновані органами влади та фінансуються з державного бюджету, окрім того, останнім часом з'явилося багато видань, заснованих підприємствами різних організаційно-правових форм; районні видання активно освоюють мережу Інтернет, створюючи свої веб-сторінки, з'явилося чимало інтернет-сайтів у районах області;

- доволі часто трапляються матеріали, що мають характер замовних, вони в основному підтримують політичні сили так званого «помаранчевого табору» та спрямовані проти Партії регіонів, а також ілюструють протистояння між БЮТ і НУНС;

- переважну більшість публікацій складають оригінальні матеріали прикарпатських видань, значно менше – передруки і так звані вторинні матеріали, створені працівниками редакції на основі публікацій у інших друкованих виданнях та інтернеті;

- часто зустрічаємо на шпальтах районних видань мовні та стилістичні штампи, а також певні стереотипи у поглядах і висвітленні тих чи інших проблем. Особливо зловживають штампами державні газети;

- при всіх сильних і слабких сторонах публікації прикарпатських видань з державотворення роблять великий внесок у розвиток державотворчої думки та розбудову незалежної України загалом; проте багатьом із них для більшого впливу на суспільство, більшого резонансу бракує новизни у підході до окреслених тем та гостроти, злободенності постановки питання.

2. Проаналізувавши значний масив публікацій івано-франківської періодики, що подаються у контексті державотворення, ми дійшли висновку, що більшість із них присвячені минулому або вирішенню злободенних проблем сьогодення, і лише незначна частка матеріалів спрямована на майбутнє. Орієнтація на минуле – характерна риса не лише публікацій івано-франківських авторів, а й неодмінна складова української державотворчої думки.

Така особливість державотворчого дискурсу має свої причини: історія України старанно замовчувалася в часи Радянського Союзу, багато разів переписувалася істориками імперій, до складу яких входила наша держава. Тому відновлення історичної справедливості – важлива складова державотворення, виконання цієї функції значною мірою покладено на ЗМІ. Хоча за роки незалежності, особливо на початку 90-х років, вийшло у світ чимало публікацій у газетах і журналах, книг, радіо- та телепередач, присвячених цій тематиці, проте ця тематика залишається актуальною і сьогодні. Тільки пам'ятаючи своє минуле,



проаналізувавши його помилки і досягнення, можна зробити правильні висновки та побудувати справді сильну і справедливу державу. В Україні ця проблема стоїть особливо гостро: ми часто не знаємо своїх героїв, забуваємо важливі історичні віхи, не виносимо уроків з помилок, повторюючи їх знову й знову. Тому апелювання до минулого має велике значення для вирішення проблем сьогодення.

3. Можемо зробити висновки і про те, що державотворча думка представлена дещо застаріло й інертно. У багатьох країнах світу постійно ведеться робота над питаннями розвитку держави, пошук нових шляхів державотворення, переосмислення цих проблем відповідно до реалій і тенденцій сьогодення. Життя – це постійний рух вперед: нові обставини вимагають нових рішень, оновленої, сучасної стратегії державного розвитку. Ці процеси закономірно знаходять висвітлення у засобах масової інформації. В Україні, судячи з публікацій на цю тематику у пресі, державотворча думка розвивається доволі мляво, а засоби масової інформації не піднімають цю проблему на належному рівні.

Складається враження, що автори державотворчих концепцій і публікацій з проблем державотворення продовжують жити колишніми реаліями і проблемами, ігноруючи зміни, що відбулися на світовій арені та в житті нашої держави. Не можна сказати, що проблематика, яка піднімається авторами Прикарпаття у публікаціях з державотворення, не є актуальною, проте на черзі дуже багато злободенних питань сьогодення, нові обставини та тенденції, що просто не можна не брати до уваги, ведучи мову про державотворення. Натомість у проаналізованих нами публікаціях процеси державотворення розглядаються наче ізольовано в часі і просторі, концепція державотворення не адаптована до реалій сьогодення. Автори

розвивають тему наче по інерції, повторюючи гасла 90-х років, а то й початку століття, коли державотворча думка розвивалася напрочуд активно і над питаннями державотворення працювала ціла плеяда визначних діячів, політологів, філософів.

Жанрова палітра публікацій з проблем державотворення досить різноманітна. Основний масив складають матеріали аналітичних та художньо-публіцистичних жанрів, хоча загалом найпоширенішими жанрами у пресі Івано-Франківщини є інформаційні жанри. Найпопулярнішими жанрами, до яких вдаються автори при висвітленні проблем державотворення, є стаття та кореспонденція. Загалом характерним для більшості подач є поєднання елементів різних жанрів з метою вповні розкрити тему.

4. Державотворча думка не орієнтована на майбутнє: немає повноцінного дискурсу щодо майбутніх шляхів розвитку України, рідко аналізуються державотворчий досвід та стратегії розвитку державності інших країн, більшість патріотичних заходів покликані вшанувати пам'ять історичних подій та минулих поколінь, натомість мало уваги приділяється молоді, концепції розвитку української державності. Івано-Франківська (як і всеукраїнська) преса рідко повідомляє про ініціативи, що мають на меті стратегічний розвиток тієї чи іншої сфери, це віддзеркалює не стільки позицію ЗМІ, як державотворчу лінію влади, що мало уваги приділяє розвитку молоді, далекоглядним стратегічним проектам, героїчним вчинкам сучасників.

Дуже часто державотворчий і, зокрема, політичний дискурс підмінюється подачами, що за своєю суттю є політичною рекламою. Фактично незалежних журналістських матеріалів, присвячених цій тематиці, дуже мало, натомість переважну більшість складають публікації, що носять замовний характер. Тематика державотворення є

дуже плідним ґрунтом для іміджевих статей політичних партій та їхніх лідерів.

Проблема стратегії розбудови держави є популярною у читачів і в нинішній кризовій ситуації залишається злободенною, проте вона часто стає об'єктом спекуляції з боку політичних сил, натомість автори у своїх незалежних дослідженнях воліють зачіпати лише окремі аспекти державної стратегії, зважаючи на масштабність (багатовекторність) теми. Тому тема стратегії розбудови держави у пресі Івано-Франківська не вичерпується зазначеними публікаціями, а поглиблюється й деталізується матеріалами, присвяченими суміжним проблемам і темам.

5. Видання Прикарпаття приділяють велику увагу національній ідеї, не оминають увагою героїчних дат нашої історії, окрім того, відлуння національної ідеї присутнє у багатьох матеріалах, присвячених іншій тематиці. До недоліків публікацій можна віднести їхню надмірну пафосність і перевантаженість штампами, як мовними, так і ідеологічними. Проте чимало авторів тверезо підходять до окреслених нами питань національної ідеї та подають конструктивну критику тих процесів, що відбуваються нині в царині державної ідеології. Трапляються і публікації, що йдуть всупереч начебто загальноприйнятим поглядам, тим самим закликаючи до дискусії з питань національної ідеї. Характерною рисою більшості таких публікацій є популізм.

6. Не можна твердити, що автори публікацій зупиняються лише на негативних моментах, значний масив текстів присвячено власне позитивним рисам національного менталітету, що дають підстави сподіватися на швидкий розквіт і подальше процвітання нашої нації. Це і працьовитість, і талановитість у різних сферах: починаючи від науки, мистецтва та закінчуючи спортом, це і героїзм та незламне прагнення до свободи, а готовність до останнього захищати свою Батьківщину, віру, боротися за свої переконання.

Наукова перспектив аналізу періодики пов'язана із подальшим вивченням наукової проблеми, започаткованою цією дисертацією. Найбільш перспективними вважаємо такі напрями дослідження: виокремлення та контентно-аудиторний аналіз конкретного тематичного чи проблемного блоку або групи проблемно-тематичних блоків. Цікавими, на нашу думку, можуть бути порівняльні студії контентних подач схожого тематичного спрямування в обласних регіональних та загальноукраїнських друкованих мас-медіа. Ґрунтовніший аналіз функціональних характеристик відтворення певних проблем на рівні місцевої преси дозволить виробити більш конкретні та детальні чинники співвідношення контентної газетної реальності та аудиторних очікувань від цього відтворення.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

### Список аналізованих джерел

1. 24 листопада День пам'яті жертв голодоморів // Прикарпатська правда. – 2007. – 22 листопада.
2. 300 дебілів // Репортер. – 2008. – 9 жовтня.
3. 75 років тому Україна зазнала однієї з найстрашніших трагедій в своїй історії // Прикарпатська правда. – 2008. – 22 листопада.
4. М. Наш стяг вище хмар / М. Аврам, С. Лазарєв // Репортер. – 2008. – 25 вересня Аврам .
5. Автор кризи – уряд Ю. Тимошенко // Прикарпатська правда. – 2008. – 6 листопада.
6. Андріяшко Р. : «Мені ніколи не було важко...» / Роман Андріяшко // Галичина. – 2008. – 24 липня.
7. Андруняк І. І в Донбасі є українські патріоти / І. Андруняк // Галичина. – 2008. – 3 червня.
8. Андрусак М. На межі двох світів / М. Андрусак // Галичина. – 2009. – 31 грудня.
9. Анормальний // Репортер. – 2009. – 25 червня.
10. Антимікрофонія // Репортер. – 2009. – 1 жовтня.
11. Антиокупант // Галичина. – 2007. – 28 квітня.
12. Арсенич П. Червоний терор / П. Арсенич // Галичина. – 2009. – 19 вересня.
13. Арсенич П. У цих стінах витає дух українства / П. Арсенич, Б. Вівчар // Галичина. – 2010. – 9 вересня.
14. Арсеній Яценюк презентував свою програму // Івано-Франківський Оглядач. – 2009. – 26 лютого.
15. Багаті радіють, а бідні плачуть // Репортер. – 2008. – 3 квітня.

16. Бандера С. : Кріпить нас наша віра (3 промови над могилою Євгена Коновальця в двадцятиріччя вбивства) / Степан Бандера // Галичина. – 2008. – 24 травня.
17. Бандера С. : Мої життєписні дані / Степан Бандера // Галичина. – 2008. – 12, 19, 26 червня, 10, 17, 24, 31 липня.
18. Бандерівці – бойовий клич // Галичина. – 2008. – 27 грудня.
19. Барнич Н. Перший національний прапор над Калущиною в новітній історії / Н. Барнич // Вісті Калущини. – 2010. – 23 липня.
20. Барчук В. Політика над політикою / В. Барчук // Репортер. – 2008. – 23 жовтня.
21. Бахін С. Свобода слова – лише для своїх («Інтерасті» працюють на Фірташа й вдаються до неприпустимих у професії маніпуляцій») / С. Бахін // Західний кур'єр. – 2009. – 19 лютого.
22. Беззастережно підтримуємо державницький курс // Галичина. – 2009. – 3 грудня.
23. Бейсюк Б. Без роду – без племені / Б. Бейсюк // Галичина. – 2009. – 27 жовтня.
24. Більшість українців — за єдину Помісну Українську Православну Церкву // Галичина. – 2008. – 26 липня.
25. Блонський Р. Українським поколінням не повинно бути кінця / Р. Блонський // Галичина. – 2009. – 16 червня.
26. Бойко С. «Просвіта» відроджує духовність / С. Бойко // Галичина. – 2008. – 15 липня.
27. Бойко С. Духовні обереги отця Блажейовського / С. Бойко // Галичина. – 2010. – 21 серпня.
28. Бойко С. Ми піснями здобували незалежність / С. Бойко // Галичина. – 2008. – 16 вересня.

29. Бойчук В. Крути і Україна у січні 2009 року, або Чому націонал-демократи повторюють типові помилки у побудові власної держави? / В. Бойчук // Західний кур'єр. – 2009. – 12 лютого.
30. Болович Б. Націоналісти не будуть терпіти московську навалу / Б. Болович // Прикарпатська правда. – 2010. – 22 березня.
31. Буде безладдя // Репортер. – 2008. – 24 липня.
32. Будзик Ю. Бережіть дітей! / Ю. Будзик // Вечірній Івано-Франківськ. – 2009. – 22 січня.
33. Будзик Ю. Культура і цивілізація / Ю. Будзик // Вечірній Івано-Франківськ. – 2008. – 6 листопада.
34. Будзик Ю. Людина і громадянин / Ю. Будзик // Вечірній Івано-Франківськ. – 2008. – 23 жовтня.
35. Будзик Ю. Махра каже: «Просвіта вчора, сьогодні, завтра» / Ю. Будзик // Вечірній Івано-Франківськ. – 2008. – 16 жовтня.
36. Бурнашов Г. Актентат у радянському консульстві / Г. Бурнашов // Вечірній Івано-Франківськ. – 2008. – 6 листопада.
37. Бурнашов Г. Гуцульське повстання / Г. Бурнашов // Вечірній Івано-Франківськ. – 2009. – 22 січня.
38. Бурнашов Г. Символ жінки-українки / Г. Бурнашов // Галичина. – 2008. – 07 серпня.
39. В Івано-Франківську буде Ідеальна республіка? // Репортер. – 2008. – 10 липня.
40. В. Д. Бандера був і залишається Героєм України // Галичина. – 2010. – 2 березня.
41. Валевський С. Дивіться на Захід / С. Валевський // Галичина. – 2009. – 24 лютого.
42. Вардзарук Л. В душі – Україна / Л. Вардзарук // Галичина. – 2009. – 20 лютого.

43. Васкул О. Тернисті шляхи «Деркача» / О. Васкул // Галичина. – 2009. – 29 вересня.
44. Ватаманюк Д. Віхи нашого життя / Д. Ватаманюк // Верховинські вісті. – 2007. – 5 січня.
45. Велике бачиться на відстані // Галичина. – 2009. – 27 серпня.
46. Весна переможе // Івано-Франківський Оглядач. – 2009. – 29 січня.
47. «Ви не муж...», а ви – «не шановний» // Галичина. – 2008. – 30 вересня.
48. Виноградник Т. НТШ: спадок, традиції, нові тенденції / Т. Виноградник // Галичина. – 2009. – 16 травня.
49. Вівчар Б. Життя поклали на віттар волі / Б. Вівчар // Галичина. – 2008. – 17 липня.
50. Вівчар Б. З Україною в серці / Б. Вівчар // Галичина. – 2009. – 26 лютого.
51. Вівчар Б. Аби всі були одно, потрібно відродити українську душу / Б. Вівчар // Галичина. – 2008. – 22 травня.
52. Вівчар Б. Відкиньмо байдужість і зневіру / Б. Вівчар // Галичина. – 2008. – 3 червня.
53. Вівчар Б. Війна. Перемога. Правда / Б. Вівчар // Галичина. – 2008. – 13 травня.
54. Вівчар Б. Герої Крут у нашій пам'яті / Б. Вівчар // Галичина. – 2009. – 20 січня.
55. Вівчар Б. Держава твориться не в будучині / Б. Вівчар // Галичина. – 2009. – 23 липня.
56. Вівчар Б. Злука на всі віки / Б. Вівчар // Галичина. – 2009. – 24 січня.
57. Вівчар Б. Ігор Шумега: Чуття великої родини / Б. Вівчар // Галичина. – 2010. – 12 жовтня.



58. Вівчар Б. Криму – статус області! / Б. Вівчар // Галичина. – 2008. – 4 вересня.
59. Вівчар Б. На перехресті народної пам'яті й героїчного чину / Б. Вівчар // Галичина. – 2010. – 2 лютого.
60. Вівчар Б. Нам награні доби грала срібна сурма... / Б. Вівчар // Галичина. – 2008. – 1 листопада.
61. Вівчар Б. Пам'ять, яка завжди з нами / Б. Вівчар // Галичина. – 2008. – 19 червня.
62. Вівчар Б. Соборність – одвічна мрія українців / Б. Вівчар // Галичина. – 2009. – 22 січня.
63. Вівчар Б. УГКЦ – статус патріархату / Б. Вівчар, М. Кіндрачук // Галичина. – 2008. – 10 липня.
64. Вівчар Б. Хмельницький землі галицької / Б. Вівчар // Галичина. – 2008. – 29 червня.
65. Вівчар Б. Хто захистить українців в Україні / Б. Вівчар // Галичина. – 2008. – 27 травня.
66. Вівчаренко О. Основний Закон Пилипа Орлика / О. Вівчаренко // Галичина. – 2010. – 3 квітня.
67. Вівчарик Б. Вихід з кризи є – споживай своє / Б. Вівчарик // Галичина. – 2009. – 5 лютого.
68. Вівчарик Б. Не знали хитань і сумнівів / Б. Вівчарик // Галичина. – 2009. – 5 лютого.
69. Вівчарик Б. Повсякчас і нині слава Україні! / Б. Вівчарик // Галичина. – 2008. – 28 серпня.
70. Відгомонів Великдень // Галичина. – 2009. – 23 квітня.
71. Відзначення 89 річниці Злуки в Івано-Франківську // Прикарпатська правда. – 2008. – 22 січня.
72. Відун М. Пошук національного супермена / М. Відун // Галичина. – 2010. – 11 грудня.

73. Віжин Е. 90-ту річницю ЗУНР відзначали зі смолоскипами і книгами / Е. Віжин // Станіславська газета. – 2008. – 6 листопада.
74. Віжин Е. Незгасима свічка / Е. Віжин // Станіславська газета. – 2008. – 6 листопада.
75. Віжин Е. Обличчя влади молодшає / Е. Віжин // Станіславська газета. – 2008. – 30 жовтня.
76. Вінничук Н. Амбітні починання у річному підсумку губернатора / Н. Вінничук // Станіславська газета. – 2008. – 30 жовтня.
77. Вітренко обіцяє зробити Галичину автономією, а російську мову державною // Прикарпатська правда. – 2007. – 22 серпня.
78. Влада закону. Сильна країна. Свобода людини // Галичина. – 2006. – 11 лютого.
79. Владу і власність – трудовому народу України // Галичина. – 2006. – 11 лютого.
80. ВО «Свобода» вимагає покарати сепаратистів // Репортер. – 2008. – 30 жовтня.
81. ВО «Свобода» за визнання УПА // Репортер. – 2008. – 16 жовтня.
82. Возз'єднали, аби вивезти // Галичина. – 2009. – 14 лютого.
83. Возняк Т. Уроки грузинської кризи для України / Т. Возняк // Галичина. – 2008. – 14 серпня.
84. Волков М. Бандера чи спорт? Бандера і спорт! / М. Волков // Репортер. – 2008. – 17 липня.
85. Волков М. Вимираємо. Повільно, але впевнено / М. Волков // Репортер. – 2008. – 27 березня.
86. Волков М. Втілити мораль у праві / М. Волков // Репортер. – 2010. – 23 грудня.
87. Волков М. Руслан Гусак : «Суспільство готове до кардинальних кроків» / М. Волков // Репортер. – 2009. – 12 лютого.

88. Володимир Великий хрестив Київську Русь // Галичина. – 2008. – 26 липня.
89. Володимир Литвин запропонував відкласти суперечливі питання // Репортер. – 2008. – 6 листопада.
90. Володимирський Ф. 30 червня 1941 року українці задокументували волю до суверенного життя / Ф. Володимирський // Галичина. – 2010. – 26 червня.
91. Володимирський Ф. Чин в ім'я української державності / Ф. Володимирський // Галичина. – 2008. – 27 червня.
92. Воробець Г. Вшанували репресованих односельці Бандери / Г. Воробець // Вісті Калущини. – 2010. – 19 лютого.
93. Вояків УПА вшанували традиційно і нетрадиційно // Станіславська газета. – 2008. – 16 жовтня.
94. Габсбург К. фон : Тут почуваю себе повністю вдома / Карл фон Габсбург // Галицький кореспондент. – 2008. – 09 жовтня.
95. Гаврилів Б. Бандера в пам'ятниках / Б. Гаврилів // Галичина. – 2008. – 10 липня.
96. Гаврилко Й. Хорунжий Осип Гаврилко / Й Гаврилко // Галичина. – 2009. – 31 жовтня.
97. Гаврилович І. ... За Батурин не скінчився бій / І. Гаврилович // Галичина. – 2010. – 18 березня.
98. Гаврилович І. Ігор Олійник : Державні люди сьогодні там, де пройшла стихія / І. Гаврилович // Галичина. – 2008. – 7 серпня.
99. Гаврилович І. Спокуса говорити / І. Гаврилович // Галичина. – 2008. – 29 травня.
100. Гаврилович І. Чим наше слово відгукнеться / І. Гаврилович // Галичина. – 2008. – 5 липня.
101. Гаврилюк М. «Приниженим» депутатам любов не допоможе / М. Гаврилюк // Репортер. – 2008. – 08 травня.

102. «Галичина» «джинси» не друкує // Галичина. – 2008. – 13 листопада.
103. Гапликашенко Ю. Уряд «дохазяйнувався» / Ю. Гапликашенко // Репортер. – 2009. – 29 січня.
104. Гелета С. Війна і перемога / С. Гелета // Галичина. – 2008. – 20 травня.
105. Герої без прізвищ // Вечірній Івано-Франківськ. – 2008. – 23 жовтня.
106. Герої Крут у нашій пам'яті // Галичина. – 2009. – 29 січня.
107. Гірник Є. Діагноз – малоросійське яничарство / Є. Гірник // Галичина. – 2009. – 3 листопада.
108. Гірник Є. Свято Героїв – це продовження справи загиблих / Є. Гірник // Галичина. – 2009. – 23 травня.
109. Гладиш Р. А треба було порадитися з громадою / Р. Гладиш // Галичина. – 2008. – 26 червня.
110. Гладиш Р. Визволення чи нова окупація? / Р. Гладиш // Галичина. – 2008. – 26 липня.
111. Гладиш Р. Володимир Андрушко : Хочу зустріти смерть у чині українського націоналіста / Р. Гладиш // Галичина. – 2009. – 25 липня.
112. Гладиш Р. Дмитро Павличко : Без української душі я – прах / Р. Гладиш // Галичина. – 2009. – 22 вересня.
113. Гладиш Р. Документи з беріївських архівів заговорили / Р. Гладиш // Галичина. – 2010. – 30 січня.
114. Гладиш Р. Іван Олійник : Той народ, який забуває про своє минуле, має шанси зустрітися з ним у майбутньому / Р. Гладиш // Галичина. – 2009. – 10 жовтня.
115. Гладиш Р. Нову Конституцію повинен приймати народ, а не політики / Р. Гладиш // Галичина. – 2008. – 29 травня.

116. Гладиш Р. Отець-мітрат Іван Луцький : Наше покликання – плекати українську еліту / Р. Гладиш // Галичина. – 2009. – 27 червня.
117. Гладиш Р. Прикарпаття пом'януло страчених голодом / Р. Гладиш // Галичина. – 2009. – 1 грудня.
118. Гладиш Р. Справа Степана Бандери допомогла / Р. Гладиш // Галичина. – 2010. – 30 січня.
119. Гладиш Р. Чи діждемось свого Ле Пена? / Р. Гладиш // Галичина. – 2008. – 5 липня.
120. Головатий М. В места не столь отдаленные... Міську, вставай, нас вивозять / М. Головатий // Вечірній Івано-Франківськ. – 2008. – 6 листопада.
121. Головаха Є. Італія за 50 років пережила 56 розпусків парламенту, українці – не гірші / Євген Головаха // Вечірній Івано-Франківськ. – 2008. – 23 жовтня.
122. Головенський О. Естетика вища за етику / О. Головенський // Репортер. – 2008. – 26 червня.
123. Головенський О. Криза тілесного / О. Головенський // Репортер. – 2009. – 12 лютого.
124. Головенський О. Міськрада не потрібна, потрібна Ложа? / О. Головенський // Репортер. – 2008. – 19 червня.
125. Гра за чужими правилами // Репортер. – 2008. – 27 березня.
126. Гречанюк І. Добре там, де нас нема / І. Гречанюк // Репортер. – 2008. – 17 липня.
127. Гречанюк І. Розбудімо дух Довбуша! / І. Гречанюк, Т. Луцький // Репортер. – 2008. – 7 серпня.
128. Гримаси демократії // Галичина. – 2010. – 2 листопада.
129. Громадські слухання нелегітимні? // Галичина. – 2008. – 17 липня.
130. Губені Ю. Забутий ювілей / Ю. Губені // Галичина. – 2010. – 23 вересня.

131. Данилюк М. Кенгірська трагедія : 560 ув'язнених українок голіруч пішли на танки / М. Данилюк // Вісті Калушини. – 2007. – 23 червня.
132. Два шляхи // Репортер. – 2010. – 21 жовтня.
133. Дванадцять місяців Миколи Палійчука // Західний кур'єр. – 2008. – 30 жовтня.
134. Дебенко І. Галичина : «втеча» еліти чи пошук третього шляху? / І. Дебенко // Вечірній Івано-Франківськ. – 2010. – 22 липня.
135. Дем'янів В. Безнаціональна стаття / В. Дем'янів // Галичина. – 2009. – 24 вересня.
136. Дем'янів В. На честь 1020-річчя хрещення / В. Дем'янів // Галичина. – 2008. – 5 серпня.
137. Деморалізація // Репортер. – 2008. – 4 вересня.
138. Деркач А. Уроки Павла Скоропадського / А. Деркач // Галичина. – 2009. – 11 червня.
139. Дичка Н. Два промені безмежного серця / Н. Дичка // Галичина. – 2009. – 13 червня.
140. Дідух Я. Полтавська битва триває й досі / Я. Дідух // Галичина. – 2009. – 14 липня.
141. Дністран М. Фальсифікація по-калуськи, або як голова Калуської райдержадміністрації Іван Живачівський «шив» звання заслуженої журналістки працівниці РДА / М. Дністран // Вечірній Івано-Франківськ. – 2008. – 23 жовтня.
142. До 75-х роковин Голодомору на Прикарпатті відкрилася пересувна фотовиставка // Прикарпатська правда. – 2008. – 22 вересня.
143. До Дня Прапора «Наша Україна» Прикарпаття згадала про Воркуту та Магадан // Прикарпатська правда. – 2010. – 22 серпня.
144. До кінця року – Меморіальний комплекс // Світ молоді. – 2008. – 16 жовтня.

145. Допоможемо, не залишимо наодинці // Івано-Франківський Оглядач. – 2008. – 6 листопада.
146. Драбчук І. Родом з околиць Галича / І. Драбчук // Галичина. – 2009. – 1 серпня.
147. Драбчук О. Микола Палійчук : Працюємо командою і злагоджено / О. Драбчук // Світ молоді. – 2008. – 30 жовтня.
148. Дубич М. Патріотом бути зобов'язаний! / М. Дубич // Галичина. – 2009. – 12 лютого.
149. Естонія-Україна : співпраця буде // Західний кур'єр. – 2008. – 30 жовтня.
150. Євроаудит // Репортер. – 2010. – 11 березня.
151. Європа не визначатиме, хто в Україні Герой // Галичина. – 2010. – 6 березня.
152. Єшкілев В. Проліт над гніздом отстою / В. Єшкілев // Репортер. – 2008. – 5 червня.
153. Єшкілев В. Перед останнім боєм / В. Єшкілев // Репортер. – 2008. – 10 квітня.
154. Живімо й діймо, як заповідав Кобзар!.. // Галичина. – 2009. – 14 березня.
155. Життя без сміття краще // Світ молоді. – 2008. – 16 жовтня.
156. Жуков І. Бої за Станіслав / І. Жуков // Галичина. – 2008. – 26 липня.
157. За узурпацію влади – в кримінал // Репортер. – 2008. – 25 вересня.
158. Загоровська Л. Рушник національної єдності нарешті готовий / Л. Загоровська // Станіславська газета. – 2008. – 16 жовтня.
159. Заграновський І. Чи діждемося свого Вашингтона? / І. Заграновський // Галичина. – 2008. – 27 травня.
160. Запитай у влади // Репортер. – 2009. – 26 лютого.
161. Західняк П. «Зачитстки» українського руху / П. Західняк // Галичина. – 2010. – 2 грудня.

162. Західняк П. «П'ята колона» озброїлася федералізмом / П. Західняк // Галичина. – 2010. – 10 червня.
163. Західняк П. Вибуховість лінгвоциту / П. Західняк // Галичина. – 2010. – 23 лютого.
164. Західняк П. Відповідальність на два не ділиться? / П. Західняк // Галичина. – 2008. – 23 грудня.
165. Західняк П. Голови гнути я не збирався / П. Західняк // Галичина. – 2010. – 4 вересня.
166. Західняк П. Півторароку для затягування пасків? / П. Західняк // Галичина. – 2008. – 11 листопада.
167. Західняк П. Політично доцільна конституційність / П. Західняк // Галичина. – 2010. – 10 квітня.
168. Західняк П. Сила «братерства» й показовість копняка / П. Західняк // Галичина. – 2010. – 6 лютого.
169. Західняк П. Чорний вміст російського телеящика / П. Західняк // Галичина. – 2008. – 7 серпня.
170. Західняк П. Ще один експеримент поза Конституцією / П. Західняк // Галичина. – 2010. – 5 жовтня.
171. Західняк П. Ющенко, Бандера та історичні сусіди / П. Західняк // Галичина. – 2010. – 18 лютого.
172. Звернення Юлії Тимошенко з приводу політичної та економічної ситуації в Україні // Вечірній Івано-Франківськ. – 2008. – 23 жовтня.
173. Зелена планета // Галичина. – 2006. – 14 лютого.
174. Зеленюк І. Лолинські стежки вібрують Франковими кроками... / І. Зеленюк // Галичина. – 2008. – 30 серпня.
175. Зінько Л. Іванофранківці зробили «Неукраїнський вибір-2010» / Л. Зінько // Репортер. – 2010. – 4 лютого.
176. Злазьте – приїхали // Прикарпатська правда. – 2008. – 25 вересня.
177. Зовнішнє керування // Репортер. – 2008. – 25 грудня.



178. І в далекій Аргентині також // Світ молоді. – 2008. – 11 грудня.
179. Іваничук Р. Бо війна війною... / Р. Іваничук // Івано-Франківський Оглядач. – 2008. – 6 листопада.
180. Івасів Р. 1989-й. Відродження України / Р. Івасів // Галичина. – 2009. – 20 червня.
181. Івасів Р. Василь Андрійчук : В Україні таки відбуваються демократичні зміни // Р. Івасів // Галичина. – 2010. – 9 лютого.
182. Івасів Р. Грюнвальдська битва... без українців? / Р. Івасів // Галичина. – 2010. – 20 липня.
183. Івасів Р. День героїв чи день жертв / Р. Івасів // Галичина. – 2010. – 27 травня.
184. Івасів Р. День Хрещення на Прикарпатті / Р. Івасів // Галичина. – 2008. – 29 липня
185. Івасів Р. Ієрархи Прикарпаття запитали Ю. Решетнікова, чи влада будує християнську державу / Р. Івасів // Галичина. – 2009. – 26 грудня.
186. Івасів Р. Кардинал Любомир Гузар : Наш нарід завеликий, аби хтось його завалив / Р. Івасів // Галичина. – 2010. – 30 січня.
187. Івасів Р. Кіріл... об'єднав галицьких націоналістів / Р. Івасів // Галичина. – 2009. – 4 серпня.
188. Івасів Р. Любіть Україну, як ми! / Р. Івасів // Галичина. – 2008. – 23 серпня.
189. Івасів Р. Між Константинополем і Москвою / Р. Івасів // Галичина. – 2008. – 26 липня.
190. Івасів Р. Націоналізм залишається однією з провідних ідеологій / Р. Івасів // Галичина. – 2010. – 26 червня.
191. Івасів Р. Олександр Сич : На націоналізмі збудовані всі європейські держави / Р. Івасів // Галичина. – 2010. – 6 травня.
192. Івасів Р. ОУН на сході України : мовою документів / Р. Івасів // Галичина. – 2010. – 6 листопада.

193. Івасів Р. Пам'яті останнього єпископа-ісповідника / Р. Івасів // Галичина. – 2008. – 16 грудня.
194. Івасів Р. Пробудження Галичини / Р. Івасів // Галичина. – 2010. – 2 листопада.
195. Івасів Р. Степан Бандера : Боротьба ОУН-УПА вказала шлях до визволення / Р. Івасів // Галичина. – 2009. – 15 жовтня.
196. Івасів Р. Український Президент і українські Церкви / Р. Івасів // Галичина. – 2009. – 15 грудня.
197. Івасів Р. Церкви на шляху єднання / Р. Івасів // Галичина. – 2009. – 23 липня.
198. Кандидатський колгосп // Репортер. – 2010. – 7 січня.
199. Карий В. Друковане слово починалось в Стратині і Крилосі / В. Карий // Галичина. – 2009. – 30 травня.
200. Керниця Г. Трагедія Закерзоння / Г. Керниця // Галичина. – 2010. – 21 жовтня.
201. Кирпич А. Схаменіться, станьте українцями або про дві ментальності / А. Кирпич // Галичина. – 2008. – 13 листопада.
202. Кіпіані В. В історії першої половини двадцятого століття більшої людини від Бандери немає / Вахтанг Кіпіані // Західний кур'єр. – 2008. – 23 жовтня.
203. Кіцул Ю. Газом смердить! А все так гонорово розпочиналось... / Ю. Кіцул // Снятинська вежа. – 2009. – 12 лютого.
204. Клінч // Репортер. – 2009. – 12 березня.
205. Клята Галичина // Репортер. – 2010. – 18 лютого.
206. Кметюк І. Жіноча доля / І. Кметюк // Галичина. – 2009. – 30 липня.
207. Кметюк І. Олексій Янко : Ще не маємо України, за яку боролись / Іван Кметюк // Галичина. – 2010. – 27 лютого.
208. Кого вважати штучним утворенням? // Репортер. – 2008. – 17 квітня.

209. Когут Г. Невизнаних державою героїв вшанували на Калущині / Г. Когут // Вісті Калущини. – 2009. – 28 травня.
210. Коли прийде нова еліта? // Репортер. – 2008. – 31 липня.
211. Комаров Р. Що не поділили «бандери», «бандити» і «москалі»? / Р. Комаров // Вечірній Івано-Франківськ. – 2008. – 16 жовтня.
212. Концепції національного і духовного відродження Івано-Франківщини // Галичина. – 2006. – 4 лютого.
213. Костенко Ю. : «Економіка не витримає чергової конячої дози популізму» / Юрій Костенко // Галичина. – 2008. – 16 жовтня.
214. Костенко Ю. : Нинішня ситуація – це крах ліберальної економіки / Юрій Костенко // Галичина. – 2009. – 26 лютого.
215. Костюк В. Схід і Захід – разом! / В. Костюк // Галичина. – 2006. – 4 лютого.
216. Красне поле України // Галичина. – 2009. – 14 березня.
217. Криза вимагає злагоди // Галичина. – 2008. – 30 жовтня.
218. Кріль І. Наша мета – повернути людям надію / Ігор Кріль // Галицький кореспондент. – 2009. – 12 лютого.
219. Крук С. Антикризова дилема: перепросити сапку чи вхопитися за вила? / С. Крук, А. Сова // Галицький кореспондент. – 2009. – 12 лютого.
220. Кугутяк М. Історична школа Грабовецького / М. Кугутяк, І. Райківський // Галичина. – 2008. – 29 серпня.
221. Кукулин С. Антикризовий механізм запущено / С. Кукулин // Галицький кореспондент. – 2008. – 6 листопада.
222. Кукулин С. Тимошенко атакують з усіх боків / С. Кукулин // Галицький кореспондент. – 2009. – 12 лютого.
223. Купчинський Б. Героїв визначають не на шоу... / Б. Купчинський // Галичина. – 2010. – 4 березня.
224. Кучерява В. Знати героїв «в лице» / В. Кучерява // Репортер. – 2008. – 11 грудня.

225. Л. Т. Національне коріння Миколи Гоголя // Галичина. – 2009. – 31 березня.
226. Лазоришин І. Від повернення – до реінтеграції / І. Лазоришин // Галичина. – 2009. – 17 лютого.
227. Лазоришин І. Ігор Олійник: Без зміни Конституції не буде місцевої демократії / І. Лазоришин // Галичина. – 2009. – 22 жовтня.
228. Лазоришин І. Наступ на... короля Данила / І. Лазоришин // Галичина. – 2010. – 23 березня.
229. Лазоришин І. Оживають хрести Закерзоння / І. Лазоришин // Галичина. – 2009. – 19 вересня.
230. Лазоришин І. Повстанська «шпиталька» / І. Лазоришин // Галичина. – 2008. – 28 серпня.
231. Лазоришин Ю. Освітня темнота «других совітів» / Ю. Лазоришин // Галичина. – 2010. – 24 квітня.
232. Лейбюк Т. «Для України вірно жиймо», закликала Марійка Підгірянка / Т. Лейбюк // Галичина. – 2009. – 19 листопада.
233. Лейбюк Т. Який український шлях без Кобзаря?! / Т. Лейбюк // Галичина. – 2010. – 13 березня.
234. Лелик С. Запах страху / С. Лелик // Репортер. – 2010. – 29 липня.
235. Лизанчук В. І чужому научайтесь, й свого не цурайтесь / В. Лизанчук // Галичина. – 2008. – 30 жовтня.
236. Литвин В. Провести Україну по межі / Володимир Литвин // Західний кур'єр. – 2008. – 6 листопада.
237. Луговий О. Симон Петлюра і Франція / О. Луговий // Івано-Франківський Оглядач. – 2009. – 22 січня.
238. Малкош В. Степан Бандера і дивізія «Галичина» / В. Малкош // Івано-Франківський Оглядач. – 2008. – 6 листопада.
239. Малюш В. незабутні патріоти / В. Малюш // Галичина. – 2009. – 16 червня.

240. Маніпуляція // Репортер. – 2010. – 7 жовтня.
241. Мартинович В. Не підмажеш – не поїдеш! / В. Мартинович // Західний кур'єр. – 2009. – 26 лютого.
242. Маслюк О. Замість зірки на пагорбі Слави тепер тризуб / О. Маслюк // Вікна. – 2007. – 11 травня.
243. Мельник В. Якщо не ми, то хто? / В. Мельник // Вечірній Івано-Франківськ. – 2010. – 24 жовтня.
244. Мельник М. В успінні світу не залишила... / М. Мельник // Галичина. – 2008. – 28 серпня.
245. Мельник М. Вибачте нам за все / М. Мельник // Галичина. – 2009. – 18 квітня.
246. Мельник М. Зцілення, сотворене Богородицею / М. Мельник // Галичина. – 2009. – 3 жовтня.
247. Мельник М. Перемогти себе / М. Мельник // Галичина. – 2009. – 28 листопада.
248. Мельник О. Шлях до змін / О. Мельник // Вісті Калущини. – 2010. – 8 липня.
249. Менше виборів // Репортер. – 2009. – 19 березня.
250. Ми воювали проти більшовизму, з яким, на жаль, і донині не покінчено // Галичина. – 2007. – 28 квітня.
251. Ми за колгосп, лише не в нашому селі // Прикарпатська правда. – 2007. – 22 червня.
252. Ми побачили талановитих популістів, але безталанних державників // Репортер. – 2008. – 6 листопада.
253. Микитин А. Міська політика : квітневі тези / А. Микитин // Репортер. – 2008. – 08 травня.

254. Михайльчук М. ...І зашумить деревами Алея примирення / М. Михайльчук // Галичина. – 2008. – 31 травня.
255. Михалків І. П'ять тисяч франків за «Чорнобильський секс» / І. Михалків // Галичина. – 2007. – 21 листопада.
256. Місцеві новини // Репортер. – 2008. – 16 жовтня.
257. Монархія і час // Репортер. – 2008. – 3 липня.
258. Мончук О. Арсеній Яценюк : Наполягатиму на введенні в школі ідеологічних предметів» / О. Мончук // Галичина. – 2008. – 28 серпня.
259. Мончук О. Воля людини – воля країни / О. Мончук // Галичина. – 2008. – 23 серпня.
260. Мончук О. Підкоп під Україну / О. Мончук // Галичина. – 2010. – 9 листопада.
261. Мончук О. У католицькій школі ожили освітні традиції сестер василіян / О. Мончук // Галичина. – 2009. – 8 вересня.
262. Мончук О. Фестиваль у форматі націоналізму / О. Мончук // Галичина. – 2008. – 24 червня.
263. Мороз В. «Уклад прав і вольностей...» Орлика / В. Мороз // Галичина. – 2010. – 17 квітня.
264. Мороз В. Аби українці виростили великими / В. Мороз // Галичина. – 2009. – 29 серпня.
265. Мороз В. Гальмо чи оберіг нації? / В. Мороз // Галичина. – 2008. – 13 листопада.
266. Мороз В. Зеновій Береговський : Мусимо відійти від стереотипів / В. Мороз // Галичина. – 2009. – 20 січня.
267. Мороз В. Катастрофічний ренесанс, або Шлях латинізації? / В. Мороз // Галичина. – 2009. – 14 квітня.
268. Мороз В. Свобода варта боротьби / В. Мороз // Галичина. – 2008. – 14 серпня.

269. Мороз В. Такої катастрофи не було 200 років / В. Мороз // Галичина. – 2008. – 31 липня.
270. Мороз В. Хребет українства розпочали вирівнювати з Галичини / В. Мороз // Галичина. – 2009. – 24 листопада.
271. Мороз В. Це була перша перемога / В. Мороз // Галичина. – 2008. – 31 липня.
272. Мороз В. Чимало галичан мають шляхетське походження / В. Мороз // Галичина. – 2009. – 23 липня.
273. Мороз В. Чому ціни кусаються / В. Мороз // Галичина. – 2008. – 31 травня.
274. Мусимо відійти від стереотипів // Галичина. – 2009. – 29 січня.
275. Н.С. США визнали Голодомор геноцидом проти українського народу // Галичина. – 2008. – 25 вересня.
276. На захист інтересів людей // Західний кур'єр. – 2008. – 6 листопада.
277. На Заході України живуть патріоти, а на Сході? // Вечірній Івано-Франківськ. – 2010. – 16 листопада.
278. На узбіччі розборок // Репортер. – 2009. – 16 липня.
279. Назар Б. З молитвою через терни / Б. Назар // Галичина. – 2008. – 29 липня.
280. Назарчук В. Бий своїх, щоб чужі раділи? / В. Назарчук // Галичина. – 2008. – 24 травня.
281. Назарчук В. До примирення і порозуміння / В. Назарчук // Галичина. – 2008. – 17 травня.
282. Найдужче розбалансовує Україну популізм влади // Галичина. – 2010. – 21 січня.
283. Націоналістів не пропонувати // Репортер. – 2009. – 6 серпня.
284. Наша мета : нова сила – нові люди – нова влада – нова держава. Наші програмні засади : нова Конституція, нова якість життя, нова військова

доктрина, нова економічна політика, нова держава – перша серед рівних // Галичина. – 2006. – 11 лютого.

285. Не будьте байдужими! // Прикарпатська правда. – 2008. – 25 вересня.

286. Не просто українцем – патріотом бути // Галичина. – 2009. – 24 листопада.

287. Не треба творити дурні міфи // Галицький кореспондент. – 2009. – 19 лютого.

288. Нестрашний суд // Галицький кореспондент. – 2008. – 09 жовтня.

289. Нова політична естетика // Репортер. – 2008. – 30 жовтня.

290. О. П. Київська репетиція // Галичина. – 2008. – 27 травня.

291. О. П. Луценко віщує переворот? або Черговий скандал у «помаранчевому» сімействі // Галичина. – 2008. – 29 травня.

292. Об'єднання національно-демократичних сил – вимога часу // Вісті Калущини. – 2009. – 11 червня.

293. Об...грачена «Свобода» // Галичина. – 2008. – 11 грудня.

294. Одержимі владою // Західний кур'єр. – 2008. – 23 жовтня.

295. Один крок вперед, два назад // Репортер. – 2008. – 28 серпня.

296. Озерянський Р. Молоді лідери про Державний прапор / Р. Озерянський // Галичина. – 2008. – 8 липня.

297. Олександр Сич: Україні потрібна соціальна справедлива Конституція // Вечірній Івано-Франківськ. – 2009. – 29 червня.

298. Оленчук Я. Війна двох фашизмів / Я. Оленчук // Галичина. – 2010. – 29 квітня.

299. Оленчук Я. Друга світова прочалася 1 вересня чи 17 березня? / Я. Оленчук // Галичина. – 2009. – 1 вересня.

300. Опозиція // Репортер. – 2009. – 3 грудня.

301. Орнат Я. Преса — напередодні реформ / Я. Орнат // Галичина. – 2008. – 5 червня.



302. Особливості політичної рибалки в Галичині // Репортер. – 2008. – 13 листопада.
303. Останній романтик української революції // Галичина. – 2009. – 24 грудня.
304. П.З. Держава йде нам на допомогу // Галичина. – 2008. – 29 липня.
305. П.З. На захисті свободи і безпеки // Галичина. – 2009. – 4 квітня.
306. П.З. Незалежність для галичан – стала національна цінність // Галичина. – 2010. – 26 серпня.
307. П.З. Рівняння з багатьма невідомими // Галичина. – 2008. – 2 грудня.
308. П.П. ОУН очолила визвольний рух // Галичина. – 2009. – 27 січня.
309. Павленко О. «Великих українців» визначали з махінаціями / О. Павленко // Галичина. – 2016. – 22 травня.
310. Павленко О. І нести важко, і кинути шкода / О. Павленко // Галичина. – 2008. – 25 вересня.
311. Павленко О. Теледебілізація / О. Павленко // Галичина. – 2008. – 12 червня.
312. Павленко О. Чи правда Україна наступила на чужий «язик» / О. Павленко // Галичина. – 2008. – 6 листопада.
313. Павлечко Н. «Меморіал» повернув Україні імена закатованих героїв / Н. Павлечко // Вісті Калущини. – 2010. – 30 жовтня.
314. Павлечко Н. Калущина віддала перевагу Юлії Тимошенко / Н. Павлечко // Вісті Калущини. – 2010. – 12 лютого.
315. Павлів Н. Без визнання і шани / Н. Павлів // Галичина. – 2008. – 23 серпня.
316. Павлів Н. Великий українець / Н. Павлів // Галичина. – 2008. – 24 травня.
317. Павліха І. Народовбивчий вандалізм : його передумови / І. Павліха // Вісті Калущини. – 2007. – 28 квітня.

318. Павло Андрусак : Політологи виступають у ролі таких собі «політичних шаманів» // Репортер. – 2008. – 17 квітня.
319. Пайш Л. Криваві сорокові / Л. Пайш // Вісті Калущини. – 2010. – 29 січня.
320. Палиця І. Юлія Володимирівна не була в курсі всього... / Ігор Палиця // Прикарпатська правда. – 2008. – 22 березня.
321. Пам'ятник великому українцеві в Городенці // Галичина. – 2008. – 11 грудня.
322. Паращак В. Глибше пізнаймо трагічну історію нашого народу / В. Паращак // Вісті Калущини. – 2008. – 31 серпня.
323. Парипа П. Ми повинні дивитися й у майбутнє / П. Парипа // Галичина. – 2010. – 10 липня.
324. Парипа П. Міністерство правди для радянської історії / П. Парипа // Галичина. – 2009. – 28 травня.
325. Парипа П. Міфи про галицьку русофобію і «клятих москалів» / П. Парипа // Галичина. – 2008. – 19 липня.
326. Парипа П. У гонитві за минулим / П. Парипа // Галичина. – 2009. – 27 січня.
327. Парипа П. У силі тяжіння давнього Галича / П. Парипа // Галичина. – 2008. – 16 жовтня.
328. Парти́йна корида // Репортер. – 2010. – 28 жовтня.
329. Парти́йне будівництво // Репортер. – 2009. – 29 жовтня.
330. Пастухов Є. Акт злуки 1919, або Черговий крок до свободи... / Є. Пастухов // Галичина. – 2010. – 14 січня.
331. Передвиборна програма Ліберальної партії України // Галичина. – 2006. – 14 лютого.
332. Передвиборна програма Української партії честі // Галичина. – 2006. – 14 лютого.
333. Переосмислення // Репортер. – 2008. – 28 серпня.

334. Перша комунальна // Станіславська газета. – 2008. – 30 жовтня.
335. Петричук М. Передплатна карусель, або Чи потрібні Івано-Франківщині свої преса, пошта, зрештою — інформаційний простір? / М. Петричук // Галичина. – 2008. – 22 травня.
336. Петричук М. Тихо стартувала передплата, або про демократію – справжню і містечкову, патріотизм і гроші / М. Петричук // Галичина. – 2007. – 28 квітня.
337. Петричук М. Чи дослухається столиця України до столиці Гуцульщини? / М. Петричук // Галичина. – 2008. – 15 травня.
338. Петрів Я. Творити владу – з чистою совістю / Я. Петрів // Галичина. – 2010. – 22 червня.
339. Піддубний Н. Мирослав Якібчук : У профспілок України залишилося два шляхи: об'єднатися або померти / Н. Піддубний // Галичина. – 2008. – 12 серпня.
340. Піррова дуля // Репортер. – 2010. – 14 жовтня.
341. Політ-аналізи // Репортер. – 2008. – 12 червня.
342. Політико-кармічна зброя // Репортер. – 2009. – 9 квітня.
343. Постоловська О. Не знецінити ідею / О. Постоловська // Галичина. – 2009. – 17 лютого.
344. Презентовано книгу «Обряди і страви святого вечора // Прикарпатська правда. – 2010. – 22 грудня.
345. Президента просять зупинити руйнацію України // Галичина. – 2008. – 25 вересня.
346. Прийма С. Репресовані тоді і... тепер? / С. Прийма // Галичина. – 2009. – 20 січня.
347. Прикарпаття святкує День Соборності України // Прикарпатська правда. – 2010. – 22 січня.
348. Принцип крові // Репортер. – 2009. – 5 березня.
349. Причини кризи // Репортер. – 2008. – 20 листопада.

350. Про інфляцію слід говорити пошепки // Галичина. – 2008. – 24 липня.
351. Проліт над гніздом отстою // Репортер. – 2008. – 5 червня.
352. Пророцтво // Репортер. – 2009. – 8 жовтня.
353. «Протягом 20 років Україною керує окупаційна влада», – Левко Лук'яненко в Івано-Франківську // Прикарпатська правда. – 2010. – 22 жовтня.
354. Процюк О. Василь Марчук : У політичному спектрі Прикарпаття будуть зміни / О. Процюк // Галичина. – 2010. – 5 серпня.
355. Процюк О. Стефан Романів : Нове старе керівництво держави не здатне будувати українську державність / О. Процюк // Галичина. – 2010. – 16 вересня.
356. Процюк С. Карфаген має бути зруйнований / С. Процюк // Галичина. – 2010. – 20 листопада.
357. Пушик С. Перший крок до волі / С. Пушик // Галичина. – 2010. – 15 липня.
358. Регіональні візії НАТО // Репортер. – 2008. – 25 вересня.
359. Репортер. «Двірцевий переворот» // Прикарпатська правда. – 2008. – 22 травня.
360. Рибарук О. Петро Кононенко : Найкраще, що ми можемо дати нашим дітям, – це навчити любити Україну / О. Рибарук // Галичина. – 2008. – 29 травня.
361. Роман Ткач : «Я заявляю, що Ткач в опозиції до дій влади – до нищення українства, до псевдо реформ, – саме такі дії зараз проводить вона на чолі з президентом» // Вечірній Івано-Франківськ. – 2011. – 3 квітня.
362. Романишин Є. Кайдани порвімо!.. Інформаційні / Є. Романишин // Галичина. – 2008. – 23 серпня.
363. Романишин Є. Перевернутий прапор / Є. Романишин // Галичина. – 2009. – 22 січня.

364. Романюк Р. І хрест, і гори, і молитва над снігами... / Р. Романюк // Галичина. – 2008. – 31 травня
365. Російська мова в Україні // Репортер. – 2008. – 19 червня.
366. Рухівці області заявляють : Україна в небезпеці! // Прикарпатська правда. – 2010. – 22 квітня.
367. Савчук Т. Живімо дружно в одній родині / Т. Савчук // Верховинські вісті. – 2007. – 19 січня.
368. СБУ жаліється, що Росія не хоче розкривати архіви // Вечірній Івано-Франківськ. – 2008. – 6 листопада.
369. Світ про нас // Галицький кореспондент. – 2008. – 6 листопада.
370. Сенік Ю. Нескорена українка / Ю. Сенік // Вісті Калущини. – 2010. – 1 квітня.
371. Симич М. Юрій Шухевич : Янукович заганяє націоналістів до купи / М. Симич // Галичина. – 2010. – 3 липня.
372. Симич М. Чорнобиль радіаційний і духовний / М. Симич // Галичина. – 2009. – 25 квітня.
373. Сингалевиц С. Філософія майбутньої України / С. Сингалевиц // Галичина. – 2008. – 23 серпня.
374. Сич О. : «Свого часу лібералізм буде засуджений так, як був засуджений нацизм» / О. Сич // Вечірній Івано-Франківськ. – 2010. – 19 грудня.
375. Сич О. : Українська незалежність і українська держава – це найвизначніше досягнення й творіння української нації / О. Сич // Вечірній Івано-Франківськ. – 2010. – 18 серпня.
376. Скаврон Б. Замкнутий рік / Б. Скаврон // Галицький кореспондент. – 2008. – 6 листопада.
377. Скальська У. Як дитині стати патріотом? / У. Скальська // Галичина. – 2009. – 18 серпня.

378. Собко Т. Партизанка – FOREVER! / Т. Собко // Репортер. – 2008. – 19 червня.
379. Соколев Є. Курс на усвідомлення / Є. Соколев // Галицький кореспондент. – 2008. – 13 листопада.
380. Соколик Т. «Свобода» показала зуби / Т. Соколик // Репортер. – 2010. – 16 грудня.
381. Соколик Т. В очікуванні астероїда / Т. Соколик // Репортер. – 2008. – 6 листопада.
382. Соколик Т. Дозована демократія / Т. Соколик // Репортер. – 2010. – 9 грудня.
383. Соколик Т. За що ми «любимо» чиновників? / Т. Соколик // Репортер. – 2008. – 10 квітня.
384. Соколик Т. Коло замкнулося / Т. Соколик // Репортер. – 2008. – 23 жовтня.
385. Соколик Т. Між владою та людьми / Т. Соколик // Репортер. – 2010. – 2 грудня.
386. Соколик Т. Папери почекають / Т. Соколик // Репортер. – 2010. – 24 червня.
387. Соколик Т. Партиїні прапори як символ незалежності / Т. Соколик // Репортер. – 2010. – 26 серпня.
388. Соколик Т. Такого ще не було / Т. Соколик // Репортер. – 2008. – 28 серпня.
389. Соколик Т. Чи бавляться депутати на сесії / Т. Соколик // Репортер. – 2008. – 23 жовтня.
390. Соколяк Т. Партиїні прапори – у комірку / Т. Соколик // Репортер. – 2010. – 13 травня.
391. Сорохтей Л. Пріоритетом залишається національне виховання / Л. Сорохтей // Галичина. – 2009. – 7 липня.

392. Сохан Є. Час втілювати Універсал національної єдності / Є. Сохан // Галичина. – 2008. – 2 вересня.
393. Способи вимирання // Репортер. – 2008. – 2 жовтня.
394. Справедливість, добробут, народовладдя, Союз з Росією і Білоруссю // Галичина. – 2006. – 11 лютого.
395. Спрут // Вечірній Івано-Франківськ. – 2010. – 3 квітня.
396. Сталінград // Репортер. – 2008. – 22 травня.
397. Стефанко С. Незалежність і Голодомор. Вони воювали з народами / С. Стефанко // Репортер. – 2008. – 08 травня.
398. Стецьків Т. Українське суспільство потребує реальної альтернативи / Т. Стецьків // Галичина. – 2010. – 09 вересня.
399. Страшна УПА для москаля // Галичина. – 2008. – 26 червня.
400. Ступ'як Є. Кілька аспектів національного поливання / Є. Ступ'як // Репортер. – 2010. – 8 квітня.
401. Ступ'як Є. Стало добре, буде краще / Є. Ступ'як // Репортер. – 2010. – 30 грудня.
402. Ступ'як Є. Усі в сад / Є. Ступ'як // Репортер. – 2010. – 15 липня.
403. Сулятицький М. «Коли ви вмирали, вам дзвони не грали...» / М. Сулятицький // Галичина. – 2010. – 22 травня.
404. Сулятицький М. Зі світоглядом єднання / М. Сулятицький // Галичина. – 2009. – 3 березня.
405. Сусяк О. Провідник нації / О. Сусяк // Верховинські вісті. – 2007. – 12 січня.
406. Східний Євросоюз // Репортер. – 2010. – 1 квітня.
407. Тайна Михайла Яцківа // Галичина. – 2008. – 30 жовтня.
408. Тимошенко та Меркель знайшли спільну мову // Галичина. – 2008. – 4 вересня.
409. Тимошенко Ю. 100 днів при владі / Ю. Тимошенко // Репортер. – 2008. – 27 березня.

410. Тимощук Ю. Олекса Гірник – Герой України / Ю. Тимощук // Вікна. – 2007. – 26 січня.
411. Тимура А. Рух без руху / А. Тимура // Галицький кореспондент. – 2008. – 09 жовтня.
412. Тимчишин І. Енциклопедія про Коломийщину / І. Тимчишин // Івано-Франківський Оглядач. – 2009. – 22 січня.
413. Тисяча слів правди // Галичина. – 2006. – 14 лютого.
414. Тихий Р. Обійшлося без політики / Р. Тихий // Західний кур'єр. – 2008. – 09 жовтня.
415. Ткачук Т. Люди більше не вірять у здатність парламентських партій поліпшити їхнє життя... / Т. Ткачук // Галичина. – 2008. – 30 жовтня.
416. Тоді чому ми так погано живемо? // Світ молоді. – 2009. – 5 лютого.
417. Точка розпалювання // Репортер. – 2009. – 1 січня.
418. Треба міняти систему // Галицький кореспондент. – 2009. – 19 лютого.
419. Тугай Л. Випереджаючи епоху / Л. Тугай // Галичина. – 2009. – 28 травня.
420. Тугай Л. Гуцульська культура в європейському контексті / Л. Тугай // Галичина. – 2009. – 26 листопада.
421. Тугай Л. Гуцульщина в контексті Європи / Л. Тугай // Галичина. – 2009. – 31 жовтня.
422. Тугай Л. Ми повинні придумати свою країну по-новому / Л. Тугай // Галичина. – 2009. – 2 липня.
423. Тугай Л. Суперечки навколо Шевченка / Л. Тугай // Галичина. – 2009. – 14 квітня.
424. Тугай Л. Український націоналіст, який пише російською / Л. Тугай // Галичина. – 2010. – 23 грудня.



425. Тугай Л. Час померти за Віру / Л. Тугай // Галичина. – 2009. – 19 лютого.
426. Тугай Л. Шевченко «живе»... на складі / Л. Тугай // Галичина. – 2009. – 26 березня.
427. У Долині буде пам'ятник кардиналу Мирославу Любачівському // Прикарпатська правда. – 2008. – 22 липня.
428. У пошуках дна // Репортер. – 2009. – 26 лютого.
429. У рейд з ведмедем // Репортер. – 2009. – 17 липня.
430. Угринів та Бережницю єднають не тільки Бандери // Вісті Калущини. – 2010. – 30 липня.
431. Україна – назавжди! // Галичина. – 2008. – 29 листопада.
432. Україна в НАТО – «через труп» Росії // Репортер. – 2008. – 10 квітня.
433. Україна в небезпеці! // Галицький кореспондент. – 2009. – 29 січня.
434. Україна ховає голову в пісок? // Репортер. – 2008. – 14 серпня.
435. Український шлях // Галичина. – 2009. – 17 січня.
436. Українці потребують захисту? // Репортер. – 2008. – 29 травня.
437. Федик І. Українські легіонери на фронтах Другої світової / І. Федик // Галичина. – 2010. – 6 травня.
438. Федунків З. То не вода каламутна хату затопила, а людська ментальна совість очі затулила / З. Федунків // Вечірній Івано-Франківськ. – 2008. – 6 листопада.
439. Федьків Б. Нічого гаяти час / Б. Федьків // Прикарпатська правда. – 2008. – 6 листопада.
440. Федьків Б. Хто ж негаразди творить / Б. Федьків // Прикарпатська правда. – 2008. – 6 листопада.
441. Ференц В. Україна – не іграшка / В. Ференц // Галичина. – 2009. – 17 листопада.

442. Ференц В. Вона працює. Народ – також / В. Ференц // Галичина. – 2009. – 19 листопада.
443. Ференц В. Деградація / В. Ференц // Галичина. – 2009. – 6 червня.
444. Ференц В. Кому потрібна гра у «failed state»? / В. Ференц // Галичина. – 2009. – 5 листопада.
445. Ференц В. Повне «народовладдя» коштуватиме держави? / В. Ференц // Галичина. – 2009. – 16 червня.
446. Фіголь Б. Хто хоче стати москалем? / Б. Фіголь // Івано-Франківський Оглядач. – 2009. – 22 січня.
447. Фіголь Б. Прикарпатська преса на зламі епох / Б. Фіголь // Галичина. – 2010. – 5 червня.
448. Філіппський А. Повернення до Європи / А. Філіппський // Репортер. – 2010. – 8 липня.
449. Фотографувались з упівцями // Світ молоді. – 2008. – 16 жовтня.
450. Хавлюк М. Хмельницький землі галицької / М. Хавлюк // Галичина. – 2008. – 29 травня.
451. Хвала буржуям // Репортер. – 2010. – 9 вересня.
452. Хмарочоси і барабан // Репортер. – 2010. – 1 липня.
453. Хруні // Репортер. – 2010. – 11 лютого.
454. Хто винен у падінні економіки? // Репортер. – 2008. – 16 жовтня.
455. Хто має правити Конституцію? // Репортер. – 2008. – 1 травня.
456. Цап Г. Вихід з кризи за рахунок безробітних? / Г. Цап // Івано-Франківський Оглядач. – 2009. – 22 січня.
457. Цибульський Р. (У)країна змарнованих надій / Р. Цибульський // Галичина. – 2010. – 16 грудня.
458. «Ця квітка не повинна згаснути» – Ніна Матвієнко // Прикарпатська правда. – 2010. – 22 лютого.
459. Чаплінська О. Велетень Духу і Церкви / О. Чаплінська // Галичина. – 2008. – 11 вересня.

460. Чи є свобода преси в Україні? // Репортер. – 2008. – 8 травня.
461. Чи потрібен Україні лідер? // Репортер. – 2008. – 26 червня.
462. Чи потрібен Україні нейтралітет // Репортер. – 2008. – 12 червня.
463. Чипига В. Поема правди / В. Чипига // Снятинська вежа. – 2009. – 12 лютого.
464. Чому не треба вчитися // Галицький кореспондент. – 2009. – 19 лютого.
465. Шанс для народу // Репортер. – 2008. – 7 серпня.
466. Шевченко М. Чи є Крим українською землею / М. Шевченко // Галичина. – 2010. – 15 травня.
467. Шевчук Г. Спюювали рабів. А ми що — раби? / Г. Шевчук // Галичина. – 2008. – 12 червня.
468. Шевчук І. Поділити нас не вдасться / І. Шевчук // Галичина. – 2008. – 2 серпня.
469. Шевчук Р. Кому віддати булаву? / Р. Шевчук // Галичина. – 2009. – 13 серпня.
470. Шегда Н. Тарасюк поговорив про совість нації / Н. Шегда // Репортер. – 2010. – 27 травня.
471. Шегда Н. Хрести тверезості: на перехресті минулого і сьогодення / Н. Шегда // Репортер. – 2008. – 28 серпня.
472. Шегда Н. Хто фінансує націоналістів? / Н. Шегда // Репортер. – 2010. – 4 листопада.
473. Шегда Н. Церква святкує / Н. Шегда // Репортер. – 2010. – 23 вересня.
474. Шершель Л. Любов і пам'ять не можна розстріляти... / Л. Шершель // Верховинські вісті. – 2008. – 25 січня.
475. Шлемко Д. Фінансово-економічна криза: які несе загрози / Д. Шлемко // Західний кур'єр. – 2008. – 6 листопада.

476. Ющенко написав Бузеку про Бандеру // Галичина. – 2010. – 27 березня.
477. Ющенко В. Правда про голодомор / В. Ющенко // Галичина. – 2008. – 22 листопада.
478. Якою мовою писали класики української літератури? // Івано-Франківський Оглядач. – 2008. – 6 листопада.
479. Якщо б вибори до міської ради Івано-Франківська відбулися сьогодні // Вечірній Івано-Франківськ. – 2008. – 16 жовтня.
480. Яцишин Я. : «Моя робота — нова кров для виконкому» / Ярослав Яцишин // Репортер. – 2008. – 26 червня.
481. Яшан В. Під брунатним чоботом / В. Яшан // Вечірній Івано-Франківськ. – 2008. – 6 листопада.

### Список використаних джерел

482. Бистрицький Є., Білий О. Державотворення в Україні: шляхи легітимації // Політична думка. – 1996. – № 1. – С. 11–23.
483. Бутирська Т. О. Теоретико-методологічні засади державотворення в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. : спец. 25.00.01 – теорія та історія державного управління / Т. О. Бутирська. – К., 2009. – 38 с.
484. Бухтатий О. Є. Взаємовідносини органів державної влади та засобів масової інформації в умовах демократичного державотворення : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. : спец. 25.00.01 – теорія та історія державного управління / О. Є. Бухтатий. – Харків, 2009. – 16 с.
485. Бюлетень Держтелерадіо. 2010. Березень. – К. : Держтелерадіо України, 2010.
486. Вауліна Ф. В. Національна ідея України та українське державотворення: історичний контекст / Ф. В. Вауліна // Вісник Харківського

національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія : Питання політології. – 2013. – №. 23. – С. 138-142.

487. Видання. Основні види. Терміни та визначення [Текст]. – К. : Держстандарт України, 1994. – 28 с. (Державний стандарт України. 3017-94).

488. Вільчинський, Олександр Казимирович. Преса Тернопільщини 1985-1991 років : структурно-змістовий аспект : автореф. дис. ... канд. наук із соціальних комунікацій : 27.00.04 / Олександр Казимирович Вільчинський. – Київ : Б. в., 2012. – 16 с. (КНУ ім. Тараса Шевченка , дата захисту: 24.10.12).

489. Владимиров В. М. Індивідуальне й соціальне у масово-інформаційних процесах [Електронний ресурс] / В. М. Владимиров // Актуальні питання масової комунікації. – К., 2002. – Вип. 3. Ч. 1. – Режим доступу : <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=359> (дата звернення : 10.04.2015). – Назва з екрана.

490. Гаврилюк О. М. Особливості практичної участі ЗМІ у формуванні демократичної політичної культури // Гуманітарні студії. – 2012. – № 15. – С. 116-122.

491. Горошкевич Н. Є. Контекст державотворення в мас-медіа Івано-Франківщини: постановка проблеми / Н. Є. Горошкевич // Теле- та радіожурналістика / ЛНУ імені І. Франка. – 2016. – Випуск 5 (23). – С. 9 – 12.

492. Горошкевич Н. Є. Стереотипи висвітлення проблеми державотворення у пресі Івано-Франківщини / Н. Є. Горошкевич // Українська періодика : історія і сучасність / ЛННБ ім. В. Стефаника. – Львів, 2015. – Випуск 13. – С. 383 – 394.

493. Гузенко, Тетяна Андріївна. Інформаційні ресурси місцевого самоврядування як інструмент формування екологічної свідомості : автореф. дис. ... канд. наук із соціальних комунікацій : 27.00.01 / Тетяна Андріївна Гузенко. – Запоріжжя, 2013 . – 20 с. (Класичний приватний університет, дата захисту: 05.09.13).

494. Демченко В. Комунікація без інформації, або чи прийде «комунікаційне суспільство» на зміну «інформаційному»?/ Володимир Демченко // Вісн. Львів. ун-ту. Сер. Журналістика. – 2011. – Вип. 4. – С. 4–9.

495. Демченко В. Медіа і духовність суспільства: міфи та реальність [Електронний ресурс] / В. Демченко // Медіакритика : дайджест електрон. журналу. – Режим доступу : <http://www.mediakrytyka.info/drukovani/media-i-dukhovnist-suspilstva-mify-ta-realnist.html> (дата звернення : 10.04.2015). – Назва з екрана.

496. Демченко С. В. Масова комунікація в сучасному українському громадсько-політичному та ідеологічному дискурсі: парадокси взаємодії / С. В. Демченко // Світові стандарти сучасної журналістики : зб. наук. пр. / ред. кол. : М. В. Бутиріна та ін. – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2010. – С. 286–289.

497. Держава // Великий тлумачний словник сучасної української мови. – Київ – Ірпінь : ВТФ Перун, 2003. – 1440 с.

498. Дженжебір, Ольга Миколаївна. Структурно-функціональна характеристика медіасередовища міст-супутників Києва : автореф. дис. ... канд. наук із соціальних комунікацій : 27.00.06 / Ольга Миколаївна Дженжебір. – Київ, 2015. – 16 с. (КНУ ім. Т. Шевченка, дата захисту : 24.03.15).

499. Дяченко, Марія Дмитрівна. Преса запорізького регіону другої половини ХХ ст. – початку ХХІ ст. : типологія, характеристика, жанрові домінанти : автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунікацій : 27.00.04 / Марія Дмитрівна Дяченко. – Запоріжжя : Б. в., 2010. – 20 с. ( Класичний приватний університет, дата захисту : 22.06.10).

500. Євген Сверстюк. УРСР була підміною держави [Електронний ресурс] / Є. Сверстюк. – Режим доступу : [http://www.bbc.com/ukrainian/ukraine/2010/06/100611\\_sverstyuk\\_ie\\_is.shtml](http://www.bbc.com/ukrainian/ukraine/2010/06/100611_sverstyuk_ie_is.shtml)

501. Золяк В. В. Самодостатність аудиторії як підґрунтя контентної конвергенції / В. В. Золяк // Українська журналістика : умови формування та

перспективи розвитку : зб. наук. пр. / Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького. – Черкаси, 2007. – С. 330–333.

502. Золяк В. В. Функціональні характеристики контентної конвергенції засобів масової комунікації : автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунікації : 27.00.01 / В. В. Золяк ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 2009. – 16 с.

503. Иванов В. Ф. Аспекты массовой коммуникации : монография / В. Ф. Иванов ; Акад. Укр. Прессы ; Центр свободной прессы. – К., 2010. – 119 с. – (V. Глобализация).

504. Иванов В. Ф. Информационная теория в социальных коммуникациях / В. Ф. Иванов // Діалог : медіа-студії : зб. наук. пр. – Одеса : Астропринт, 2011. – № 12. – С. 6–14.

505. Иванов В. Ф. Массовая коммуникация : [монография] / В. Ф. Иванов ; Академия Украинской Прессы, Центр Свободной Прессы. – К., 2013. – 902 с.

506. Иванов В. Ф. Теории и модели массовой коммуникации : монография / В. Ф. Иванов ; Центр свободной прессы. – К., 2009. – 380 с.

507. Иванов В. Деякі моменти когнітивно-регулятивного підходу до масової комунікації / В. Иванов // Наук. зап. Ін-ту журналістики / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2001. – Т. 4. – С. 85–88.

508. Иванов В. Політика і мас-медіа як вагомі сили суспільного розвитку / В. Иванов // Публіцистика і політика : зб. наук. пр. / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 2000. – С. 76–82.

509. Иванов В. Поняття про засоби масової комунікації : теоретичні та історичні аспекти / В. Иванов // Українська періодика: історія і сучасність : доп. та повідомл. VII Всеукр. наук.-теорет. конф. / Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника, Н.-д. центр періодики. – Львів, 2002. – С. 407–410.

510. Иванов В. Ф. Журналістська етика / В. Ф. Иванов, В. Є. Сердюк. – 2-ге вид, випр. – К. : Вища шк., 2007. – 231 с.

511. Іванов В. Ф. Основні теорії масової інформації та журналістики : навч. посіб. / В. Ф. Іванов ; Академія української преси, Центр вільної преси ; наук. ред. В. В. Різуна. – К., 2010. – 258 с.

512. Іванов В. Ф. Поняття «інформація» у різних науках / В. Ф. Іванов // Наук. зап. Ін-ту журналістики / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2000. – Т. 1. – С. 71–75.

513. Іванов В. Ф. Теоретико-соціологічні аспекти дослідження масово-комунікативного процесу / В. Ф. Іванов // Наук. зап. Ін-ту журналістики / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2000. – Т. 3. – С. 93–103.

514. Камінський А. Динаміка визвольної боротьби / А. Камінський. – Мюнхен : Сучасність, 1973. – 238 с.

515. Каталог видань України на 2010 рік / Держкомзв'язок України. – К., 2009. – 248 с.

516. Квасниця, Ольга Юріївна. Соціально-комунікаційні концепти еліто творення : глобальний та національний контексти [Текст] : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. наук із соц. комунікацій : [спец.] 27.00.01 «Теорія та історія соц. комунікацій» / Квасниця Ольга Юріївна ; Класичний приватний ун-т. – Запоріжжя, 2015. – 20 с.

517. Квіт С. Масові комунікації : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / С. Квіт ; наук. ред. В. Г. Королько. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – 208 с.

518. Кличко, Світлана Миколаївна. Типологічна характеристика ЗМК Криму (1954-2004 рр.) : автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунікацій : 27.00.04 / Світлана Миколаївна Кличко. – Київ, 2013 . – 17 с. (КНУ ім. Тараса Шевченка , дата захисту : 22.03.13).

519. Комова М. В. Документальна та інтерпретаційна природа контенту в соціальних комунікаціях : монографія / М. В. Комова. – Львів : Тріада-плюс, 2014. – 384 с.



520. Комова М. Керування контентом колективного користування / М. Комова // Теле- та радіожурналістика. – 2013. – Вип. 1. – С. 319–326.

521. Комова М. В. Документальність подання інформації в масовій комунікації / М. В. Комова // Світ соціальних комунікацій : наук. щокварт. журн. – Т. 7 / Київ. міжнарод. ун-т. – К. : КиМУ, ДонНУ, 2012. – С. 42–45.

522. Комова М. В. Керування документаційними процесами : навч. посібник / М. В. Комова, А. М. Пелешишин, Т. М. Білушак. – Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2013. – 188 с.

523. Комова М. В. Фактологічність та документальність інформації як чинники інформаційного впливу ЗМК / М. В. Комова // Діалог : Медіа-студії : Зб. наук. праць / Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечнікова. – № 16. – Одеса : Астропринт, 2013. – С. 227-235.

524. Корчагіна, Оксана Володимирівна. Преса Ворошиловградської області 1938-1956 рр. : історико-типологічні та структурно-функціональні аспекти : автореф. дис. ... канд. наук із соціальних комунікацій : 27.00.04 / Оксана Володимирівна Корчагіна. – Запоріжжя : Б. в., 2011. – 17 с. (Класичний приватний університет , дата захисту : 06.07.11).

525. Костенко Н. В. Досвід контент-аналізу : моделі та практики / Н. В. Костенко, В. Ф. Іванов. – К. : Центр вільної преси, 2003. – 200 с.

526. Кость С. А. Історія української журналістики (західноукраїнська преса першої половини ХХ ст. : структура, проблематика. Кн. перша) / С. А. Кость. – Львів, 2008. – 304 с.

527. Крупський І. В. Преса як джерело досліджень національно-визвольних змагань за українську державу (II половина ХХ ст.) : дис. ... д-ра іст. наук : 07.00.06 / І. В. Крупський ; НАН України, Львів. від-ня Ін-ту укр. археографії та джерелознав. ім. М. С. Грушевського. – К., 1996. – 454 с.

528. Крутій О. М. Державноуправлінський аспект діалогу органів влади та громадськості: від форм спілкування до методологічної основи /

О. М. Крутій // Вісник Академії митної служби України. Сер. : Державне управління. – 2011. – № 2. – С. 7-13.

529. Лизанчук В. Праця Івана Франка «Що таке поступ?» як дзеркало сучасних проблем українського державотворення / В. Лизанчук // Вісник Львівського університету. Серія журналістика. – Львів : ЛНУ, 2007. – Вип. 31. – С. 17 – 24.

530. Лизанчук В. Геноцид. Етноцид. Лінгвоцид української нації. Хроніка / В. Лизанчук. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2008. – 258 с.

531. Лизанчук В. Свобода слова в контексті українського державотворення / В. Лизанчук // Вісн. Львів. ун-ту. Сер. Журналістика. – Львів, 2001. – Вип. 21. – С. 66–77.

532. Лизанчук В. Якими цінностями ЗМІ насичують інформацію? / В. Лизанчук // Українська періодика: історія і сучасність : доп. та повідомл. VII Всеукр. наук.-теорет. конф. / Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника, Н.-д. періодики. – Львів, 2002.

533. Лизанчук В. В. Єдиний національний інформаційний простір України: реальність чи міф? / В. В. Лизанчук // Українська періодика: історія і сучасність : доп. та повідомл. VII Всеукр. наук.-теорет. конф. / Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника, Н.-д. періодики. – Львів, 1995.

534. Лизанчук В. В. Методи збирання і фіксації інформації в журналістиці : навч. посіб. / В. В. Лизанчук, О. Д. Кузнецова. – К., 1991. – 137 с.

535. Мартиненко В. М. Демократизація механізмів державного управління процесами суспільних трансформацій : дис. ... д-ра наук з держ. упр. : 25.00.02 / Національна академія державного управління при Президентові України ; Харківський регіональний ін-т державного управління. – Х., 2004. – 487 арк. : рис. – Бібліогр. : арк. 395-419.

536. Матюшина, Анастасія Володимирівна. Соціокультурна роль мас-медіа у формуванні громадянського суспільства в Україні : комунікативний дискурс : автореф. дис. ... канд. наук із соціальних комунікацій : 27.00.01 / Анастасія Володимирівна Матюшина. – Київ : Б. в., 2009 . – 15 с. (КНУ ім. Тараса Шевченка, дата захисту : 24.06.09).

537. Мелещенко О. К. Газетні інформаційні моделі: взаємозв'язок та взаємозалежність концепції і структури тематики : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.10 – журналістика / О. К. Мелещенко. – К., 1993. – 22 с.

538. Митчук О. А. Аутентичность в масс-медиа. Постановка проблемы / О. А. Митчук // Социально-гуманитарный вестник Юга России. – 2014. – № 3. – С. 3-5.

539. Мітчук О. А. Базисні характеристики феномену національного журналістського контенту / О. А. Мітчук // Теле- та радіожурналістика=TV and radio journalism : зб. наук. пр. / Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Львів, 2014. – Вип. 13 . – С. 118–122.

540. Мітчук О. А. Ліберальна журналістика в структурі гуманітарно-політичної парадигми / О. А. Мітчук // Діалог : медіа-студії : зб. наук. пр. – 2014. – Вип. 18. – С. 401–407.

541. Пастушенко О.В. Книга і періодика в дисертаційних дослідженнях незалежної України: соціокомунікаційний аспект : монографія / Пастушенко О.В. ; НАН України, Нац. Б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 2016. – 564 с.

542. Порфімович О. Л. Імідж і влада / О. Л. Порфімович ; Ін-т журналістики Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. – К., 2007. – 80 с.

543. Порфімович О. Л. Конфліктологія : навч.-метод. комплекс для студ. спец. «Журналістика» / О. Л. Порфімович. – К. : СПД Цимбаленко, 2008. – 94 с.

544. Потятиник Б. Медіа : ключі до розуміння / Б. Потятиник. – Львів : ПАІС, 2004. – 312 с.

545. Потятиник Б. Патогенний текст / Б. Потятиник, М. Лозинський. – Львів : Місіонер, 1996. – 296 с.

546. Потятиник Б. Проблема свободи слова в масовій комунікації сучасної України / Б. Потятиник // Українська періодика: історія і сучасність : доп. та повідомл. V Всеукр. наук.-теорет. конф. / Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника, Н.-д. центр періодики. – Львів, 1999. – С. 256–258.

547. Потятиник Б. Сторіччя фальсифікацій, або Чому я проти відродження пропаганди [Електронний ресурс] / Б. Потятиник. – Режим доступу : <http://new-ways.iatp.org.ua/new5/index5.htm>. – Назва з екрана.

548. Почепцов Г. Г. Имидж: от фараонов до президентов : строительство вообразяемых миров в мифе, сказке, анекдоте, рекламе, пропаганде и паблик рилейшнз / Г. Г. Почепцов. – К. : АДЕФ-Украина, 1997. – 328 с.

549. Почепцов Г. Г. Имидж-мейкер. Паблик рилейшнз для политиков и бизнесменов / Г. Г. Почепцов. – К. : РА Губерникова, 1995. – 236 с.

550. Почепцов Г. Г. Информационные войны. Основы военно-коммуникативных исследований / Г. Г. Почепцов. – К. : АДЕФ-Украина, 1998. – 328 с.

551. Почепцов Г. Г. Как становятся президентами : избирательные технологии XX века / Г. Г. Почепцов. – К. : Знання, 1999. – 380 с. – (Человек и общество на пороге XXI столетия).

552. Почепцов Г. Г. Коммуникативные технологии двадцатого века / Г. Г. Почепцов. – М. : Рефл-бук ; К. : Ваклер, 2000. – 352 с.

553. Почепцов Г. Г. Паблик рилейшнз / Г. Г. Почепцов ; Киев. ун-т им. Т. Шевченко, Ин-т междунар. отношений. – К. : [б.в.], 1996. – 200 с.

554. Почепцов Г. Г. Теорія комунікації / Г. Г. Почепцов ; Спілка рекламистів України, Українська асоціація паблік рілейшнз. – К. : [б.в.], 1996. – 175 с.

555. Різун В. В. Журналістика : інформування чи вплив? Погляд на явище з позиції теорії комунікації / З. В. Партико, В. В. Різун // Вісн. Київ. нац. ун-ту. Сер. Журналістика. – 2002. – Вип. 10. – С. 22–23.

556. Різун В. В. Загальна характеристика масової інформаційної діяльності / В. В. Різун // Наук. зап. Ін-ту журналістики. – 2000. – Т. 1. – С. 15–30.

557. Різун В. В. Маси : тексти лекцій / В. В. Різун ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2003. – 116 с.

558. Різун В. В. Начерки до методології досліджень соціальних комунікацій / В. В. Різун // Світ соц. комунікацій. – 2011. – № 1. – С. 7–10.

559. Різун В. В. Нова журналістська освіта в Україні / В. В. Різун // Зб. пр. кафедри української преси / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 2000. – Вип. 3. – С. 267–270.

560. Різун В. В. Основи масового спілкування як духовного єднання і порозуміння [Електронний ресурс] / В. В. Різун. – Режим доступу : [http://www.franko.lviv.ua/faculty/jur/Internet/PART-1\\_2.htm](http://www.franko.lviv.ua/faculty/jur/Internet/PART-1_2.htm) – Назва з екрана.

561. Різун В. В. Роль ЗМК в демократичному суспільстві / В. В. Різун // Публіцистика і політика : зб. наук. пр. – Вип. 2. – С. 13–16.

562. Різун В. В. Системи масової комунікації [Електронний ресурс] / В. В. Різун. – Режим доступу : <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1699> (дата звернення : 10.04.2015). – Назва з екрана.

563. Сенкевич, Геннадій Анатолійович. Міська газета: творчо-соціальна парадигма функціонування : автореф. дис. ... канд. наук. із соціальних комунікацій / Геннадій Анатолійович Сенкевич. – Запоріжжя : Б. в., 2010.- 11 с. (Класичний приватний університет, дата захисту : 22.06.10).

564. Серажим К. Дискурс як соціолінгвальне явище : методологія, архітектоніка, варіативність : монографія / К. Серажим ; за ред. В. Різуна ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2002. – 392 с.

565. Творити // Великий тлумачний словник сучасної української мови. – Київ – Ірпінь : ВТФ Перун, 2003. – 1440 с.

566. Тилли Ч. Война и строительство государства как организованная преступность / Чарльз Тилли // Спільне.Commons. — [Електронний ресурс] / Ч. Тілли. – Режим доступу : <http://commons.com.ua/vojna-i-stroitelstvo-gosudarstva-kak-organizovannaya-prestupnost/>

567. Холод О. М. Комунікаційні технології / О. М. Холод. – К. : Центр учбової л-ри, 2013. – 212 с.

568. Шкляр В. І. Мас-медіа і виклики нового століття / В. І. Шкляр. – К. : Грамота, 2003. – 48 с.

569. Шкляр В. І. Політика і мистецтво політичних кампаній у пресі / В. І. Шкляр // Українська періодика : історія і сучасність. – Львів : Світ, 2000. – С. 203–210.